

Innst. S. nr. 122

(1999-2000)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om energipolitikken

St.meld. nr. 29 (1998-1999),
unntatt kap. 8 om Kraftkontrakter med industrien;
og forslag oversendt fra Stortinget 13. oktober 1999

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Meldingens kap. 8 Kraftkontrakter med industrien, er behandlet i Innst. S. nr. 233 (1998-1999), innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler og om Kraftkontrakter med industrien.

Denne innstillingen behandler også følgende forslag som komiteen har fått oversendt fra Stortinget 13. oktober 1999, framsett av representanten Carl I. Hagen på vegne av Fremskrittspartiet:

"Stortinget ber Regjeringen legge forholdene til rette for produksjon av elektrisitet i Norge basert på gass fra kontinentalsokkelen."

Mål og strategier i energipolitikken

Det gis i meldingen en gjennomgang av sentrale forutsetninger og mål og strategier for energipolitikken; energiforsyningen i Norge; ulike teknologier for produksjon av energi; politikk for omlegging av energiforbruk og energiproduksjon; det nordiske kraftmarkedet og energipolitiske utfordringer.

Det er i meldingen gitt en oppsummering av framskrivninger av energiforbruket fram til 2020, basert på Energiutvalgets beregninger, jf. NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen mot 2020.

Regjeringen legger i meldingen opp til en energipolitikk som skal bygge på at miljømålene vil bestemme produksjonsmulighetene, og det legges vekt på å føre en aktiv politikk for å begrense energiforbruket. Økt produksjon må i større grad baseres på nye, fornybare energikilder, og en omlegging av energipolitikken må gjøres på en måte som er effektiv og samtidig akseptabel for velferden.

Regjeringens energistrategi baserer seg på at det eksisterer et kraftmarked. Forutsetningen for å legge til

rette for krafthandel mellom land er at produksjon og forbruk oppfyller kravene fra miljøpolitikken. Det understrekes at energiprisene i størst mulig grad skal gjenspeile miljøkostnadene.

Regjeringen vil følge opp forpliktelsene i Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen. Regjeringen vil gå imot bygging av gasskraftverk som ikke baserer seg på en teknologi for rensing av CO₂ som gir minimale utslipp.

Regjeringen vil stimulere til å utvikle fornybare energikilder gjennom et utviklingsprogram - med en utbygging av vindkraft på 3 TWh/år, og mer vannbåren varme basert på nye fornybare energikilder, varmpumper og spillvarme på 4 TWh/år innen 2010.

Regjeringen må over tid føre en aktiv politikk for å begrense energiforbruket og redusere avhengigheten av elektrisk oppvarming. Tariiffene for eloverføring skal først og fremst understøtte effektiv bruk av nettet. Videre vil tariiffene bidra til riktig lokalisering av produksjon og forbruk, og miljøvennlig og fleksibel utnyttelse av flere energibærere. Regjeringen forutsetter - og vil bidra til - at energiverkene vil interessere seg for å samarbeide med forbrukerne om lønnsomme energiløsninger for å redusere energiforbruket.

Regjeringen foreslår en opptrapping av elavgiften kombinert med tilskudd til investeringer innenfor en ramme på inntil 5 mrd. kroner over en tiårs periode.

Det vil bli satt ned et utvalg som skal vurdere strengere krav til bruk av energi i bygninger, og krav om vannbåren oppvarming og krav til eksisterende bygg skal utredes. Det er aktuelt å kombinere skjærpede forskrifter med tilskudd.

Regjeringen vil utvikle kommunenes og fylkeskommunenes rolle i energipolitikken ved at disse skal spille en viktigere rolle i energipolitikken enn i dag.

Regjeringen vil arbeide for å begrense oljeforbruket til oppvarming.

Regjeringen vil arbeide for å opprettholde system-sikkerheten i kraftleveringene, både for å mestre toppene i forbruket, og for å kunne klare forsyningen i år med vesentlig svikt i vannkraftproduksjonen som følge av lite nedbør.

Hovedinnhold

Forutsetninger for energipolitikken

Som forutsetninger for energipolitikken i Norge vises det i meldingen til:

- Norge er elektrisitetslandet framfor noen.
- Forbruket av energi, som er nært knyttet til velstandsutvikling og produksjonsutvikling.
- Infrastrukturen i energiforsyningen består i hovedsak bare av overføringsnett for strøm.
- Vannkraften står for nær all elproduksjon, som gjør den norske elproduksjonen fri for utslipp til luft. Den sterke satsingen på vannkraft innebærer at energiforsyningen er sårbar for svikt i nedbøren. Den store utbyggingsperioden for vannkraft er over.
- Det kan skje vesentlige teknologiske og miljømessige forbedringer i mange typer energi- og elproduksjon, men mange av de nye teknologiene er fortsatt kostbare.

Framskrivningene til Energiutvalget (NOU 1998:11) viser en fortsatt vekst i energiforbruket fram mot 2020, dersom det ikke iverksettes tiltak. Husholdningene vil stå for den største veksten i elforbruket fram til 2020, dette vil øke behovet for energi til oppvarming. Prisen på elektrisitet i Norge er lav sammenliknet med andre land. Energiutvalget pekte på økte avgifter på elektrisitet og fyringsolje som et egnet virkemiddel, dersom det er politisk ønskelig med en kraftig reduksjon eller stabilisering av energiforbruket.

Det vises i meldingen til at flere selskaper har planer om å bygge gasskraftverk i Norge:

- Naturkraft AS fikk i 1997 endelige anleggskonsesjoner etter energiloven for bygging og drift av gasskraftverk på Kollsnes i Hordaland og Kårstø i Rogaland. SFTs utslippstillatelser etter forurensningsloven er påklaget av flere miljøorganisasjoner og av Naturkraft. Regjeringen vil ikke foregripe den forestående klagebehandlingen.
- Industrikraft Midt-Norge DA har i 1999 søkt om anleggskonsesjon for et gasskraftverk på Fibortangen i Levanger kommune.
- Nordenfjeldske Energi A/S sendte 1998 melding om et gasskraftverk på Tjeldbergodden i Aure kommune.

Flere norske miljøer arbeider med å utvikle teknologi for gasskraftproduksjon som gir minimale CO₂-utslipp. De teknologier for CO₂-fjerning det hittil har vært forsket mest på er separering av CO₂ fra eksos-

gass. Metodene innebærer at CO₂ fjernes etter at forbrenningen av naturgass har funnet sted.

Eventuelle framtidige søknader skal behandles etter energiloven og forurensningsloven. Regjeringen går imot bygging av gasskraftverk i Norge som ikke baserer seg på en teknologi for rensing av CO₂ som gir minimale utslipp.

Det vises til at de nye fornybare energikilder er framtidens energikilder, og Regjeringen baserer seg på at den teknologiske utviklingen vil frambringe løsninger som på sikt vil gi et vesentlig bidrag til energiforsyningen i verden. I Norge ligger det godt til rette for økt bruk av nye, fornybare energikilder som vindkraft, bioenergi, varmepumper og solenergi.

Det vises i meldingen til Kyoto-protokollen fra desember 1997, som innebærer at norske utslipp av klimagasser maksimalt kan øke med 1 pst. i forhold til 1990-nivå. Forpliktelsen kan innfris både gjennom tiltak innenlands og ved å gjøre bruk av Kyoto-mekanismene for internasjonal kvotehandling. Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal vurdere hvordan slik deltakelse kan utformes i forhold til nasjonal virkemiddelbruk, og hvordan et nasjonalt system for omsettbare klimagasskvoter bør utformes.

Norge har i dag overføringslinjer for kraft til alle de nordiske landene, samt en mindre overføringsforbindelse til Russland. Overføringsnett for elektrisitet mellom landene i Norden gjør at energipolitikken i ett land har virkninger i de andre landene, og at et lands kraftbalanse ikke bestemmes av de nasjonale forholdene alene. Det vises til at sammenhengen i kraftproduksjonen gir muligheter for å få bedre miljøresultater i Norden sett under ett.

De nordiske regjeringer har arbeidet for å bidra til en utvikling av det nordiske elektrisitetsmarkedet i en bærekraftig retning. Regjeringen vil arbeide for at prisene på elektrisitet inkluderer miljøkostnadene ved elektrisitetsproduksjon. Dette kan skje gjennom kvotehandling, avgifter eller markeder for grønn elektrisitet, som er omtalt i meldingen. En harmonisering av avgiftene i det nordiske elmarkedet vil måtte forholde seg til fremdriften på dette området innenfor EU. En annen utfordring for energipolitikken er perspektivet for samarbeidet som er utvidet til å omfatte energisektoren i alle land rundt Østersjøen.

Det vises i meldingen til de planlagte overføringskablene mellom Sverige og Polen, Norge og Tyskland og mellom Norge og Nederland, og utviklingen i resten av Europa vil i større grad enn tidligere få betydning for den nordiske kraftprisen. Videre vises det bl.a. til gjennomføringen av elektrisitetsdirektivet, som vil påvirke utviklingen i det nordiske og europeiske kraftsystemet.

Omlegging av energiforbruk og energiproduksjon

Regjeringen legger opp til en energipolitikk som skal underbygge en ambisiøs miljøpolitikk. Det betyr at energi- og særlig elektrisitet - vil bli et knappere og mer verdifullt gode. Omleggingen av forbruk og pro-

duksjon må skje på en måte som er akseptabel for velferden. Målene for omlegging av energiforbruk og -produksjon er:

- å begrense energiforbruket vesentlig mer enn om utviklingen overlates til seg selv,
- å bruke 4 TWh mer vannbåren varme årlig basert på nye fornybare energikilder, varmepumper og spillvarme innen 2010, og
- å bygge vindkraftanlegg som årlig produserer 3 TWh innen 2010.

Regjeringens planlagte omlegging av energipolitikken vil forutsette en energipakke med en opptrapping av elavgiften kombinert med tilskudd til investeringer innenfor en ramme på inntil 5 mrd. kroner over en 10 års periode. Opptrappingen skal kombineres med investeringstilskudd til nye, fornybare energikilder. Dersom det skulle skje en utvikling av teknologi som øker lønnsomheten av nye fornybare energikilder vesentlig, kan størrelsen på støttebeløpet vurderes. Uheldige fordelingsvirkninger av økt elavgift forutsettes kompensert ved minstepdrag/klassefradrag og økt minstepensjon/bostøtte. For å unngå uheldige miljøkonsekvenser av at fyringsolje erstatter el, skal avgiften på fyringsolje øke tilsvarende elavgiften. I forbindelse med opptrappingen av elavgiften vil virkningene for næringslivet bli vurdert, og Regjeringen vil foreta en samlet gjennomgang av gjeldende fritaksordninger for merverdiavgift og avgift på elektrisitet.

Det er i meldingen redegjort nærmere om profilen og tildelingskriterier for de planlagte støtteordningene.

Regjeringen vil utvikle energimarkedene for å styrke mulighetene for å nå målene for en omlegging. Det signaliseres i meldingen en streng praksis ved fastsettelse av kravene til effektivisering og ved fornyelsen av inntektsrammene, som sammen med forskrifter om energiplanlegging i elverk bl.a. skal bidra til en planlegging av alternativer til nettoutbygging.

Regjeringen vil utvikle kommunenes og fylkeskommunenes rolle i energipolitikken. Arealplanleggingen og kollektiv varmeplanlegging er oppgaver der kommunene må spille en viktigere rolle i energipolitikken enn i dag. Dette må skje i samarbeid med energiverkene som har områdekonsesjon. Kommunene spiller også en viktig rolle for å utnytte lokale energiressurser. Norges vassdrags- og energidirektorat kan kreve at energiverkene legger fram energiplaner. Regjeringen vil søke etter ytterligere muligheter for å motivere kommunene til å ta en mer aktiv rolle i energiplanleggingen gjennom økonomiske incentiver. Utformingen av klima- og energistrategier i lokal Agenda 21-arbeidet vil støtte opp under denne utviklingen.

Teknisk forskrift til plan- og bygningsloven er ett av flere virkemidler som kan bidra til omlegging og til å kunne begrense energiforbruket. Det vil bli satt ned et utvalg som skal foreslå tiltak for strengere krav til bruk av energi i bygninger. Krav om vannbåren oppvarming, og krav til eksisterende bygg skal utredes. Det er

aktuelt å kombinere skjerpede byggforskrifter med tilskudd.

Regjeringen ser det som nødvendig å gjennomføre økt satsing på forskning og utvikling av fornybare energikilder og energieffektive teknologier i forhold til dagens nivå. Regjeringen ønsker å bruke betydelige midler på miljøvennlig energiforskning i neste 10-års periode.

Det vises i meldingen til at omleggingene av energiforbruk og energiproduksjon vil gi muligheter for verdiskaping på nye områder og i regioner med ensidig næringsliv. Viktige områder for næringsvirksomhet som det refereres til, er:

- produksjon og salg av teknologisk utstyr
- entreprenørvirksomhet
- leveranser av kunnskapstjenester
- energi- og varmeleveranser

Energiutvalget (jf. NOU 1998:11) mente at organiseringen av enøkvirksomheten burde bli mer målrettet og anbefalte en evaluering av den nåværende enøkorganiseringen. Videre anbefalte de å opprette et sentralt enøkorgan for målrettet gjennomføring av enøkpolitikken. Departementet vil vurdere spørsmålet om et eget sentralt organ for enøkvirksomhet, for eksempel i form av et enøkdirektorat - og vil komme tilbake med en anbefaling om dette på et senere tidspunkt.

Vannkraften

Det er i meldingen gitt en oversikt over vannkraftsektoren i Norge, potensialet for utbygging, verdiskapingen i kraftsektoren og Regjeringens politikk for offentlig eierskap til vannkraftressursene. Det vises til at utviklingen de siste 10 årene har forsterket elektrisitetens posisjon i norsk energiforsyning. Kraftforbruket har økt med 16 TWh, eller 1,2 pst. pr. år. Den sterke veksttaket i elforbruket de senere årene er knyttet til det høye aktivitetsnivået i norsk økonomi. Det har i tillegg vært en kraftig nedgang i investeringer i nye vannkraftanlegg på 1990-tallet. Departementet viser til at det fortsatt er gode muligheter for å bygge ut vannkraft, både gjennom nye prosjekter og ved tilleggsutbygginger, men at epoken med de store vannkraftutbyggingene er over med de begrensninger som er lagt på videre utbygginger.

Det er i meldingen gjort rede for vannkraftproduksjonen i Norge pr. 1. januar 1999. Regjeringen mener det nå er behov for en oppdatering av Samlet Plan, og viser til at det er 6 år siden siste rullering av planen.

Regjeringen har som mål å opprettholde det sterke felles eierskapet til vannkraftproduksjonen, og er innstilt på å utvikle lovverket ytterligere for å klare dette. Det legges vekt på at de kommunene hvor naturressursene ligger, skal kunne utnytte beliggenheten til sin fordel.

Det vises til at det er stor interesse for utbygging av mikro- og minikraftverk. Regjeringen vil vurdere om det er endringer i lover og regelverk som kan bidra til

å forenkle behandlingen av denne type saker. En delegasjon av avgjørelsesmyndigheten til NVE vil kunne gi kortere saksbehandlingstid for mikro- og minikraftverk.

Departementet viser til NOU 1994:12 om ny lov om vassdrag og grunnvann, hvor det ble foreslått en ny generell bestemmelse om krav til minstevannføring. Det vises videre til Ot.prp. nr. 39 (1998-1999) Om lov om vassdrag og grunnvann, hvor det foreslås å fastsette minstevannføringskrav på bakgrunn av en konkret vurdering under konsesjonsprosessen.

Regjeringen legger til grunn at kraftforsyningen skal ha en inntjening som setter den i stand til å utnytte mulighetene for verdiskaping i energisektoren. Eierne, som i stor grad er offentlige, bør bidra til den langsiktige utviklingen av selskapene, blant annet ved å legge vekt på å få til en best mulig avkastning og gjennom utbyttepolitikken. Dette vil også styrke grunnlaget for energiverkene til å ta del i omleggingen av energibruk og energiproduksjon.

Regjeringen legger avgjørende vekt på å opprettholde et sterkt offentlig eierskap til kraftforsyningen. Eierskapet kommer i tillegg til alle de andre styringsredskapene som myndighetene rår over - og gir stor handlefrihet i styringen av vannkraftressursene. Eierskapet gir også styringsmuligheter utover det som følger av konsesjonslovgivningen. Regjeringen vil vurdere ytterligere virkemidler for å sikre offentlig eierskap.

Overføringen av kraft

Regjeringen legger vekt på distriktshensyn i kraftoverføringen. Det gjelder å sikre fordelene ved kraftforbruk i nærheten av kraftproduksjon og utjevning av overføringstariffene mellom områder med ulikt befolkningsgrunnlag og ulike geografiske forhold. Det legges vekt på å ha en strømforsyning for fastboende og næringsvirksomhet med tilfredsstillende leveringskvalitet i alle deler av landet.

Netteiere skal over tid ha dekket kostnadene ved drift og avskrivning av nettet og ha rimelig avkastning på investert kapital ved effektiv drift. Dagens metode for regulering legger til rette for en effektiv nettdrift og nettinvesteringer. Norges vassdrags- og energidirektorat vurderer hensynet til investeringer, og de fastsetter effektivitetskrav som årlig reduserer inntektsrammene. Effektivitetskravet sørger for at produktivitetsfremgangen kommer brukerne av nettet til gode gjennom lavere tariffer.

Tariffene for kraftoverføring bør i størst mulig grad gjenspeile belastningen på nettet. Brukerne av nettet må ikke diskrimineres, men tilbys like tariffer justert for forskjeller i brukstid, levereingskvalitet m.v. Punkt-tariffsystemet sikrer alle adgang til nettet på like vilkår og legger til rette for en effektiv kraftomsetning. Nivået på den samlede tariffen bestemmes av hvor tilknytningspunktet er i nettet.

Det vises i meldingen til at pr. 1. januar 1999 var gjennomsnittlig overføringstariff for en husholdnings-

kunde med et forbruk på 20 000 kWh 23,2 øre/kWh inklusiv merverdiavgift. Laveste overføringstariff var 16,3 øre/kWh, mens høyeste var 37,5 øre/kWh. Forskjellene i overføringstariffene på landsbasis som følge av naturgitte forhold bør reduseres. En ordning som direkte reduserer overføringstariffene for sluttforbrukere tilknyttet distribusjonsnettet i områder i landet med høye overføringskostnader vurderes. Ordningen skal erstatte ordningen med støtte til investeringer i ledningsnettet.

For den videre utvikling av overføringstariffene og inntektsreguleringen legger departementet til grunn at hensynet til effektiv bruk av nettet, effektive nettinvesteringer og akseptabel leveringskvalitet i alle deler av landet skal vektlegges. I utviklingen av overføringstariffene skal det også tas hensyn til utformingen av tariffene i spesielt Sverige og Finland, for å unngå vesentlige forskjeller i konkurransevilkår mellom norske og utenlandske aktører.

Avgrensingen mellom sentral- og regionalnettet ble fastlagt 1. januar 1998. Dette skal legge grunnlaget for utvikling av en hensiktsmessig og effektiv nettorganisering i Norge, som videre skal legge til rette for effektiv drift av og investering i nettanlegg, og samlet sett skal bidra til lavere tariffer for brukerne av nettet. Det pågår i denne sammenheng arbeid for å etablere samarbeid mellom flere sammenhengende regionale nett.

Sikkerhet i energiforsyningen

Regjeringen vil arbeide for å opprettholde sikkerheten i kraftleveringene, både for å mestre toppene i forbruket, og for å kunne ha en god evne til å klare kraftbalansen i år med vesentlig svikt i vannkraftproduksjonen som følge av lite nedbør. Det vises til at Statnett SF er ansvarlig for systemsikkerheten i det norske kraftsystemet både på kort og lang sikt. Et godt dimensjonert overføringsnett og et velfungerende kraftmarked er en forutsetning for å mestre sikkerheten i elforsyningen.

Statnett SF er videre ansvarlig for investeringer i sentralnettet og må gjennomføre investeringer som bidrar til lavere avkastning i enkelte situasjoner. Nettselskapers inntekter skal imidlertid over tid dekke kostnadene ved drift og avskrivning av nettet, samt å gi en rimelig avkastning på investert kapital ved effektiv drift. Det kan være aktuelt å ta i bruk andre virkemidler enn de Statnett allerede disponerer - det nevnes i meldingen som ett alternativ å ta i bruk særskilte anlegg som for eksempel gassturbiner som reserveaggregat. Det forutsettes da strenge bånd på mulighet til bruk for å opprettholde de motivene som markedet gir for å tilpasse seg endringer i kraftbalansen.

Departementet viser til at det til grunn for reguleringen av kraftsystemet er viktig å ha et fleksibelt energisystem på forbrukersiden, som blant annet opprettholder mulighetene for å skifte mellom ulike energibærere i år med lav vannkraftproduksjon eller avbrudd i kraftforsyningen.

KOMITEENS MERKNADER

Forutsetninger for energipolitikken

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Aud Blattmann, Gunn Karin Gjul, Bent Hegna, Torny Pedersen og Jens Stoltenberg, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Kristelig Folkeparti, Bror Yngve Rahm og Lars Rise, fra Høyre, Jan Johnsen og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, viser til at elektrisitet i dag utgjør 62 pst. av det stasjonære energiforbruket. Den andre store energibæreren er olje, som står for om lag 20 pst. Fast brensel, som kull, koks, ved og avfall, utgjør sammen med gass og fjernvarme resten av det stasjonære forbruket.

Komiteen viser til at utbyggingen av et landsomfattende overføringsnett for strøm og lave strømpriser har ført til at elektrisitet har blitt foretrukket til oppvarming, og at nær 60 pst. av husholdningene i Norge har elektrisitet som hovedoppvarmingskilde.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at det norske energiforbruket per innbygger er på nivå med de nordiske land som har sammenlignbare klimaforhold.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er enig med Regjeringen i at man fortsatt skal stimulere til *offentlig eierskap i kraftnæringen*. Eierskapet har lange tradisjoner og er viktig for å sikre fellesskapet inntekter fra og styring med fornybare og begrensede naturressurser. Liberaliseringen og effektiviseringen av kraftsektoren siden innføringen av energiloven i 1991 er gjennomført med bibeholdt offentlig eierskap. Konkurransen og effektiviseringen i Norge har vært mer reell enn i Storbritannia hvor man på samme tid både liberaliserte og privatiserte.

Dette flertallet vil peke på at stortingsflertallet i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2000 aksepterte å konvertere resten av Statkrafts ansvarlige lån og at lånerammen er kraftig utvidet. Dette vil bidra til å gjøre Statkraft i stand til å ta en aktiv del i den omstruktureringen av næringen som nå skjer. Dette er viktig for å legge grunnlaget for et slagkraftig energiselskap med basis i Norge som kan være en betydelig aktør i det nord-europeiske kraftmarkedet i fremtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at energimeldingen tar utgangspunkt i NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen mot 2020. Et

slikt perspektiv inviterer til en grunnleggende debatt om både mål og virkemidler - og ikke minst gir det en mulighet til å skape sammenheng mellom disse. Flertallet kan ikke se at Regjeringen har innfridd en slik forventning med energimeldingen.

Flertallet hadde forventet at Regjeringen la frem en samlet strategi for hvordan Norge kan utvikle seg som en ledende europeisk energinasjon med ledende europeiske energiselskaper. Flertallet viser til at Norge har et fantastisk utgangspunkt med sin ressursrikdom og kompetanse. I tillegg har Norge det beste utgangspunkt for å forene ønsket om industriell utvikling og behovet for å ta miljøansvar. Flertallet konstaterer at Regjeringens energimelding har måttet tåle sterk kritikk fra mange aktører fordi den i liten grad tar disse perspektivene innover seg. Flertallet deler denne kritikken.

Flertallet konstaterer at Regjeringens store satsing på nye fornybare energikilder og vannbåren varme ikke på langt nær er nok til å dekke etterspørselen. Dette vil medføre fortsatt import av store mengder kraft bl.a. fra sterkt forurensende kullkraftverk i Danmark. Norges nasjonale forsyningssituasjon blir med dette forverret ut over den vanskelige situasjon vi i dag allerede har, og vi vil også være nødt til å bygge ut nye overføringskabler for å importere mer kraft.

Arbeiderpartiet sine medlemmer i komiteen vil visa til at Jagland-regjeringa sette ned eit utval til å greia ut energi- og kraftbalansen mot 2020. Resultatet av dette arbeidet vart presentert i NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen mot 2020.

Det har vært ein jamn vekst i den innanlandske kraftbruken i åra etter krigen. Dei siste 10 åra har forbruket auka med 16 TWh eller 1,2 pst. per år. I Energiutgreininga er det skissert fire ulike framskrivingar. Alle desse viser vekst i elforbruket.

Desse medlemene viser til at Regjeringa i meldinga går vekk frå tidlegare miljømål om å stabilisera forbruket og å vera sjølvforsynt med fornybar energi. Desse måla er erstatta med målet om "å begrense energiforbruket vesentlig mer enn om utviklingen overlates til seg selv".

Desse medlemene vil visa til FN sitt klimapanel som spår omfattande klimaendringar dersom utsleppa av såkalla klimagassar ikkje vert redusert. Desse medlemene meiner ein må ta desse advarslane på alvor. Klimaproblema er uløseleg knyta til produksjon og forbruk av energi.

Det norske elforbruket per innbyggjar er noko høgare enn i andre land i OECD-området, men forbruket av olje, kol og andre energibærarar er lavt. Det totale norske energiforbruket per innbyggjar er på nivå med land med liknande klima.

Sjølv om energiforbruket i Noreg ikkje er høgare enn i land me kan samanlikna oss med, må det vera eit mål å redusera veksten i forbruket slik Regjeringa føreslår. Den høge elbruken gjer det òg til eit mål å få eit meir fleksibelt energisystem, særleg til oppvarmingsformål.

På bakgrunn av det faktagrunnlaget Energiutvalet har innhenta sluttar desse medlemene seg til den nye målformuleringa frå Regjeringa. Desse medlemene stør også Regjeringa sitt arbeid med å utvikla fornybare energikjelder og sluttar seg difor til Regjeringa sitt framlegg om å bruka inntil 5 mrd. kroner over ein tiårsperiode, til dette føremålet.

Sjølv om regjeringa Jagland hadde ei målsetting om 5 TWh vassboren varme basert på bioenergi, vil desse medlemene stø Regjeringa si målsetting om 3 TWh vindkraft og 4 TWh vassbåren varme.

I tillegg til at innsatsen for alternative energikjelder må trappast opp, vil også naturgass spela ei viktig rolle i ein meir miljøvennleg energipolitikk. Innanlands bruk av gass vil bidra til å redusera dei norske klimagass-utsleppa. Dette fordi gass vil erstatta anna meir ureinande energi. Desse medlemene er av den oppfatning at det vil vere av stor verdi for Noreg som gassnasjon å vidareforedle meir av norsk gass i Noreg. Gass som råvare er eit godt utgangspunkt for å auka sysselsetjinga i industrien og for å sikre auka verdiskaping. Dersom me skal få til storstilla bruk av gass i Noreg, må det byggjast ut infrastruktur for distribusjon av gassen. Det finst i dag eit uttal gode prosjekt for introduksjon av naturgass. I ein introduksjons- og utviklingsfase vil det også vera naudsynt med offentleg stønad for å få realisert desse. Etter desse medlemene sitt syn, er det rett å starta opptrappinga til introduksjon av naturgass allereie no.

Desse medlemene går difor inn for at det kan søkast om stønad til infrastrukturtiltak til introduksjon av naturgass innanfor råma på 5 mrd. kroner på lik line med tiltak for nye fornybare energikjelder.

Desse medlemene ser at pris- og avgiftspolitikken kan vera eit viktig verkemiddel for å få til energisparing. Samtidig viser energiutgreiinga at elavgifta må meir enn femdoblast for å stabilisera energiforbruket. Ein slik auke vil stabilisera forbruket, fordi det vil føra til ei dramatisk utflagging av norsk industri. Dersom industrien skal haldast utanfor, må elavgifta tidoblast, noko som vil føra til at prisane til hushalda og næringslivet vil auka til 100 - 130 øre per kWh. Desse medlemene kan difor ikkje sjå at ein kan basera seg på dette verkemiddelet åleine.

Auka elavgift kan også få uheldig verknad på fordelingspolitikken. Desse medlemene vil visa til budsjettavtalen med regjeringspartia, der ein vart einige om å greia ut eit toprissystem for elavgifta. Desse medlemene vil avventa denne utgreiinga før ein tek endeleg stilling til spørsmålet om nivået på elavgifta.

Desse medlemene syner til den verdi prising i høve til forbrukar kan ha på forbruk og effekt av uttak. Desse medlemene syner i denne samanhengen til Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) og fleirtalet sine merknader i samband med handsaminga av elavgift kor ein m.a. ber Regjeringa

"... i samband med auken i elavgifta bør alternativ som kan betre fordelingsverknadene og fremme ener-

giøkonomisering og bruk av nye fornybare energikjelder utgreiast. Ei slik utgreiing bør òg omfatte alternative tiltak i omsetningsleddet."

Desse medlemene understrekar kor viktig dette er.

Desse medlemene vil visa til at nær 100 pst. av elproduksjonen i Noreg er vasskraft. I tillegg til å forsyna Noreg med rein og fornybar energi, er vasskraftbransjen ein viktig del av Noregs nasjonalformue. Næringa har mange tilsette, høg kompetanse og står for viktig verdiskaping. Denne næringa har gått gjennom store endringar i rammevilkår dei siste åra. Norske kraftselskap konkurrerar no i ein stadig opnare internasjonal marknad. Det er viktig at selskap som driv innanfor denne næringa får høve til å utvikla seg.

Sjølv om det no vert satsa massivt på nye fornybare energikjelder, vil vasskraft vera den viktigaste energikjelda vår i overskueleg framtid. Det er enno eit stort potensiale for utbygging av vasskraft i Noreg. Det er registrert eit potensiale på omlag 20 TWh som enten har konsesjon, har søkt konsesjon eller det kan søkjast konsesjon for (Samla plan kategori I og prosjekt unntake Samla plan). I tillegg er 8,5 TWh plassert i Samla plan kategori II. Det kan ikkje søkjast konsesjon for desse no.

Regjeringa meiner det er behov for oppdatering av Samla plan. Dersom dette skjer må ein unngå ein lang og omfattande prosess. Ein slik gjennomgang må heller ikkje føre til utsett handsaming av innleverte konsesjonssøknader.

Desse medlemene vil syne til den svært alvorlege situasjonen som er i leverandørindustrien på kraftverksida. Eit fagmiljø opparbeidd over mange år er i ferd med å forvitte pga. manglande oppdrag. Ved sida av dette er det store mengder kraft som kan førast fram dersom det vert satsa på opprusting av eksisterande kraftverk. Ei innføring av forbrukssertifikat på tungt utstyr (t.d. trafo og omformarar) vil styrkje leveransestryggleiken og skape aktivitet innan ein viktig del av leverandørindustrien. Desse medlemene meiner difor at opprustingsprosjekt bør vurderast på lik line som nye fornybare energikjelder og sidestillast i avgiftsspørsmålet.

Det er etter desse medlemene sitt syn viktig å slå fast at vasskraft som fornybar energikjelde er like "høgverdig" som nye fornybare energikjelder.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil understreke at selv om det norske energiforbruket er på nivå med de andre nordiske land, så har Norge et meget høyt elektrisitetsforbruk i forhold til alle andre land i Europa. Forbruket har vokst kraftig i 1990-årene. Disse medlemmer vil peke på at dette gjør det helt avgjørende med en strategi for omlegging og reduksjon av vårt kraftforbruk. Dette må både skje gjennom tiltak som reduserer veksten i forbruket og ved en omlegging av energipolitikken hvor en større del av vårt varmebehov dekkes av andre energikilder enn el.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i energimeldingen har trukket opp en strategi for energipolitikken for årene framover. I denne strategien tillegges miljøsyn vesentlig mer vekt enn tidligere. Fokus blir i sterkere grad satt på alternative, fornybare energikilder. Dessuten rettes oppmerksomheten mot behovet for å begrense veksten i energiforbruket. Det legges således opp til en energipolitikk som underbygges av ambisiøs miljøpolitikk. Etter disse medlemmenes syn støtter strategien i energimeldingen opp under synspunkter som tidligere har kommet fra et bredt flertall i Stortinget.

Disse medlemmer viser i denne forbindelse til stortingsflertallets anbefalinger i behandlingen av St.meld. nr. 58 (1996-1997) om miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, og St.meld. nr. 29 (1997-1998) om Norges oppfølging av Kyoto-protokollen. Komiteens flertall, alle utenom Fremskrittspartiet, støttet i disse sammenhengene målene om å begrense energiforbruket og særlig elforbruket, og satsingen på fornybare energikilder. Det var bred enighet om å styrke dette arbeidet.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har konkretisert stortingsflertallets målformuleringer i energimeldingen. Disse medlemmer deler Regjeringens vurdering av at energipolitikken må legges opp slik at miljømålene bestemmer produksjonsmulighetene, og at det derfor er nødvendig å føre en aktiv politikk for å begrense veksten i energiforbruket. I tillegg må økt energiproduksjon i større grad baseres på nye, fornybare energikilder.

Disse medlemmer viser til at energiutvalgets innstilling ikke omfattet de næringspolitiske sidene av energipolitikken eller naturgasstrategier som en del av energipolitikken. På bakgrunn av at dette falt utenfor energiutvalgets innstilling kan disse medlemmer heller ikke se at disse temaene ville vært en naturlig del av energimeldingen.

Disse medlemmer viser til at det også på energiområdet eksisterer et fungerende marked med tilhørende utveksling mellom landene. Kraftflyten mellom landene bestemmes av blant annet kostnader i varmekraftlandene og priser i Norge. Dette er lagt til grunn i Brundtland-regjeringens stortingsmeldinger om langsiktige kraftutvekslingsavtaler med utlandet (St.meld. nr. 46 (1992-1993)) og om organiseringen av krafthandelen med Sverige (St.meld. nr. 11 (1995-1996)). Disse medlemmer viser til at det er knyttet stor usikkerhet til den langsiktige energiutviklingen.

Disse medlemmer viser til at kraftutvekslingen bidrar til å forbedre den innenlandske forsyningssikkerheten. Disse medlemmer viser også til at Regjeringen i energimeldingen har påpekt at vi må øke oppmerksomheten mot sikkerheten når utnyttelsen av produksjonsanlegg og overføringskapasitet blir sterkere.

Disse medlemmer mener på denne bakgrunn det er mer hensiktsmessig å sette konkrete mål om bruk

av nye fornybare energikilder, spillvarme og varmepumper med tilhørende krav til sikkerhet og kvalitet, fremfor å opprettholde mål om selvforsyning i normalår basert på fornybare energikilder.

Disse medlemmer vil påpeke at dersom støtte til infrastruktur for gass skal inkluderes i rammen for satsing på nye fornybare energikilder slik flertallet i realiteten foreslår, så innebærer det en betydelig reduksjon i satsingen på fornybare energikilder. Det er videre svært uklart hvilke kriterier som skal legges til grunn for en prioritering mellom slike ulike tiltak innenfor samme budsjettamme.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil når det gjelder kraftmarkedet vise til at liberaliseringen av kraftmarkedet i EU har endret forutsetningene i det europeiske kraftmarkedet. Endringene har kommet raskere og gått lenger enn det som var forventet da EUs eldirektiv ble innført 19. februar 1999. Den markedsorientering som vi i Norge har brukt hele det siste tiåret på, har i deler av det øvrige Europa skjedd på måneder. Liberaliseringen som skjedde tidlig på 90-tallet i England og i Norge, og som fra 1995/1996 også omfattet Sverige og Finland, skyter nå fart mot et samlet europeisk kraftmarked. I dette markedet ser vi at de store blir større, samtidig som det er en klar integrasjon av elektrisitet, olje/gass og vannbåren varme.

Disse medlemmer mener at denne utviklingen stiller norske aktører overfor store utfordringer. Det gir muligheter for en betydelig utvidelse av markedet, samtidig som utenlandske konkurrenter kommer inn på det norske markedet. Det er allerede en rekke eksempler på det siste, hvor store svenske aktører dels har kjøpt aksjer, dels har innledet samarbeid med norske aktører. Fra norsk side er det bare statens eget selskap, Statkraft, som av noe omfang har engasjert seg utenfor Norge. Norske aktører er, sammenliknet med sine utenlandske konkurrenter, forholdsvis små. Samtidig har de vannkraft som sin eneste produksjonskilde, mens de utenlandske aktørene ofte kombinerer ulike kilder som vannkraft, olje/gass og kull.

Disse medlemmer vil understreke at det er en viktig oppgave for myndighetene å gi de norske selskapene et best mulig utgangspunkt for konkurransen de nå møter, slik at kraftselskapene kan styrke sin konkurransekraft og utvikle seg i et ekspanderende kraftmarked. Disse medlemmer mener at myndighetene bør ha som ambisjon at norskbaserte kraftselskaper skal kunne utvikle seg til å bli ledende europeiske energiselskaper. Disse medlemmer mener at det dominerende statlige/offentlige eierskapet i dag hindrer en slik utvikling. Disse medlemmer mener at Statkraft SF bør få økt finansiell og kommersiell frihet. Dette kan best sikres ved at Statkraft bør noteres og delprivatiseres.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Statkraft SF kan børsnoteres og delprivatiseres."

Disse medlemmer viser til at norske selskap, sammenliknet med sine utenlandske konkurrenter, har dårligere rammevilkår knyttet til skatter og avgifter. I tillegg kommer den hemske som det betydelige statlige/offentlige eierskapet representerer. Det særnorske regimet kunne fungere i en tid hvor kraftselskapene hadde monopol og uten videre kunne legge dette inn i prisen til forbruker, men kan vanskelig fungere i et liberalisert marked dersom myndighetene ønsker at Norge skal ha sterke energiselskaper.

Disse medlemmer mener at de norske rammebetingelsene reduserer norske selskapers muligheter til å delta aktivt gjennom oppkjøp og samarbeid i utlandet. Det må derfor være et mål at norske kraftprodusenter gis rammer som sikrer likere konkurransevilkår med de utenlandske konkurrentene. Disse medlemmer vil be Regjeringen om å legge frem en egen sak om rammebetingelsene for norske kraftprodusenter vurdert opp mot rammebetingelsene for kraftprodusenter i EU-landene.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at myndighetene sikrer symmetri/gjensidig åpenhet i markedet. Norge har valgt å åpne markedet, mens enkelte andre land gjerne ser at deres selskap engasjerer seg utenfor landets grenser, mens de selv gjennom reguleringsmessige tiltak verner nasjonale selskap for utenlandsk konkurranse. Disse medlemmer forutsetter at Regjeringen gjennom bilateral kontakt og i samarbeidet med EU tar opp slike forhold slik at det skapes åpne markeder med like forhold for alle parter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at Regjeringen på den ene siden sier at den vil bruke markedskreftene for å få energimarkedet til å fungere best mulig, mens den på den andre side foreslår en energipolitisk "pakke" med gamle, velprøvde virkemidler:

- Økte avgifter på elektrisitet
- Økt avgift på olje
- Statsstøtte til installasjon av vannbårne systemer der bioenergi eller varmpumper brukes
- Uheldige fordelingsvirkninger av økte avgifter skal kompenseres ved minstepensjon/klassefradrag og økt minstepensjon/bostøtte.

Disse medlemmer vil peke på at dette er selektive virkemidler som både Norge og andre land har lang erfaring med. Erfaringene er ikke oppløftende.

Virkemidlene vil etter disse medlemmers syn til dels virke mot sin hensikt, til dels være lite effektive og dessuten fordyrende.

Disse medlemmer registrerer at Regjeringen ikke har tatt høyde for å imøtekomme etterspørselen på energi i henhold til de forskjellige fremskrivninger

som er fremkommet i NOU 1998:11 Energi- og kraftbalansen mot 2020.

Disse medlemmer tar avstand fra Regjeringens målsetning om å bruke økte avgifter på energi for å endre forbruksmønsteret og redusere forbruket. Det må være en klar forutsetning at vi skal ha fri konkurranse mellom de forskjellige former for energi. Derfor må innføring av/eller fjerning av avgifter slå likt ut på alle former for energiproduksjon og energibærere. Skal en ha for eksempel fritak for investeringsavgift på noen former for energiproduksjon, må dette gjelde for alle former for energiproduksjon, for ikke å lage konkurransevridning.

Disse medlemmer vil påpeke at fri konkurranse mellom de ulike energibærere vil føre til lavere kostnader, samt en bedre utnyttelse av ressursene.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår økning i elavgiften, og finner det derfor naturlig å påpeke at miljøkostnadene ved vannkraft allerede er inkludert i strømprisen ved Stortingets behandling av utbygging av vannkraft, ref. NOU 1992:3 Mot en mer kostnadseffektiv miljøpolitikk i 1990-årene.

Disse medlemmer vil videre påpeke at det skal store avgiftsendringer til for å redusere elforbruket, og at Regjeringens forslag i realiteten vil fungere som en fiskalavgift.

Disse medlemmer vil påpeke at virkningen av høy avgift på olje er at import av kullkraft stimuleres og utslippene økes. Utviklingen vil altså gå i motsatt retning av det Regjeringen sier de ønsker. Et annet moment er at økt avgift på oljefyring vil redusere bruken av vannbåren oppvarming, noe som også er stikk i strid med Regjeringens opprinnelige ønske.

Disse medlemmer vil vise til rapport 1/1999 fra Norsk Petroleumsinstitutt, der det vises til at fyringsolje i stedet for kullkraft ville gitt en reduksjon i utslippene med 60-70 pst., og at i forhold til lokal forurensing er olje å foretrekke framfor vedfyring, både med eksisterende og nye ovner.

Disse medlemmer vil peke på at nevnte rapport viser til at dersom større bioanlegg skal slippe ut like få partikler som oljefyring, kreves det omfattende rensing, noe som er svært kostbart.

Disse medlemmer vil bl.a. på denne bakgrunn gå imot avgiftsøkning på fyringsolje.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at spørsmålet om å være selvforsynt med elektrisitet mister betydning etter hvert som et felles liberalisert energimarked vokser frem i Europa. Disse medlemmer mener imidlertid at det er et stort paradoks at Norge med sin ressursrikdom i økende grad skal importere kraft. Disse medlemmer mener også at Regjeringen er svært defensiv når den ikke ser de miljøgevinstene og industrielle perspektivene som ligger i å utvikle Norge som energinasjon.

Disse medlemmer viser til flertallets merknader og forslag når det gjelder gasskraft. Disse med-

lemmer vil understreke at en samlet strategi for å utvikle Norge som ledende energinasjon må omfatte bruk av naturgass, bygging av gasskraftverk og utvikling av ny teknologi som kan redusere klimagassutslippene.

Andre elementer som må være en del av en slik strategi er en offensiv satsing for å øke energieffektiviteten, fremme energiøkonomisering og øke produksjonen av fornybar energi. Disse medlemmer vil derfor foreslå å øke bevilgningene til forskning på disse områdene. Disse medlemmer mener at det også er nødvendig med offentlig innsats for å fremme enøk og for å fremme kraftproduksjon og energibruk med lave natur- og miljøkostnader. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at statlig støtte hovedsakelig skal begrense seg til investeringsstøtte.

Disse medlemmer vil særlig vise til det potensielle som ligger i økt bruk av varmpumper. Disse medlemmer viser i den forbindelse til de forslag Høyre har reist i Stortinget for legge til rette for økt bruk av varmpumper. Det vises til Dokument nr. 8:78 (1997-1998) og innstillingen til St.meld. nr. 58 (1998-1999) om bærekraftig utvikling. Disse medlemmer etterlyser en konkret oppfølging fra departementets side. Disse medlemmer viser også til det potensielle som ligger i å satse på vannkraft. Det ligger et stort potensielle i opprustning av eksisterende kraftverk og i mikro- og minikraftverk. For øvrig viser disse medlemmer til Samlet Plan.

Disse medlemmer er glad for at Regjeringen understreker at markedet skal være basis for energiomsetningen i Norge. Det er imidlertid en kjensgjerning at det er flere forhold som i dag hindrer markedet i å fungere optimalt. Disse medlemmer savner derfor en gjennomgang og vurdering av hva som i dag hemmer markedet. I den forbindelse tenker disse medlemmer bl.a. på: Rammebetingelser knyttet til skatter og avgifter, reguleringsregimet, hjemfallsproblematikken, det omfattende statlige/offentlige eierskapet og nettorganiseringene.

Disse medlemmer etterlyser også en prinsipiell gjennomgang av virkemiddelbruken i energi- og miljøpolitikken i lys av de utfordringene som ligger i et liberalisert europeisk energimarked. Disse medlemmer mener at en vurdering av virkemidlene også må ta innover seg at næringslivet i økende grad vurderer miljøansvar som et konkurransefortrinn. Det betyr at næringslivet i større grad vil være en medspiller og ikke en motspiller slik dagens virkemidler i stor grad legger til grunn. Disse medlemmer viser til at stortingsflertallet i Innst. S. nr. 9 (1999-2000), ba om en gjennomgang av det konsesjonssystemet som ligger til grunn for SFTs tildeling av utslippstillatelser. Disse medlemmer etterlyser denne gjennomgangen og mener at dette bør være et element i en bredere gjennomgang av virkemiddelbruken.

Disse medlemmer vil gå imot Regjeringens forslag om å øke elavgiften. Disse medlemmer mener det først og fremst er miljø- og naturskadene

knyttet til produksjon av kraft som er problemet, og ikke forbruket. Disse medlemmer mener derfor at det er riktigere å prise forurensende utslipp og naturskader, fremfor å øke avgiften på forbruk. En forbruksavgift differensierer ikke mellom graden av forurensning fra kraftproduksjonen.

Disse medlemmer viser til at et nasjonalt og internasjonalt kvotesystem for klimagassutslipp er et skritt i riktig retning. Et slikt system vil øke kostnadene for produsenter som baserer sin kraftproduksjon på de mest forurensende energikildene f.eks kull, mens gasskraft blir rimeligere og fornybare energikilder vil få et ytterligere konkurransefortrinn.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti synes det er positivt at Regjeringen legger frem en energimelding som tar for seg de mange sidene som bør vurderes for å utvikle en miljøvennlig og fremtidsrettet energipolitikk for det nye årtusen. Ikke minst er dette medlem positiv til at det pekes på behovet for å flytte store deler av forbruket fra el til varme, og at vi må forberede oss på en fremtid der elektrisitet blir et knappere og mer verdifullt gode. Dersom den ble gjennomført ville en slik politikk både redusere veksten i CO₂-utslippene, og frigjøre store mengder elektrisitet som ville kunne representere store inntekter for Norge.

Imidlertid er dette medlem skuffet over at meldingen går bort fra ambisjonen det var stor politisk enighet om for bare få år siden, nemlig målsetningen om at Norge også i framtida i normalår skal dekke det innenlandske kraftbehovet gjennom fornybare energikilder. Det er en misforståelse å hevde at konkrete mål på introduksjon av nye og fornybare energiformer er mer hensiktsmessig enn denne målsetningen. En slik målsetning kan kun nås med konkrete tiltak av den karakter Regjeringen foreslår i energimeldingen, og er dermed i nær forbindelse med tiltakene.

Dette medlem er av den oppfatning at selv om meldingen skisserer tiltak for en utvikling mot større bruk av fornybare energiformer, og at det er positivt, er tiltakene utilstrekkelige i forhold til de utfordringene vi står overfor. Som eksempel kan det nevnes at Regjeringen foreslår en satsing på omlegging av energiforbruket på 5 mrd. kroner over ti år, men at "dersom det skulle skje en utvikling av teknologi som øker lønnsomheten av fornybare energiformer, så kan størrelsen på støttebeløpet vurderes".

Dette er en defensiv holdning og etter dette medlems mening ikke verdig norsk energipolitikk anno 2000. Synet tar ikke hensyn til det faktum at lønnsomheten til nye fornybare energiformer - som all annen ny teknologi - henger nært sammen med mengden penger som er investert i forskning og utvikling og utplassering av teknologien. Det er altså en nær sammenheng mellom investeringer, antall produserte enheter og prisen pr. enhet. Erfaringen viser at for hver dobling av akkumulert mengde produserte enheter, synker enhetsprisen til halvparten. Dette var sant for T-forder ved

begynnelsen av forrige århundre, og det vil være sant for solcellepaneler i fremtiden. Som et av verdens rikeste land kan ikke Norge sitte stille og håpe at andre land tar byrden for å utvikle lønnsomme fornybare energiformer - Norge må bidra til å skape et lønnsomt marked. Energiutredningen peker jo også på at dersom markedet for varmpumper økte, ville prisen for små varmpumper synke betraktelig. Dette er årsaken til at dette medlem vil ha en kraftigere satsing på fornybar energiteknologi enn det Regjeringen foreslår i meldingen.

Det er riktig, slik meldingen poengterer, at det tradisjonelt er en sammenheng mellom energibruk og velstand, men dette medlem ønsker å peke på at denne forbindelsen ikke er statisk og absolutt. All forskning og erfaring viser at når et samfunn har beveget seg gjennom den tyngste industrialiseringen, skiller disse to indikatorene lag.

Det er, etter dette medlems mening, viktig å ikke miste fokus på utfordringene og de store oppgavene Norge og resten av verden står overfor.

Drivhuseffekten er kanskje det alvorligste miljøproblemet verden har å stri med. Forbindelsen mellom drivhusproblemet og energibruken er klar og vel kjent, det samme er det historiske ansvaret til de rike land. Det er ingen tvil om at vår industrielle utvikling samt vår forbrukslivsstil er hovedårsaken til de store oppsamlede mengdene av drivhusgasser i atmosfæren. Dette er også årsaken til at disse landene er gitt oppgaven i å gå først med å redusere sine utslipp gjennom klimaavtalen som ble signert i Rio de Janeiro i 1992.

En gjennomsnittsnordmann slipper ut mer enn ti ganger så mye CO₂ som det internasjonale klimapanelt mener er en bærekraftig mengde. Dette er også langt mer enn gjennomsnittet til en person i et utviklingsland. Samtidig er denne personen langt mer utsatt for klimaendringer enn en person i Norge eller et annet industrielt land gjennom flommer, orkaner eller andre ekstreme former for vær. Det er ironisk at de landene som har tjent minst på oljeøkonomien får svi mest som utslag av drivhuseffekten, og har dessuten ikke økonomi til å forsøke å beskytte seg mot denne. Hadde f.eks. Bangladesh hatt ressurser og kunnet beskyttet seg mot flom og oversvømmelser på samme måte som vi kan, kunne de verste utslagene av klimaproblemene der vært betydelig mindre.

Som en nasjon som har hentet sin rikdom ved å selge olje og gass på det internasjonale markedet, hviler det et spesielt ansvar på Norge. Det er et ansvar for å demonstrere at det er mulig å snu trenden, mulig å redusere energiforbruket og utslippene av drivhusgasser. Skal vi løse problemene med drivhuseffekten må alle nasjoner delta i samordnet handling. Hvis ikke vi kan vise verden at de rikeste, mest teknologisk avanserte landene kan og vil skifte retning - kan vi da vente at utviklingslandene gjør det?

Det er imidlertid dessverre få tegn til at trenden med stadig voksende utslipp av drivhusgasser er i ferd med

å snu. Den velrenommerte organisasjonen Worldwatch Institute skrev i sin siste rapport at:

"I 1998 hadde CO₂ nivået nådd 367 ppm, med en stigning på 17 % på bare 39 år. Denne økingen er blitt en av Jordens mest forutsigbare trender."

Rapporten, Jordens Tilstand 2000, fortsetter med en grundig og tankevekkende beskrivelse av hva vi kan vente oss dersom vi ikke løser problemet med stadig økende konsentrasjon av drivhusgasser i atmosfæren.

Dette medlem vil vise til at det skjer positive ting innen tradisjonelle industrier som oljeindustrien. På en energikonferanse i februar 1999 uttalte sjefen for oljeselskapet ARCO at "vi har nå begynt på innledningen til oljealderens siste dager" og to måneder senere - i april samme år - annonserte Shell Oil og Daimler Chrysler at de ledet et konsortium av selskaper som har som målsetning å omskape Island til verdens første hydrogenbaserte økonomi. Shell har åpnet den første hydrogenstasjonen - erstatteren til bensinstasjonen - i Tyskland.

Slik markerer altså overgangen fra det andre til det tredje årtusen en overgang fra oljealderen til hydrogenalderen.

Veien fram er lang, men dette medlem vil vise til at vi kan styre den i riktig retning. Den går fra store, ineffektive, forurensende og sentraliserte kraftverk, til små, effektive, rene og desentraliserte kilder til energi. Tiden for store sentraliserte kraftverk som svar på fremtidens energibehov er i ferd med å bli lagt bak oss.

Gasskraft

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at Norge har betydelige energiressurser. Norge råer over nesten N av Vest-Europas vannkraftproduksjon, halvparten av gassreservene og I av oljereservene. Til sammenligning har Norge 1 pst. av befolkningen. I mer enn 100 år har Norge vært ledende når det gjelder å utnytte energiressursene, og vi har bygget opp kompetanse og teknologi i verdensklasse. Flertallet ser utbygging av gasskraftverk som en moderne videreføring av denne tradisjonen. Flertallet vil peke på at denne saken dreier seg om mye mer enn utbygging av gasskraft i Norge, det er et spørsmål om industriell og teknologisk utvikling. Flertallet vil understreke at utbygging av gasskraft gir betydelige miljøgevinster og vil redusere de samlede globale klimagassutslippene. Flertallet viser i den forbindelse til konsesjonen Norges vassdrags- og energiverk (NVE) har gitt Naturkraft AS der det slås fast at:

"... om norsk gasskraft introduseres, blir den umiddelbare virkning at en bortimot like stor produksjon kull- og oljekraft går ut. Miljøvirkningene av dette blir grovt sett at CO₂-utslippene halveres, samt en betydelig nedgang i NO_x og svovelutslipp. Denne beskrivelse av de kortsiktige virkninger bør være lite kontroversiell."

Flertallet viser til SINTEFs høringsuttalelse til komiteen hvor situasjonen beskrives slik:

- "- Tilgang på ny produksjonskapasitet fra vannkraft er ikke tilstrekkelig.
- Rammebetingelser for *enøk* er åpenbart ikke tilstrekkelige for å dempe forbruksveksten.
- Det er usannsynlig at tilstrekkelig økt produksjonskapasitet kan komme fra nye fornybare energikilder, med dagens rammebetingelser.
- Manglende produksjonskapasitet dekkes gjennom import.
- Nei til gasskraft fører paradoksalst til økte CO₂-utslipp."

Også SFT har i høringer med komiteen lagt fram materiale som bekrefter at utslippene av CO₂ vil bli lavere dersom det bygges gasskraftverk i Norge enn utslippene vil bli uten gasskraftverk.

Flertallet viser til at Naturkraft AS har fått konsesjon for bygging av to gasskraftverk, ett på Kårstø og ett på Kollsnes. SFT har gitt utslippstillatelse i henhold til forurensningsloven. I utslippstillatelsen stilles det vilkår om at Naturkraft skal redusere CO₂-utslippene med 90 pst. gjennom rensetiltak. Utslippstillatelsen innebærer videre at gasskraftverkene kan kompensere de økte CO₂-utslippene ved kjøp av utslippskvoter når et slikt system er etablert i henhold til Kyoto-avtalen.

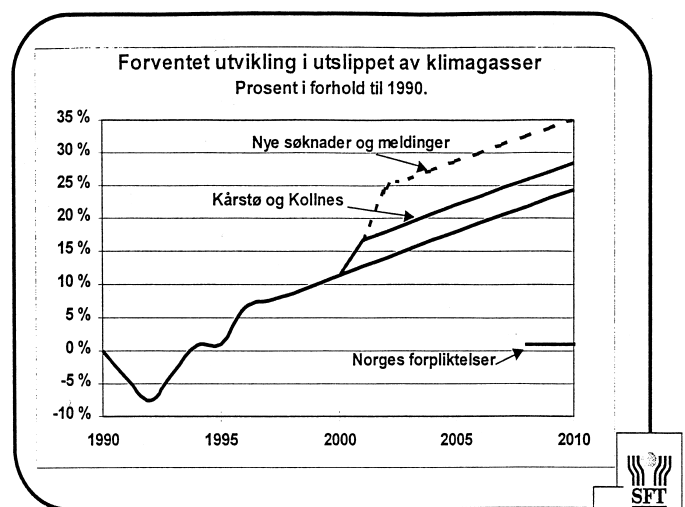
Flertallet viser til at Miljøverndepartementet, i sin ankebehandling av utslippstillatelsen, har endret dette. Mens SFT slår fast at Naturkraft skal kunne kompensere inntil 100 pst. av sine utslipp gjennom kjøp av utslippskvoter, vil departementet komme tilbake til mulighetene for kvotekjøp på et senere tidspunkt. Flertallet mener at SFTs vurdering er i tråd med Stortingets konklusjoner ved behandlingen av oppfølgingen av Kyoto-avtalen - St.meld. nr. 29 (1997-1998).

Flertallet viser til at Norge importerer betydelige mengder kraft i år med normal nedbør. I år med normal nedbør er kraftproduksjonen i Norge om lag 113,9 TWh, i 1999 var forbruket på 120,5 TWh. Utviklingen av kraftforbruket fra år til år er svært avhengig av temperaturforholdene. Dersom vi korrigerer for dette blir veksten i forbruket fra 1998 til 1999 hele 2,9 pst. Korrigerer vi for temperaturforholdene og forutsetter en "normal" nedbørmengde, ville kraftbalansen i fjor gitt et importbehov på 9,1 TWh. Bare i år med uvanlig mye nedbør og en mild værtype vil vi være selvforsynte med kraft. Ifølge Regjeringens energimelding vil dette underskuddet øke i årene som kommer, selv om innsatsen for *enøk* og alternativ energi trappes opp. De siste 10 årene har forbruket av kraft økt med 16 TWh eller 1,2 pst. pr. år. Til sammenlikning er produksjonskapasiteten bygget ut med 0,45 TWh, eller 0,1 pst. pr. år. Veksten i det årlige forbruket har med andre ord vært om lag ti ganger så sterk som veksten i produksjonskapasiteten.

Flertallet viser til at Regjeringen legger opp til at kraftunderskuddet skal dekkes ved import. En betydelig del av denne importen kommer fra sterkt forurensende kullkraftverk. Flertallet mener Regjeringen

har en passiv holdning overfor de miljøproblemene som denne importen innebærer. Flertallet mener det er god miljøpolitikk å erstatte denne importen med innenlands bruk av gasskraft. Flertallet legger også vekt på at bygging av gasskraftverk innebærer at vi foredler en norsk råvare i Norge. Alternativet til å foredle gassen i Norge kan bli at Norge eksporterer gass til f.eks. Nederland og Tyskland, for deretter å importere kraft produsert med norsk gass fra de samme land.

Flertallet viser til beregninger som SFT har utarbeidet om europeiske CO₂-utslipp fra gasskraftverk med og uten rensing:

Kilde: Statens forurensingstilsyn.

Ifølge denne figuren vil utslippene bli lavere dersom det bygges gasskraftverk nå, enn dersom det ikke gjøres. Flertallet vil understreke at dette viser at det er en klar miljøgevinst ved å tillate utbygging nå. I neste runde, når gasskraft med rensing er blitt kommersielt tilgjengelig, vil det være mulig å koble renseteknologi til gasskraftverkene. Alternativt må gasskraftproducenten kjøpe kvoter som reduserer utslipp billigere andre steder. Dermed vil Norge i et perspektiv på 20-30 år oppnå mest mulig globale utslippsreduksjoner ved at det bygges gasskraftverk nå.

Det er nå over 10 år siden teknologi som vesentlig reduserer CO₂-utslipp ble lansert i Norge. Den gangen ble det sagt at denne teknologien snart kunne tas i bruk. Dette viser hvor stor usikkerhet som er knyttet til når slik teknologi vil være økonomisk forsvarlig å ta i bruk.

Flertallet viser til høringsuttalelsen fra SINTEF Energiforskning, som er ledende på feltet i Norge, der det står følgende:

"Utviklingen av "CO₂-frie" kraftverk har liten fokus internasjonalt.

Teknologien for "CO₂-fri" gasskraft er i prinsippet tilgjengelig, men er:

- Umoden, dvs. teknologiforbedring og tilhørende kostnadsreduksjon er påkrevd
- Kommersielt sett ikke akseptabel
- ...
- Tidsperspektiv for en *kommersielt akseptabel* "CO₂-fri" gasskraft er 10 år."

Flertallet vil peke på at bygging av gasskraftverk vil øke vår kompetanse på gasskraftteknologi og bidra til å utvikle et industrielt og teknologisk miljø. Det vil øke sannsynligheten for at vi finner fram til lønnsomme måter å utvikle renseteknologi på. Dessuten innebærer pålegget om kjøp av kvoter så snart et kvotesystem er på plass, at det vil være store økonomiske gevinster knyttet til rensing av CO₂. Anslagene for framtidige kvotepriser varierer mye, men de fleste ligger på rundt 100-200 kroner pr. tonn. For et gasskraftverk med utslipp tilsvarende 2 mill. tonn CO₂ innebærer dette i så fall en årlig kostnad i størrelsesorden 200-400 mill. kroner. Disse utgiftene til kvotekjøp gir en sterk økonomisk motivasjon til å utvikle renseteknologi som kan redusere kvotekostnadene.

Flertallet viser videre til at flere i den offentlige debatt om gasskraft har omtalt de teknologiske løsningene til de planlagte gasskraftverkene fra Naturkraft og Industrikraft Midt-Norge som "gammeldags teknologi".

Flertallet viser til at flere av de ledende teknologiske miljøene i Norge tvert imot har fremholdt at de tekniske løsninger i de planlagte gasskraftverkene er den mest avanserte teknologien som finnes kommersielt tilgjengelig i dag. Om dette uttaler SINTEF i den samme høringsuttalelse:

"Gasskraftverk, slik som planlagt av Naturkraft, Industrikraft Midt-Norge o.a. er teknisk sett det beste som finnes kommersielt tilgjengelig.

Gasskraftverk (spesielt gassturbinene) er høyteknologiske produkter i enhver sammenheng."

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, vil understreke at et absolutt krav til bruk av naturgass i Norge er at dette kan innordnes våre internasjonale klimaforpliktelser. Det betyr at en eventuell økning i CO₂-utslippene på ett område må motsvares av reduksjoner på andre områder enten i Norge, gjennom kjøp av utslippskvoter eller felles gjennomføring av klimatiltak i andre land, slik Kyoto-avtalen åpner for.

Dette flertallet peker på at utslippene fra norske gasskraftverk kan kompenseres gjennom kjøp av utslippskvoter når et internasjonalt kvotesystem er etablert. Fra det øyeblikk Kyoto-avtalen trer i kraft, vil kraftprodusenter i alle industriland møte skjerpede krav til utslippsreduksjoner. Et flertall på Stortinget, bestående av Arbeiderpartiet og Høyre, har også slått fast at utslipp som er regulert gjennom kvoter ikke skal reguleres etter forurensningsloven. Dette flertal-

let henviser i den forbindelse til Innst. S. nr. 233 (1997-1998) om Norges oppfølging av Kyoto-protokollen. Her uttaler flertallet:

"Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre mener at utslipp som er regulert gjennom kvoter ikke skal reguleres etter forurensningsloven."

Videre slår komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, i den refererte innstillinga fast at kvotesystemet skal omfattes av industriell virksomhet som i dag ikke er ilagt CO₂-avgift, herunder gasskraftverk. Spørsmålet er derfor hva vi skal gjøre inntil et internasjonalt kvotesystem er etablert. Det skal i henhold til Kyoto-avtalen skje senest i 2008.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, mener problemet med å innføre strenge utslippskrav allerede nå før Kyoto-avtalen trer i kraft, er at det blir dyrere å bygge gasskraftverk i Norge enn i våre naboland, der produsentene ikke møter tilsvarende krav. Dette kan sette en stopper for gasskraftprosjekter i Norge og dermed øke vår avhengighet av forurensende import.

I spørsmålet om gasskraft, går et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, inn for en helhetlig politikk der det legges vekt på at gasskraft i Norge må vurderes i en større internasjonal sammenheng og der det legges opp til at Norge skal være ledende i utviklingen av teknologi som kan redusere utslippene fra produksjon av gasskraft. Dette flertallet foreslår derfor at behandlingen av gasskraft bygger på følgende prinsipper:

1. Et program for utvikling av "CO₂-fri" gasskraft

Dette flertallet mener Norge må bli et foregangsland i å utvikle teknologi som kan redusere utslippene av CO₂ fra gasskraft. Norges store gassressurser, våre muligheter til å deponere CO₂ i kontinentalsokkelen og våre lange tradisjoner som energinasjon gir oss et spesielt ansvar og et godt utgangspunkt for å lykkes med renseteknologi og tilnærmet "CO₂-fri" gasskraft. Derfor pekte flertallet i Budsjett-innst. S. nr. 9 (1999-2000) på behovet for økt satsing på renseteknologi for klimagassutslipp. Når det åpnes for gasskraftutbygging i Norge, er det viktig at det snarest mulig blir utviklet kommersielt realiserbar renseteknologi. Derfor henstilte Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet Regjeringen om at forskning på renseteknologi skulle prioriteres når midlene til kap. 1830 om Energiforskning på Statsbudsjettet skulle fordeles. Dette flertallet er derfor skuffet over at budsjettet til Forskningsrådets program for utvikling og utprøving av teknologi for reduksjon av klimagasser har gått ned i 2000 sammenliknet med 1999. Dette flertallet mener at denne innsatsen bør økes fremover, og

foreslår at det lages et program der myndighetene og bedrifter går sammen om en omfattende satsing på utvikling av CO₂-rensing. Dette flertallet viser videre til at det er innført ordninger som skal motivere til satsing på andre forurensningsfrie energikilder som sol, vann og vindkraft, bl.a. fritak for investeringsavgift. Dette flertallet mener det er viktig å bringe frem ny renseteknologi på gasskraft. Dette flertallet vil derfor at Regjeringen skal utrede alternative ordninger for å forsere denne typen forskning og utvikling.

2. Massiv satsing på å virkeliggjøre Kyoto-mekanismene

Dette flertallet viser til at Kyoto-avtalen bygger på at det skal etableres en helt ny generasjon virkemidler i det internasjonale miljøarbeidet som på ulikt vis legger opp til at land kan gå sammen om utslippsreduksjoner. Hensikten er at virkemidler som utslippskvoter og felles gjennomføring kan gi større utslippsreduksjoner og samtidig bidra til overføring av teknologi og kapital fra rike til fattige land. Det pågår et omfattende arbeid i regi av blant annet Verdensbanken og FN for å få virkeliggjort Kyoto-mekanismene, og flere pilotprosjekter er satt i gang. Norge må være en pådriver i arbeidet med å få etablert kvotehandel og andre deler av Kyoto-avtalen. Nordisk Råd har vedtatt å jobbe for et felles nordisk kvotemarked. Stortinget har bedt Regjeringen å bidra til at et slikt system blir etablert så raskt som mulig.

Dette flertallet mener at Norge i langt større grad enn i dag må bidra til finansiering av prosjekter for felles gjennomføring av klimatiltak og kjøp av utslippskvoter. Siktemålet må være at Norge i løpet av få år finansierer tiltak som reduserer de samlede utslippene av klimagasser tilsvarende 2 mill. tonn CO₂. Det vises til at CO₂-reduksjonskostnaden antas å ligge på ca. kr 40/tonn (Verdensbankens karbonfond). Slike prosjekter vil være et viktig bidrag til å få etablert virkemidlene i Kyoto-avtalen. Når avtalen har trådt i kraft, vil det være bedriftene som betaler for kvoter og felles gjennomføringstiltak.

Dette flertallet legger til grunn at deltagelse i pilotprosjekter i tiden fram til Kyoto-protokollens iverksettelse, vil bli kreditert i gjennomføringsperioden. Det er en forutsetning for senere kreditering at tiltakene ligger innenfor Kyoto-protokollens rammer og at tiltakene har ført til CO₂-reduksjoner. Dette flertallet forutsetter at Regjeringen sørger for at det legges opp til en dialog mellom forurensningsmyndighetene og selskaper som har fått eller søker om utslippstillatelser for gasskraftverk.

For i størst mulig grad å stimulere til aktiv deltakelse i forannevnte kvoteordninger, anser Stortinget det nødvendig at en krediteringsordning blir lovregulert i god tid før Kyoto-protokollens gjennomføringsperiode.

Stortinget ber derfor Regjeringen om å fremme nødvendig lovforslag om dette.

3. Nye retningslinjer for utslippstillatelser for gasskraftverk

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at spørsmålet om norske myndigheter skal tillate bygging og drift av gasskraftverk har vært undergitt en omfattende og langvarig behandling både etter energilovens og forurensningslovens regler i forbindelse med søknadene fra Naturkraft. Det er gitt konsesjon etter energiloven. Det er også gitt utslippstillatelser i medhold av forurensningsloven. Vilkårene i utslippstillatelsene er imidlertid så omfattende at forvaltningen i realiteten har satt en foreløpig stopper for at det blir bygget gasskraftverk i Norge.

Flertallet konstaterer at Regjeringen valgte å slutføre ankebehandlingen før Stortinget hadde ferdigbehandlet energimeldingen som tar opp spørsmål av stor relevans for Regjeringens standpunkt til utslippstillatelsene.

Flertallet har merket seg at SFT selv har åpnet for endringer av utslippstillatelsene for Naturkrafts planlagte gasskraftverk, både når det gjelder kravene til CO₂ og NO_x. Dette understreker at det innenfor forurensningslovens rammer er rom for stor grad av skjønn for hvilke vilkår som skal fastsettes i utslippstillatelser.

Flertallet understreker at selv om Stortinget ved lov har gitt myndighet til Regjeringen eller et annet forvaltningsorgan, avskjærer det ikke Stortingets formelle instruksjonsadgang, så lenge instruksjonen ligger innenfor rammen av den aktuelle lov, og at den ikke strider mot noe som er bestemt i loven.

Flertallet viser til at Stortinget er tilbakeholden med å utøve den instruksjonsadgang som Stortinget har overfor Regjeringen. Flertallet understreker derfor at det bare rent unntaksvis vil være aktuelt å instruere Regjeringen. I praksis må dette være forbeholdt saker hvor det er tvil om Regjeringen vil følge stortingsflertallets klare vilje og hvor saken er av så stor betydning at instruksjonsadgangen av den grunn bør benyttes.

Flertallet viser til at Stortinget ved flere anledninger tidligere har gjort vedtak om hvordan forvaltningsmyndighet skal utøves. Spørsmålet om Regjeringens ankebehandling av SFTs utslippstillatelse til Naturkraft finner paralleller til for eksempel Stortingets behandling av regjeringen Brundtlands avslag på søknad om godkjenning av Privat Hospital AS og avslag på søknad om samtykke til sykehusdrift ved Ring Medisinske Senter.

Flertallet viser til at ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utslipp av f.eks. CO₂ og NO_x skal forurensningsmyndighetene legge vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil med-

føre. Spørsmålet om hvilke vilkår som skal settes beror på et skjønn, som blant annet må utøves i samsvar med lovens formål. Etter flertallets vurdering har Miljøverndepartementet i klagesaken valgt ikke å ta tilstrekkelig hensyn til de samfunnsmessige og miljømessige fordeler som de aktuelle gasskraftverkene vil medføre. Flertallet viser til at NVE i forbindelse med konsekvensbehandlingen fastslo at de totale CO₂-utslippene i Norden vil gå ned ved utbygging av gasskraftverk.

Flertallet viser til at det er gitt utslippstillatelser etter forurensningsloven, men vilkårene for tillatelsene er så omfattende at forvaltningen i realiteten har satt en foreløpig stopper for at det blir bygget gasskraftverk i Norge. Regjeringen antas å være innforstått med dette, og med at et slikt resultat er i strid med hva stortingsflertallet ønsker.

Etter en totalvurdering av de energipolitiske og miljømessige hensyn, sakens samfunnsmessige betydning og Regjeringens standpunkt i saken så langt, mener flertallet det er nødvendig å gi instruks til Regjeringen om å behandle sakene på nytt med sikte på å omgjøre de vilkår som er satt i utslippstillatelsene til Naturkraft AS. Behandlingen av omgjørings sakene og eventuelle utslippssøknader for nye gasskraftverk forutsettes å ligge innenfor forurensningslovens rammer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, mener videre at Kyoto-protokollens prinsipper må legges til grunn.

På bakgrunn av sakens forhistorie mener komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, at det er nødvendig å gi retningslinjer for omgjørings sakene og for behandlingen av eventuelle nye utslippssøknader fra gasskraftutbyggere.

Flertallet peker på at forurensningsloven åpner for omgjøring av tidligere fastsatte vilkår og tildelte utslippstillatelser. Alminnelige forvaltningsrettslige regler gir også adgang for slik omgjøring.

Flertallet viser til at forurensningslovens § 18 gir adgang til omgjøring når "de fordeler forurenseren eller andre får av at vilkår blir lempet på eller opphevet, er vesentlig større enn de skader eller ulemper det vil føre til for miljøet". Det er også adgang til omgjøring når "vilkårene i tillatelsen er unødvendige for å motvirke forurensninger". Flertallet legger til grunn at det er adgang til omgjøring av de gitte tillatelser i samsvar med disse reglene.

Flertallet vil peke på at effekten av vilkårene i de tildelte utslippstillatelser faktisk er økt forurensning. Det er flertallets syn at de fordeler som gis ved at vilkårene i tillatelsene endres, også gagner miljøet. Flertallet mener også de samfunnsmessige fordeler med industriell og teknologisk utvikling må tillegges stor vekt.

Når det gjelder behandlingen av omgjørings sakene forutsetter flertallet at det legges vekt på at sakene har vært utredet tidligere, og at de parter saken gjelder

har hatt anledning til å uttale seg gjennom høringsrunder, og at nødvendige krav til saksbehandling etter forurensningsloven og forvaltningsloven følges. Innenfor disse rammer må det legges til rette for en rask behandling, og flertallet viser til at kravet om konsekvensutredning er oppfylt i forbindelse med den opprinnelige behandlingen av saken.

CO₂-utslipp

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, vil understreke at så snart Kyoto-avtalens bestemmelser om fleksible gjennomføringsmekanismer eller et tilsvarende kvotemarked i Norden trer i kraft, må eventuelle gasskraftverk i Norge innordne seg dette regelverket og kompensere sine utslipp ved å kjøpe utslippskvoter eller gjennomføre tilsvarende tiltak. Dette er i tråd med den utslippstillatelse SFT opprinnelig ga, men som Regjeringen endret.

I påvente av at Kyoto-avtalen trer i kraft, mener dette flertallet at det må gis tillatelse til bygging og drift av gasskraftverk i Norge uten strengere utslippskrav for klimagasser enn det som er vanlig å stille i dag i andre europeiske land som produserer gasskraft. Dette flertallet kjenner ikke til at det er stilt krav til CO₂-fjerning ved bygging av nye anlegg innen EØS-området. Dette innebærer at vilkårene i de utslippstillatelser som er gitt må endres. Kravet om 90 pst. reduksjon av CO₂-utslipp i forhold til de omsøkte nivåer kan ikke opprettholdes.

Dette flertallet viser til at de fleste EØS-land imidlertid er i ferd med å utrede kvote- og/eller avgiftssystemer for klimagasser. Selv om flere land har ambisjoner om å etablere et kvotesystem før 2008, er det i dag usikkert om det vil bli etablert kvoteordninger i forkant av Kyoto-protokollens gjennomføringsperiode.

Fleksible NO_x-tiltak

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at det nylig er inngått en internasjonal avtale som pålegger Norge å redusere NO_x-utslippene med 28 pst. I den sammenheng må det lages en helhetlig plan for hvordan utslippsreduksjonene skal nås. Selv om vi venter på et slikt system, må ikke dette hindre etablering av ny aktivitet. Det bør derfor åpnes for at nye aktører kan ta i bruk fleksible tiltak, der de får anledning til å iverksette de billigste tiltakene først.

I utslippstillatelsen til Naturkrafts prosjekter på Kollsnes og Kårstø stiller SFT krav om at NO_x-utslippene må halveres. En slik reduksjon krever teknologi som foreløpig ikke er utviklet fullt ut, men som det er mulig at kan bli økonomisk og teknisk tilgjengelig innen rimelig tid.

Flertallet mener det er galt å lempe på kravene til NO_x-utslipp i områder hvor sårbarhetsgraden allerede er over naturens tålegrense. Imidlertid ser flertallet

positivt på den løsningen Naturkraft AS har lansert og som SFT har stilt seg åpen for, der selskapet oppfylder vilkår om reduksjoner i NO_x-utslipp ved å finansiere andre NO_x-reducerende tiltak i regionen, for eksempel i fergetrafikken. På den måten kan utslippene reduseres der de er billigst. Også ved eventuelle andre gasskraftprosjekter må det åpnes for tilsvarende fleksible ordninger. Hensikten med slike ordninger vil være å redusere NO_x-utslippene i et større område med et tilsvarende nivå som forurensningsmyndighetene anser at utslipp fra gasskraftverk bør reduseres med. Resultatet vil derfor være at forurensningen reduseres tilsvarende eventuelle krav i utslippstillatelsene, men til en lavere kostnad. Etter flertallets oppfatning vil dette oppfylle forurensningslovens formål (§ 1), som er:

"Denne lov har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.

Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornøyelse."

Flertallet viser til de initiativ som er kommet fra enkelte fylkeskommuner og kommuner vedrørende bruk av naturgass i samferdselssektoren. Flertallet ser avtaler mellom gasskraftvirksomhet og aktører i samferdselssektoren som viktige virkemidler i en strategi for økt nyttiggjøring av naturgass og for reduserte utslipp fra denne sektoren. Slike avtaler kan innebære at gasskraftvirksomheten gjør investeringer i f.eks. fergetransport med sikte på å skifte ut dieseldrevne med gassdrevne motorer. Dette vil gi vesentlige reduksjoner i utslippene fra fergetransporten. Dersom slike avtaler inngås, er det flertallets syn at de reduksjoner i NO_x-utslipp som realiseres, skal anses som likeverdige med de reduksjoner som gasskraftvirksomheten er pålagt gjennom utslippstillatelsen. Det følger av dette at det etter flertallets syn er tilstrekkelig at slike avtaler inngås med sikte på at de utslippsreducerende tiltak skal være iverksatt innen gasskraftverk settes i drift.

Etter flertallets vurdering vil en slik ordning kunne gjennomføres uten at forurensningsloven endres. Dette innebærer at de forurensningsmessige problemer må løses i en region som helhet. Flertallet konstaterer at forurensningsloven gir adgang til dette, og vil vise til at loven slår fast at forurensningsspørsmål om mulig skal "søkes løst for større områder under ett" (lovens § 11 tredje ledd). Flertallet vil vise til at forvaltningen kan ta hensyn til forholdene i sektorer som ligger utenfor lovens direkte anvendelsesområde i utøvelsen av skjønnsmyndighet etter loven. Det at andre sektorer, som f.eks. samferdselssektoren, reguleres av annen lovgivning, kan ikke begrense forurensningsmyndighetenes adgang til å vektlegge forurensningsmessige forhold i slike sektorer

ved avgjørelse av utslippssøknader. Forurensningsmessige tiltak er hensyn som har vesentlig betydning på tvers av forvaltningssektorene. Flertallet vil påpeke at miljøvernmyndighetene nettopp har vært opptatt av å innarbeide overordnede miljøhensyn i beslutningsprosessene. En ordning hvor utslippsreducerende tiltak kan gjennomføres utenfor egen virksomhet og hvor resultatet er at man oppnår den reduksjon i forurensning det er stillet krav om, vil ligge innenfor forurensningslovens rammer og oppfylle dens formål. Flertallet viser til brev fra OED til komiteen av 15. februar 2000, hvor det fremgår:

"Det er imidlertid ikke hjemmel i forurensningsloven for konsesjonsvilkår som pålegger konsesjonshaver å iverksette utslippsreducerende tiltak mot andre kilder enn sin egen virksomhet."

Flertallet vil understreke at flertallet ikke legger opp til dette. Flertallet vil likevel understreke at frivillige avtaler kan brukes til å oppfylle krav om utslippsreduksjoner.

Flertallet viser til at det i samme brev står:

"Det ville videre være et åpenbart brudd med system og praksis i henhold til forurensningsloven dersom SFT skulle godkjenne ordninger hvor konsesjonshaver frivillig kunne velge å oppfylle utslippskrav i konsesjonen gjennom å foreta NO_x-reducerende tiltak overfor andre kilder, f.eks. ferger."

Flertallet registrerer dette synet. Flertallet vil likevel understreke at dette ikke er til hinder for at Stortinget kan gi retningslinjer for hvordan kravene kan oppfylles. Dersom departementet likevel kommer til at dette vil være i strid med loven, forutsetter flertallet at departementet kommer tilbake med forslag om lovendring i løpet av våren 2000, f.eks. i forbindelse med den varslede proposisjon om langtransportert luftforurensning.

De krav til reduksjoner i NO_x-utslipp som følger av Norges internasjonale forpliktelser må oppfylles på nasjonalt nivå uavhengig av hvilke sektorer utslippene stammer fra. Flertallet vil derfor understreke at felles tiltak må gjennomføres i den delen av landet hvor naturens tålegrense per i dag er truet eller overskredet.

I forbindelse med den ventede proposisjonen om Norges oppfølging av NO_x-protokollen, forventer et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, at Regjeringen legger inn nødvendige bevilgninger til utvikling av ny teknologi for NO_x-reducerende tiltak.

Ny teknologi

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at de tildelte utslippstillatelser inneholder utslippsvilkår som ikke kan oppfylles med teknologi eller teknikker som vil være tilgjengelig for utbyggere innenfor en rimelig tidshorison. Flertallet

let vil videre vise til at fastsettelse av utslippsgrenser må ta utgangspunkt i et grunnleggende prinsipp om anvendelse av best tilgjengelige teknikker. Forurensningsloven stiller således opp den retningslinje at det skal tas utgangspunkt i den teknologi som ut fra en samlet vurdering av nåværende og fremtidig bruk av miljøet og økonomi, gir de beste resultater.

Flertallet viser også til at innholdet i begrepet "best tilgjengelige teknikker" er nærmere omtalt i St.prp. nr. 4 (1997-1998), hvor det heter at:

"Tilgjengelighet betyr at teknikken skal være utviklet slik at den kan gjennomføres i berørt industri på en økonomisk og teknisk gjennomførbar måte, sammenholdt med de kostnader og nytte gjennomføringen vil gi."

Etter flertallets oppfatning innebærer de utslippsgrenser som er fastsatt i de tildelte utslippstillatelser at det må tas i bruk teknologi som i henhold til ovenstående ikke er tilgjengelig. Det vises i denne sammenheng til at forurensningsmyndighetene selv har uttalt at det er stillet krav om bruk av teknologi som er under utvikling.

Dette har medvirket til at miljøfordelene ikke har latt seg realisere. Flertallet understreker at det kan og skal stilles krav til utslippsgrenser som forutsetter bruk av best tilgjengelige teknikker, men at dette anvendes i tråd med det Stortinget har lagt til grunn ved tidligere anledninger vedrørende innholdet i dette begrepet.

Flertallet konkluderer: Fastsettelse av utslippsgrenser skal baseres på (best tilgjengelige) teknikker som er utviklet slik at de kan tas i bruk på en økonomisk og teknisk gjennomførbar måte, sammenholdt med de kostnader og nytte gjennomføringen vil gi.

På denne bakgrunn fremmer et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen snarest treffe tiltak for omgjøring av vilkårene i de tildelte utslippstillatelser for gasskraftverk. Behandlingen av omgjøringssakene og eventuelle utslippssøknader for nye gasskraftverk forutsettes å skje innenfor forurensningslovens rammer, og slik at følgende retningslinje legges til grunn:

Inntil et system for omsetning av utslippskvoter er lovregulert og satt i kraft stilles ikke strengere utslippskrav for klimagasser enn det som i dag er vanlig for gasskraftprodusenter i andre EØS-land.

II

Krav til utslippsreduksjoner av NO_x kan søkes imøtekommet ved at søkerne påtar seg forpliktelser som innebærer NO_x-reducerende tiltak i andre virksomheter, herunder i samferdselssektoren.

III

Stortinget legger til grunn at gasskraftverk som før Kyoto-protokollens første budsjettperiode deltar i internasjonale fondssystemer, kvoteordninger eller andre ordninger som Kyoto-protokollen legger opp til, blir forhåndskreditert dette. Stortinget anser det som viktig at en slik kreditering blir lovregulert i god tid før Kyoto-protokollens gjennomføringsperiode.

IV

Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike ordninger for å drive frem ny renseteknologi for gasskraft, og legge frem konkrete forslag for Stortinget."

Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet, representanten Gunn Karin Gjøl, vil vise til at hun har et avvikende syn på bygging av konvensjonelle gasskraftverk, og vil derfor varsle at hun vil stemme mot forslag I og III over ved votering i Stortinget. Dette medlem viser for øvrig til egne merknader.

Om klimagassutslipp

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil vise til at det er bred faglig enighet nasjonalt og internasjonalt om at de menneskeskapte utslippene av CO₂ og andre klimagasser har innvirkning på de globale klimaendringene. FNs klimapanel (IPPC) har beregnet at middeltemperaturen de siste 140 årene har økt med 0,5 grader og at de 10 varmeste årene i denne perioden alle har vært etter 1980. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at land som Norge tar klimatrusselen på alvor og innretter sin virkemiddelbruk etter dette.

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 233 (1997-1998), innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Norges oppfølging av Kyoto-protokollen. Her er et bredt flertall i komiteen enig om følgende:

"Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene i Fremskrittspartiet, viser til at Kyoto-protokollen bare er et første skritt. De land som tar de nødvendige omstillingene tidlig, vil kunne få et teknologisk forsprang. (...) Flertallet vil vise til at klimaproblemene i hovedsak skyldes bruk av fossile brenslær. Utfordringen knyttet til å redusere klimagassutslipp er derfor overgang fra fossile til fornybare energikilder. Samtidig krever det en endring i vårt forbruksmønster."

Videre ble det i innstillingen slått fast at de fleksible gjennomføringsmekanismene i Kyoto-protokollen bare skulle være et supplement til nasjonale tiltak.

Disse medlemmer kan ikke se at disse foringene følges opp av flertallet. Det går heller ikke fram av flertallets merknader hvordan vi skal nå våre forpliktelser når man legger opp til at det som burde være en begynnelse på reduksjon av CO₂-utslippene i stedet

blir en kraftig økning. Når vi vet at det er behov for å gjennomføre nasjonale tiltak blir problemstillingen; hvilke sektorer må betale for de ekstra utslippsøkningene som følger med gasskraftverkene? Disse medlemmer viser i den forbindelse til følgende merknad i Innst. S. nr. 233 (1997-1998):

"Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil framheve viktigheten av at Norge gjennomfører en betydelig del av forpliktelsene ved nasjonale tiltak. Det er ikke minst viktig for å unngå at vi på senere tidspunkt, når vi trolig står overfor enda strengere utslippsforpliktelser, blir stilt overfor langt større omstillingskostnader."

Disse medlemmer vil understreke at dette legger klare forpliktelser på den politikken som bør føres i forhold til store økninger i utslipp av klimaødeleggende gasser. Det vises videre til at regelverket for Kyoto-mekanismene ennå ikke er vedtatt. Kyoto-protokollen slår fast at bruk av mekanismene skal være et supplement til nasjonale tiltak, og det kan ikke tas som en selvfølge at alle økninger i utslipp nasjonalt vil kunne kompenseres med økte kjøp av kvoter eller prosjektbaserte utslippsreduksjoner i utlandet.

Disse medlemmer vil videre peke på at så lenge regelverket for mekanismene ikke er vedtatt, kan vi ikke se helt bort fra at det kan bli en eller annen form for begrensning på bruken av de fleksible mekanismene. I lys av dette vil det kunne være problematisk å åpne for prosjekter som vil øke de norske utslippene vesentlig, slik gasskraftverk vil gjøre.

Når det gjelder import av dansk kullkraft vil disse medlemmer vise til at de eldste og mest forurensende kullkraftverkene i Danmark allerede er lagt ned og at Danmark i løpet av noen tid vil vedta et nasjonalt kvotesystem for klimagasser kombinert med CO₂-avgifter som sannsynligvis vil føre til redusert kullkraftproduksjon i det nordiske kraftmarkedet.

Kyoto-mekanismene

Disse medlemmer vil minne om at regelverket for de fleksible mekanismene ennå ikke er utformet. Regelverket, og håndhevelsen av dette, vil være avgjørende for hvilke prosjekter som godkjennes og hvilke priser som blir realisert for kvoter og prosjektbaserte utslippsreduksjoner. I tillegg vil fremtidige forpliktelser være av svært stor betydning for kvoteprisen, siden det er lov å spare fra en forpliktelsesperiode til en annen. Disse medlemmer vil minne om at Regjeringen har gått inn for norsk deltakelse i Verdensbankens karbonfond og at den også har tatt initiativ til andre pilotprosjekter. Verdensbankens prosjekter, hvor det har vært antydning en pris på 40 kroner/tonn CO₂-ekvivalenter, er for øvrig neppe noen god indikasjon på hvor prisnivået vil ligge når Protokollen trer i kraft. Dette skyldes at antall prosjekter er begrenset og at disse dessuten forhandles i en situasjon hvor det fortsatt er usikkert om Protokollen vil tre i kraft. En reali-

sering av i-landenes samlede forpliktelser vil trolig gi behov for å gjennomføre vesentlig dyrere prosjekter enn disse. I lys av dette må vi være forberedt på at prisen kan bli vesentlig høyere enn det regneeksemplet på 125 kroner/tonn som Regjeringen har brukt i Kyoto-meldingen. Disse medlemmer minner om at Regjeringen i Kyoto-meldingen har sagt at den legger opp til at Norge skal bruke Kyoto-mekanismene, men mener at det er for tidlig å si noe om omfanget av denne bruken før man vet mer om regelverket og prisutviklingen for disse "kvotene".

Disse medlemmer vil peke på at Regjeringen arbeider for å etablere et mest mulig felles kvotemarked for hele Annex B-området under Kyoto-protokollen. Det vises videre til at det under Nordisk Ministerråds møte i Helsinki ble besluttet å utrede Østersjøområdet som "testing ground" for internasjonalt samarbeid om de fleksible mekanismene under Kyoto-protokollen etter COP6 hvor en forventer at spørsmål knyttet til regler for bruk av mekanismene får en nærmere avklaring.

Disse medlemmer er enige i at prosjekter som blir godkjent under Kyoto-protokollens mekanismer skal komme investorene til gode i forpliktelsesperioden. De vil imidlertid peke på at norske myndigheter her ikke kan forskuttere utfallet av denne internasjonale behandlingen. Det må derfor være en forutsetning at krediteringen kun skal gjelde godkjente prosjekter.

Disse medlemmer vil påpeke at en tidligkrediteringsordning som flertallet går inn for, ikke vil fjerne usikkerheten knyttet til fremtidig pris for utslippene. Det er også usikkerhet knyttet til hvilken status et slikt tidligkrediteringsinstitutt vil få i det fremtidige internasjonale regelverk uavhengig av hva norske myndigheter fastsetter i et nasjonalt lovverk.

Om bruk av gass

Disse medlemmer forutsetter at bruk av naturgass i Norge kan innordnes i våre internasjonale klimaforpliktelser. Det betyr at en eventuell økning av CO₂-utslippene på ett område må motsvares av reduksjoner på andre områder i Norge, gjennom kjøp av utslippskvoter eller gjennom felles gjennomføring. Bruk av fleksible gjennomføringsmekanismer må skje innenfor rammen av internasjonalt godkjente regler og kontrollordninger som sikrer at tiltakene fører til reelle utslippsreduksjoner.

Disse medlemmer viser til at norske forpliktelser i Kyoto-avtalen vil legge sterke begrensninger på veksten i norske CO₂-utslipp i årene framover.

Disse medlemmer mener de industripolitiske ambisjonene når det gjelder bruk av gass må både være å bruke gassen innenlands, og å bli ledende i produksjon og bruk av teknologi som fjerner miljøutslippene.

Om gasskraftverk

Disse medlemmer er overrasket over at et flertall i denne saken vil sette til side de vurderinger som

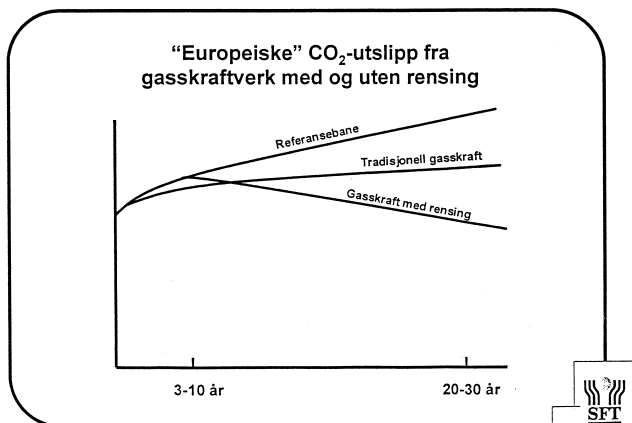
SFT som fagorgan har gjort i saken. Disse medlemmer viser i den sammenheng til Arbeiderpartiets uttalelser omkring dette spørsmålet i 1996 da det ble diskutert hvorvidt Stortinget burde komme sterkere inn i beslutningsprosessen knyttet til slike saker. Disse medlemmer vil også påpeke at flertallet i denne saken både sier at SFTs vurdering var i tråd med Stortingets konklusjoner ved behandlingen av oppfølgingen av Kyoto-avtalen - St.meld. nr. 29 (1997-1998) og at det skal være vilkårene i utslippstillatelsen som gjør at det har satt en foreløpig stopper for at det blir bygget gasskraftverk i Norge. Dette kan ikke forstås annerledes enn at flertallet gir uttrykk for å ville snu i forhold til hva flertallet mente var riktig behandling av klimagassutslipp i forbindelse med behandlingen av oppfølging av Kyoto-avtalen.

Disse medlemmer viser til at det fremgår av SFTs beregninger at det på helt bestemte forutsetninger og på kort sikt kan innebære lavere utslipp av CO₂ i Norden dersom det bygges gasskraftverk i Norge. Disse medlemmer vil imidlertid peke på at beregningene forutsetter at elforbruket i Norden ikke øker og at produksjon ved kullkraftverk i Danmark reduseres. SFT sier dette slik:

"Dersom en legger til grunn at norsk gasskraft vil redusere produksjonen av kullkraft i Europa og at den økte produksjonskapasiteten ikke spises opp av økt elforbruk kan norske gasskraftverk redusere CO₂ utslippene på kort sikt."

Disse medlemmer vil understreke at konklusjonen fra SFT tilsier at det på lang sikt vil være mer miljøvennlig å vente på "CO₂-frie" gasskraftverk framfor å bygge tradisjonelle gasskraftverk nå.

"Gasskraftverkene har imidlertid lang levetid (20-30 år) og det er sannsynlig at de akkumulerte utslippene på lang sikt vil være lavere med "CO₂-frie" gasskraftverk, selv om en må vente på renseteknologien og importere kullkraft i en periode på 3-10 år. Dette er illustrert i følgende figur."

Disse medlemmer vil understreke at NVE i sin konsesjon fra 1996 aldri har fastslått at de totale CO₂-utslippene i Norden vil gå ned med 2 millioner tonn ved bygging av gasskraftverk. NVE peker på at det er knyttet stor usikkerhet til slike beregninger. Uansett forutsetter NVE i sin konsesjon at gasskraft konkret må erstatte kullkraftproduksjon dersom det skal ha betydning for CO₂-utslippene i Norden.

Disse medlemmer mener det er ikke gitt at kullkraft vil være den fremtidige marginale energibæreren i det nordiske kraftsystemet. Like gjerne som å erstatte kullkraftimport kan ny gasskraft i framtiden presse ut nye fornybare energikilder med marginal lønnsomhet.

Disse medlemmer vil peke på at regjeringen Jagland i 1997 slo fast at forurensningsloven gjelder for CO₂-utslipp. Lovens § 7 stiller krav om utslippstillatelse for å etablere virksomhet som kan medføre forurensning. Det må etter disse medlemmers syn innebære at loven gis et innhold i forhold til de tillatelsene som gis. Det er SFT som behandler søknader om utslippstillatelse etter forurensningsloven. Disse medlemmer konstaterer at flertallet ikke er villig til å akseptere de vurderinger fagorganet har gjort på dette området.

Disse medlemmer vil påpeke at flertallets forslag til vedtak når det gjelder både CO₂-utslipp og NO_x-utslipp må sees som en de facto lovendring uten at det skal fattes formelle vedtak i lovs form. Dersom det eksisterer en slik omgjøringsadgang som flertallet legger til grunn, er det lite trolig at den er så omfattende at den i praksis fritar klimagassutslipp fra regulering etter forurensningsloven.

Disse medlemmer har merket seg de utslippskrav som Naturkraft er pålagt gjennom utslippstillatelsene fra SFT og Miljøverndepartementets stadfesting av SFTs vedtak. Utslippstillatelsene til de planlagte gasskraftverkene på Kårstø og Kollsnes er i tråd med de nødvendige krav som myndighetene må sette for å sikre norsk oppfyllelse av Kyoto-avtalen.

Disse medlemmer vil peke på at Naturkraft AS selv har besluttet å utsette investeringsbeslutningen for Kårstø og Kollsnes med inntil to år, og begrunnet dette bl.a. slik i sin pressemelding:

"Særlig legger de tre eierselskapene vekt på usikkerhet omkring hvilke norske og internasjonale rammevilkår den praktiske oppfølgingen av Kyoto-avtalen vil gi. De utslippsvilkår som er gitt av Statens Forurensningstilsyn er dessuten slik at det ikke er mulig å bygge gasskraftverk med en forsvarlig kostnadsramme. I tillegg gir den nordiske overkapasiteten på kraft, i hovedsak kullkraft, lavere elpriser enn tidligere lagt til grunn."

Disse medlemmer mener det derfor ikke er grunnlag for å si at det er vilkårene i utslippstillatelsen alene som har satt stopper for at det foreløpig er bygget gasskraftverk i Norge.

Når det gjelder endringer i utslippstillatelsen til SFT vil disse medlemmer peke på at de endringene Miljøverndepartementet har foretatt skyldes at en rent

formelt ikke bør foregripe den nærmere utformingen av et kvotesystem, og at det derfor ikke ville være riktig å gi en utslippstillatelse som gikk lenger frem i tid enn til et kvotesystem er operativt. Samtidig viste MD i sin klageavgjørelse til arbeidet som pågikk og Stortingets vedtak angående kvotesystem. På denne måten ble sannsynligheten for at en vil få et kvotesystem som omfatter gasskraft synliggjort for utbygger. Disse medlemmer understreker at departementet i sin avgjørelse ikke har gått imot at gasskraft skal omfattes av kvotesystemet, men bare forholdt seg til at den formelle avgjørelsen om dette og utformingen av systemet vil bli fattet av Stortinget på bakgrunn av et forslag fra Regjeringen.

Disse medlemmer vil bemerke at SFT ikke har åpnet for endring av vilkårene. Imidlertid har Miljøverndepartementet i sin klagebehandling åpnet for at det kan foretas en fornyet vurdering av utslippsvilkårene. Det fremgår av klageavgjørelsen at:

"Forurensningsmyndighetene er åpne for å foreta en ny vurdering av utslippskravene dersom Naturkraft i lys av teknologiutviklingen forelegger SFT en begrunnet anmodning om en ny vurdering. Samtidig bør det fremlegges konkrete alternative tiltak til hvordan og hvor mye CO₂- og NO_x-utslippene fra gasskraftverkene kan reduseres. Det forventes at Naturkraft redegjør for hvordan de i mellomtiden aktivt har bidratt til teknologiutvikling, bl.a. for separasjon og deponering av CO₂."

Disse medlemmer vil også peke på at Miljøverndepartementet i sin klageavgjørelse foretok en lemping av NO_x-kravene ved at utslippene skal baseres på 12 måneders middelkonsentrasjon for å ta hensyn til variasjoner i utslippene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Brundtland fra 1991 innførte en CO₂-avgift på sokkelen. Denne avgiften skulle bidra til å oppmuntre til mer miljøvennlige investeringer knyttet til oljevirksheten. Disse medlemmer viser til at man fra Arbeiderpartiets side har vurdert denne avgiften som viktig og nødvendig for virksomheten på sokkelen.

Disse medlemmer er av den oppfatning at den samme vurdering kan gjøres gjeldende når det gjelder ny landbasert virksomhet og at dette tilsier at det settes krav enten gjennom forurensningsloven, avgifter eller via kvotesystem. Disse medlemmer viser til at SFTs vedtak om utslippskrav til gasskraftverk nettopp forholder seg til en slik tenkning.

Om NO_x-utslipp

Disse medlemmer finner det derfor naturlig å gjengi forurensningslovens § 1:

"Denne lov har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.

Loven skal sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går

ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse."

Disse medlemmer kan ikke se at den løsning flertallet legger opp til for reduksjon av NO_x-utslipp er i overensstemmelse med forurensningslovens formål og system. Det vises i den forbindelse til brev fra Olje- og energidepartementet til komiteen den 15. februar 2000. Av dette fremgår det at det ikke er hjemmel i forurensningsloven til å sette vilkår for en konsesjon som pålegger konsesjonsholder å iverksette utslippsreduserende tiltak mot andre kilder enn egen virksomhet. Disse medlemmer legger vekt på at dette vil være i strid med forurensningslovens konsesjonssystem og alminnelig forvaltningsrett. Videre vil det være et åpenbart brudd med system og praksis i henhold til forurensningsloven dersom det legges opp til at konsesjonshaver frivillig skal kunne velge å oppfylle utslippskrav i konsesjonen gjennom å foreta NO_x-reduserende tiltak overfor andre kilder. En slik ordning som det legges opp til fra flertallet innebærer også at forholdet til en utenforstående tredjepart i praksis trekkes inn i konsesjonsforholdet som etter loven er et forhold mellom myndighet og konsesjonshaver. Disse medlemmer vil derfor påpeke at dette kan medføre et betydelig kontroll- og sanksjonsproblem. Blant annet vil tvangsmidlene i forurensningsloven ikke kunne anvendes overfor en tredjepart for å sikre en gjennomføring av konsesjonskravet. Det er også spesielt viktig å understreke at NO_x-utslipp har betydelig grad av lokale miljøeffekter, både effekter i nærheten av utslippskildene og effekter i områdene rundt utslippene. Forurensningsloven legger opp til at det ved behandlingen av en konsesjonssøknad skal skje en vurdering av alle miljøeffektene av det konkrete NO_x-utslippet. I utslippskonsesjonen for Kollsnes og Kårstø er kravet til NO_x-utslipp primært satt ut fra en vurdering av lokale effekter i de aktuelle områdene rundt kraftverkene. SCONO_x-teknologien, som kan oppfylle utslippskravene, er utviklet og til nå installert i to mindre gasskraftanlegg i USA. Disse medlemmer kan ikke se at den ordning flertallet legger opp til i sitt forslag til vedtak ivaretar kravet om å vurdere lokale effekter, spesielt ikke i nærområdet rundt den aktuelle virksomheten.

Disse medlemmer vil videre vise til at den løsningen flertallet peker på at Naturkraft har foreslått ikke ble tatt opp av Naturkraft verken i deres utslippsøknad eller i deres klage på SFTs avgjørelse og således til nå ikke har vært en del av behandlingen av utslippsøknaden.

Disse medlemmer kan ikke se at den løsning flertallet legger opp til tilfredsstiller forurensningslovens formål, tatt i betraktning de forhold som er anført når det gjelder loven, system og praksis, og det aktuelle utslippets forurensende karakter.

Disse medlemmer vil minne om at Norge i desember undertegnet en ny protokoll om lang-

transportert luftforurensning. Protokollen innebærer at Norge må redusere sine NO_x-utslipp med 28 pst. fra 1990 til 2010. Dette er krevende, men vil sammen med andre avtaler føre til at arealet som får sur nedbør utover naturens tålegrense vil bli mer enn halvert fra 1990 til 2010. Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil fremlegge en proposisjon om ratifikasjon av denne protokollen i løpet av våren 2000. Disse medlemmer har videre merket seg at det allerede er gjennomført NO_x-reduserende tiltak på de tre fergene Naturkraft har pekt på. Det resterende utslippet fra disse tilsvarer bare 35 pst. av utslippene fra de planlagte gasskraftverkene.

Disse medlemmer mener den samlede virkemiddelbruken fremover overfor NO_x-utslipp bør vurderes i samband med opplegget for oppfyllelse av protokollen.

Ny teknologi og utslippsfrie gasskraftverk

Disse medlemmer vil vise til at flere norske miljøer har presentert konsepter for gasskraftverk med sterkt reduserte CO₂-utslipp de senere årene. Disse medlemmer vil vise til at strenge miljøkrav erfaringsmessig har vist seg å framskynde utviklingen av miljøvennlig teknologi. Myndighetene kan derfor gjennom utformingen av rammebetingelsene øke sjansene for at norske aktører finner det lønnsomt å arbeide videre med løsninger for gasskraft med reduserte CO₂-utslipp. Disse medlemmer mener at en tilrettelegging for bygging av konvensjonelle gasskraftverk, gjennom lettelse eller unntak fra SFTs utslippskrav, vil bidra til å dempe den norske interessen for nye typer gasskraftverk.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser til at det allerede finnes teknologi for å bygge gasskraftverk med minimale utslipp av CO₂. Disse medlemmer vil derfor understreke behovet for å bedre rammevilkårene for forurensningsfrie gasskraftverk. Det er også viktig å stimulere til forskning og utvikling på disse teknologiene slik at Norge kan bli et foregangsland når det gjelder CO₂-rensing og deponering. Dette må skje i et samarbeid mellom myndighetene og industrien. Disse medlemmer vil vise til det store industrielle og teknologiske potensial som ligger i utviklingen av slike gasskraftverk. Disse medlemmer vil vise til at fritak for avgifter vil bedre lønnsomheten i gasskraftverk med minimale CO₂-utslipp. Dette kan bidra til å framskynde vår mulighet til å anvende gassen innenlands på den mest miljøvennlige måten. Disse medlemmer vil også peke på at statlige myndigheter bør utrede konsekvensene av en rørledning for deponering av CO₂. Disse medlemmer viser i den sammenheng til at mulighetene for deponering av CO₂ på norsk sokkel er gode og at man i forbindelse med Sleipner-feltet hittil har gode erfaringer med deponering av CO₂ i den såkalte Utsira-

høyden. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har bedt Forskningsrådet om å prioritere CO₂-fri gasskraftforskning innenfor rammen av årets bevilgning. Disse medlemmer er for øvrig overrasket over at Arbeiderpartiet uttrykker skuffelse over en bevilgning de selv har stemt for i behandlingen av årets statsbudsjett.

Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen tar sikte på å foreslå betydelige ressurser i et samarbeid mellom myndighetene og industrien for å få fram ny teknologi som minimaliserer utslipp fra gasskraft. Disse medlemmer vil peke på de gode erfaringer en har hatt med et felles utviklingsprogram for ny oljeteknologi, det såkalte DEMO-2000, hvor myndighetene hittil har bidratt med vel 200 mill. kroner. Et slikt utviklingsprogram må også være aktuelt for å løfte fram miljøvennlig gasskraft.

Disse medlemmer viser til at flertallet mener renseteknologi kan kobles til gasskraftverk på et senere tidspunkt og at man blant annet derfor bør starte bygging av konvensjonelle kraftverk nå. Disse medlemmer vil peke på at dette bare gjelder en eller muligens to av de teknologiene som er under utvikling. For andre renseteknologier vil bygging av konvensjonelle gasskraftverk nå, innebære en alvorlig konkurransehindring for gasskraftverk med ny og miljøvennlig teknologi. Det er også behov for å understreke at tiltakskostnadene øker ved ettermontering av rensesystemer. Dette vil påvirke lønnsomheten ved gasskraftverket. Det er heller ikke gitt at et konvensjonelt gasskraftverk er optimalt dimensjonert i forhold til de kostnader som er knyttet til rensing. Dette kan eksemplifiseres ved at kostnadene for transport og deponering av CO₂ relativt sett vil være lavere ved et stort gasskraftverk enn ved et lite.

Nasjonalt kvotesystem

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil vise til at det i forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen om Norges oppfølging av Kyoto-protokollen ble nedsatt et utvalg for å utrede et nasjonalt kvotesystem. Det vises til at flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, la retningslinjer til grunn for dette arbeidet som blant annet innebærer at, jf. Innst. S. nr. 233 (1997-1998):

- Kvotesystemet skal i hvert fall omfatte de industrielle virksomheter som i dag ikke er ilagt CO₂-avgift.
- De industrielle virksomheter som i dag er fritatt for CO₂-avgift pålegges en utslippsreduksjon gjennom tildeling av kvoter.
- Ny virksomhet må basere sine utslipp på kjøp av kvoter gjennom det nasjonale kvotesystemet eller ved bruk av fleksible gjennomføringsmekanismer.

- Det nasjonale kvotesystemet skal knyttes opp mot et internasjonalt system for handel med kvoter.

Disse medlemmer har merket seg utvalget nå har levert sin innstilling og regner med at Regjeringen på egnet måte kommer med forslag om et slik kvotesystem så snart det er mulig, slik at det kan tre i kraft i år 2002.

Disse medlemmer foreslår:

1. Stortinget ber Regjeringen utarbeide et program for støtte til utvikling av CO₂-fri gasskraftteknologi. Programmet må inneholde støtte til investeringer og forskning og baseres på et samarbeid med industrien.
2. Stortinget ber Regjeringen utrede de administrative og økonomiske konsekvensene for staten av å ta del i bygging av en rørledning for deponering av CO₂ og komme tilbake med en sak til Stortinget.
3. Stortinget ber Regjeringen legge fram en proposisjon om et nasjonalt kvotesystem i tråd med de retningslinjer Stortinget har vedtatt, med sikte på at dette systemet kan være operativt fra årsskiftet 2001-2002."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre foreslår videre:

4. Stortinget ber Regjeringen innføre fritak for investeringsavgift for kraftverk bygget på CO₂-fri teknologi. Regjeringen bes videre legge fram forslag om hvordan en ordning med avgiftsfritak for elektrisitet og merverdi for slike kraftverk kan gjennomføres for en periode på 5 år."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg Regjeringens vurderinger med hensyn til forbruk og produksjon av energi fremover, og at de ut fra en helhetsvurdering går imot bygging av gasskraftverk i Norge som ikke baserer seg på en teknologi for rensing av CO₂ som gir minimale utslipp.

Ettersom det er begrensede muligheter for å overføre kraft fra Midt-Norge til Østlandet, vil disse medlemmer påpeke at Industrikraft Midt-Norge DAs prosjekt i Skogn vil være meget viktig for kraftdekningen og industriutviklingen i denne regionen.

Disse medlemmer vil vise til at Norske Skog og Elkem, uten tilgang på ny kraftoppdekning, vil ha et udekket årlig kraftbehov på ca. 5 TWh i 2005 og ca. 12 TWh i 2012, og vil bl.a. på denne bakgrunn stille seg positive til Industrikraft Midt-Norge DAs planer om etablering av kraftvarmeverk basert på bruk av naturgass i Skogn i Nord-Trøndelag.

Disse medlemmer vil videre vise til at anlegget vil gi en årlig kraftproduksjon på ca. 5,6 TWh, noe som

vil dekke 35 pst. av framtidig elbehov til Norske Skog og Elkems fabrikker i Norge.

Disse medlemmer vil peke på at krafttilgangen fra det planlagte varmekraftverket vil sikre virksomhetene og kan utløse andre, betydelige investeringer i Elkem og Norske Skog. Selskapenes fabrikker i Norge har ca. 9 000 ansatte, som alle ligger i distriktene. Inkludert ringvirkninger hos underleverandører gir virksomheten en sysselsetting på 25-30 000 årsverk. Selve kraftvarmeverket vil sysselsette 30-40 ansatte, og den totale sysselsettingseffekten i etableringsperioden er beregnet av aktørene til 300-400 sysselsatte.

Disse medlemmer vil understreke at mulighetene for annen utnyttelse av gass er et viktig aspekt ved prosjektet i Skogn, samt at man heller ikke kan se bort fra en videreføring av rørledningen til Sverige og Finland.

Disse medlemmer viser til den energirikdom vi i dag har, og mener at vi i langt større grad bør utnytte denne industrielt i Norge. Det vil sette oss i en underlig situasjon både med hensyn til næringsliv og miljø dersom vi i fremtiden skal eksportere vår gass til europeiske gasskraftverk, for deretter å importere kraft som er produsert fra den samme gassen.

Disse medlemmer vil også understreke de store transportkostnader en vil få ved å eksportere gassen, samt det enorme energitapet vi vil få som følge av at kraften må overføres over lange avstander.

Disse medlemmer vil derfor se det som formålstjenlig at produksjonen av kraften legges nærmest mulig forbrukeren. Dette vil også ha positive innvirkninger på effektsituasjonen.

Disse medlemmer vil imidlertid understreke at det er et stort behov for kraftprosjekter av den typen Naturkraft har planlagt på Vestlandet.

Disse medlemmer er kjent med at Naturkraft, i sine planlagte gasskraftverk, har fått krav om å redusere CO₂-utslippene med 90 pst. inntil et handelssystem for kvoter er på plass. Dette innebærer at Naturkraft pålegges så høye særnorske kostnader at prosjektet ikke lar seg realisere.

Disse medlemmer vil understreke at det må gjøres lønnsomt å bygge gasskraftverk i Norge, og at Naturkraft må gis de samme rammevilkår som er gjeldende for våre konkurrenter i det nordiske og europeiske marked.

Disse medlemmer er kjent med at SFT og Miljøverndepartementet krever at Naturkraft reduserer sine utslipp av NO_x til 20 pst. av EUs krav til beste tilgjengelige teknologi (BAT), og forutsetter derved at Naturkraft tar i bruk teknologi som ennå ikke er utviklet på markedet.

Disse medlemmer vil be Miljøverndepartementet redusere kravet om NO_x-utslipp til EUs krav til best tilgjengelig teknologi (BAT).

Disse medlemmer er videre kjent med at investeringer i båt- og skipsfart vil kunne gi 14 ganger større reduksjoner per krone sammenlignet med å rense

Naturkrafts utslipp, dersom eksisterende renseteknologi kunne benyttes.

Disse medlemmer vil vise til at Naturkraft har foreslått å kompensere for sine utslipp ved bl.a. å investere i rensutstyr på ferger i Hordaland og Rogaland fylke, og at man på den måten reduserer effekten av Naturkrafts utslipp lokalt til innenfor det nivået SFT har tillatt.

Disse medlemmer registrerer at dette forslaget fra Naturkraft ikke har blitt vurdert av SFT og Miljøverndepartementet ved behandlingen av Naturkrafts utslippssøknad.

Disse medlemmer vil derfor be om at det åpnes for fleksible gjennomføringsmekanismer, slik at utslippsreduksjonene kan foretas på andre og mindre kostnadskrevende måter.

Disse medlemmer ser store muligheter for norsk industri i gasskraftsammenheng. Utvikling av teknologi for å øke utvinningsgraden, renseteknologi, og ikke minst selve utbyggingsprosjektene vil være viktige bidrag til vår industriutvikling og sikre både næringsliv og arbeidsplasser.

Disse medlemmer vil be Regjeringen se bort fra krav til CO₂-rensing som ikke gjelder for all likeverdig bruk av gass, samt akseptere at utslippskvoter kjøpt i utlandet godkjennes.

Disse medlemmer vil påpeke at det gjennom arbeidet med konsekvensutredningen for de planlagte gasskraftverkene ble konkludert at utslippene av NO_x ikke ville føre til påviselige helseskader, skade på skogen eller fiskedød i området. Luftkvaliteten vil ifølge Norsk Institutt for Luftforskning (NILU) ligge godt innenfor SFTs anbefalte luftkvalitetskriterier også etter at gasskraftverkene er bygget.

Disse medlemmer er kjent med innholdet i Kyoto-avtalen, og dennes begrensninger av utslipp av såkalte klimagasser. Det hersker imidlertid stor usikkerhet om hvorvidt denne avtalen noen gang vil bli ratifisert av tilstrekkelig mange land, slik at den kan tre i kraft på det planlagte tidspunkt.

Disse medlemmer viser til at klimaendringer er en naturlig prosess, som har pågått og som vil pågå også i fremtiden.

Disse medlemmer viser til forskning på klima der bl.a. kjerner av breis er blitt brukt for å få et bilde av fortiden. Slike registreringer avslører gradvis endringer på et par grader i løpet av århundrene, men viser også plutselige endringer fra 6°C til 10°C i løpet av mindre enn 20 år. Disse endringene viser at klimaet kan være svært ustabil av naturlige årsaker.

Disse medlemmer tar avstand fra de konklusjoner som ligger bak Kyoto-avtalen, og som baserer seg på uttalelser og rapporter fra FN's klimapanel.

Disse medlemmer viser til at en rekke forskere som er kritiske til konklusjonene fra FN's klimapanel, mener at oppvarmingen på bakkenivå ikke gjenspeiles i satellittmålinger av temperatur i høyere luftlag.

Disse medlemmer viser til at målet for Kyoto-avtalen er å redusere det globale utslippet av CO₂. Dette skal blant annet skje gjennom kostnadseffektiv kvotehandel i et internasjonalt marked.

Disse medlemmer mener derfor at nye industrielle virksomheter på samme måte som gasskraftverkene bør omfattes av en overgangsordning som knyttes opp mot det fremtidige kvotesystemet.

Disse medlemmer vil understreke at overgangsordningen må gjelde alle gasskraftprosjekter. Dermed skal verken de to gasskraftverkene som Naturkraft AS har fått konsesjon for, det planlagte gassbaserte varmekraftverket i Skogn eller eventuelle nye konsesjonsøknader behandles etter forurensningsloven.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen innen 1. april 2000 meddele SFT en omgjøring av Regjeringens avgjørelse av klager på utslippstillatelser til Naturkraft AS - gasskraftverk på Kårstø og Kollsnes av 22. juni 1999. Omgjøringsvedtaket utformes slik at det ikke stilles øvre grenser for utslipp av CO₂ inntil lovvedtak om omsetning av utslippskvoter er fastsatt, og slik at det meddeles at Naturkraft AS kan innfri kravene til NO_x-utslipp gjennom en fleksibel gjennomføring med investeringer i reduserte utslipp innen andre sektorer og bedrifter i regionen.

Eventuelle andre søknader behandles etter samme prinsipp som ovenfor."

Disse medlemmer viser også til forslag oversendt Stortinget 13. oktober 1999 om å legge forholdene til rette for produksjon av elektrisitet i Norge basert på gass fra kontinentalsokkelen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er overbevist om at gasskraftverk ikke er det rette svaret på de energipolitiske utfordringene vi har i dag og i årene som kommer, og avviser at bygging av konvensjonelle gasskraftverk kan framstilles som et miljøprosjekt.

Årsaken til dette er todelt: For det første er den store energiutfordringen i fremtiden hvordan vi skal *redusere*, ikke *øke*, vår bruk av energi generelt og elektrisitet spesielt. For det andre representerer argumentet om at gasskraft vil erstatte kullkraft i Danmark et unyansert og forenklet syn, som sannsynligvis heller ikke er korrekt. Det er også misvisende å ta NVE til inntekt for dette synet, slik også faginstansen slo fast i Aftenposten 8. februar 2000.

Dette medlem er opptatt av teknologi og industriell utvikling, og av at Norge skal utnytte sin posisjon som energinasjon. Dette medlem mener imidlertid ikke at konvensjonelle gasskraftverk er en moderne teknologi, og spesielt ikke dersom gassen blir brukt utelukkende til produksjon av elektrisitet, uten produksjon av varme. Dette medlem viser i den forbindelse til Rådsdirektiv 96/61/ef av 24. september 1996

(ref. St.prp. nr. 4 (1997-1998)) om integrert forebygging og begrensning av forurensning, artikkel 3 (c):

"Medlemsstatene skal treffe de tiltak som er nødvendige for at vedkommende myndigheter sikrer at anlegget drives på en slik måte at ... energien utnyttes effektivt."

Komiteen har, i Nederland, ved selvsyn kunnet konstatere at det i dag er i drift gasskraftverk med en energiutnyttelse på rundt 90 pst. Et gasskraftverk uten utnyttelse av varmen kan derfor bare betraktes som et umoderne kraftverk. Dette medlem stiller seg tvilende til om ikke et gasskraftverk uten varmeutnyttelse er i konflikt med dette direktivet, som trådte i kraft i Norge 1. januar 2000.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen instruere konsesjonsgiver om å sette krav til at energiutnyttelsen ved eventuelle gasskraftverk som bygges på fastland skal ha minst like god energiutnyttelse som de mest energieffektive gasskraftverk i EØS-området."

Videre peker dette medlem på at det stadig gjentatte argumentet om at gasskraft reduserer utslipp av CO₂ kun er gyldig under én forutsetning, nemlig at det erstatter noe som slipper ut mer, først og fremst kullkraft fra Danmark. Svært mye tyder på at dette ikke er tilfelle.

Intervjuer med sentrale personer i Danmark indikerer at landet *ikke* vil stenge sine kullkraftverk som konsekvens av norsk gasskraft. Dette henger sammen med det faktum at Danmark allerede har stengt de av sine kullkraftverk som var ulønnsomme, og at de kraftverk som i dag er virksomme inngår i Danmarks energiplaner frem mot 2030. Det er verdt å nevne at disse planene er knyttet til Danmarks forpliktelser i henhold til Kyoto-protokollen.

Danske kullkraftverk produserer dessuten elektrisitet til en pris langt lavere enn det norske gasskraftverk vil kunne produsere strøm for. Hvis gasskraften derfor erstatter andre kraftkilder vil det ikke være kullkraft som vil bli utkonkurrert. Dermed vil gasskraften enten komme til å erstatte mer miljøvennlige kraftkilder med mindre utslipp av CO₂, eller kun komme i tillegg til eksisterende kraftproduksjon. I begge tilfelle fører ikke norsk gasskraftverk til noen *reduksjon* av CO₂-utslippene. På dette grunnlag kan ikke dette medlem se at det er hold i å hevde at norsk gasskraft fører til reduserte utslipp av CO₂.

Lønnsomheten ved gasskraftverkene samt teknologiutvikling er to andre og viktige spørsmål. Det pekes på at eventuelle gasskraftverk må kjøpe seg de kvotene som trengs når Kyoto-protokollen trer i kraft i 2008.

Alle land som har forpliktelser under Kyoto-protokollen har imidlertid økende utslipp, og det vil bli stor etterspørsel etter kvoter. Dette kan føre den energipolitiske utviklingen i mange retninger, men på kort sikt vil CO₂-kvoter kunne ha en stor verdi.

Ettersom dyre CO₂-kvoter vil måtte dekkes innenfor økonomien til gasskraftverkene, har det vært hevdet at dette er et incitament for utvikling av CO₂-frie gasskraftverk. Dette medlem ser logikken i dette argumentet, men kun dersom ny teknologi kan føyes til gammel. Dette er langt fra tilfelle. Et av de aktuelle konseptene, det CO₂-frie gasskraftverket til Aker Maritime, må bygges nytt fra bunnen av. Det kan med andre ord ikke føyes til et konvensjonelt gasskraftverk. Videre er det heller ikke tvil om at dersom man må gjøre forandringer av eksisterende kraftverk enten underveis i byggingen, eller når de er ferdig oppført, koster dette langt mer enn dersom man hadde planlagt hele prosjektet fra begynnelsen. Det burde være nok å tenke på utbyggingen av Mongstad og de kostnadsøkningene man så i dette prosjektet.

Dette medlem peker på at de teknologiene som er aktuelle for de såkalte CO₂-frie gasskraftverkene finnes, men er for dyre under de økonomiske rammer de opererer under. Derfor ønsker dette medlem at rammene underlegges større oppmerksomhet, i den hensikt å gjøre utbygging av CO₂-frie gasskraftverk mer konkurransedyktige.

Dette medlem er også opptatt av verdiskapingen som naturgass representerer for Norge, og viser til NTNU som hevder at verdiskapingspotensialet ved gasskraft er marginalt på grunn av lav elektrisitetspris. I samme notat vises det til at det kan oppnås en verdiskaping med en faktor på 20 dersom man bruker gasen til å produsere fett og bioprotein fra naturgass, og dette brukes til f.eks. å føre opp laks. Etter dette medlems mening er det å bruke naturgass til bygging av sterkt forurensende gasskraftverk, med lav energieffektivitet, et av de minst framtidsretta, umoderne og miljøfiendtlige prosjekter det er mulig å oppdrive.

Dette medlem er opptatt av å møte fremtidens energiutfordringer med de rette politiske grep, og viser i den forbindelse til SINTEF sin høringsuttalelse til komiteen hvor situasjonen beskrives som følger:

"Rammebetingelser for ENØK er åpenbart ikke tilstrekkelige for å dempe forbruksveksten. ... Det er usannsynlig at tilstrekkelig økt produksjonskapasitet kan komme fra nye fornybare energiformer, med dagens rammebetingelser ..."

Dette medlem tar denne beskrivelsen ad notam, og mener at den er et godt argument for å gjøre noe med rammebetingelsene for både enøk og nye fornybare energiformer, ikke for å bygge gasskraft. Dette medlem viser for øvrig til Sosialistisk Venstrepartis forslag om omorganisering av og tiltak for enøkarbeidet.

Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet, representanten Gunn Karin Gjøl, vil peke på at utslipp av farlige klimagasser til atmosfæren kan vise seg å være et økologisk eksperiment uten angrefrist. Dette medlem vil vise til at FNs klimapanel (IPPC), som består av verdens fremste klimaforskere,

mener at gjennomsnittstemperaturen på jorda vil stige med 1-3,5 °C innen år 2100 dersom vi fortsetter å bruke like mye fossilt brensel som i dag. Klimapanelet anbefaler derfor en reduksjon i klimagassutslippene på 60-80 pst. for å kunne stabilisere klimagassmengden i atmosfæren på et trygt nivå.

Dette medlem vil vise til at Kyoto-avtalen pålegger Norge å begrense økningen av sine klimagassutslipp til 1 prosent i forhold til 1990-nivå. Fremskrivningen av våre utslipp fram til 2010 viser at utslippene vil ligge 23 pst. over våre Kyoto-forpliktelse. I tillegg kommer utslippene fra eventuelle gasskraftverk, som ytterligere vil svekke Norges mulighet til å oppfylle våre klimaforpliktelse.

Dette medlem vil understreke at de fleksible gjennomføringsmekanismene i Kyoto-avtalen ikke er utviklet for å hjelpe landene til å øke sine utslipp; derimot for å gjøre det enklere å redusere utslippene av klimagasser. Dette medlem vil også minne om at regelverket for de fleksible gjennomføringsmekanismer ikke er ferdig utformet. Det kan derfor ikke utelukkes at det bli begrensninger på bruken av disse. Sett i denne sammenheng vil det være problematisk å åpne for nye prosjekter som vil øke de norske utslippene vesentlig.

Dette medlem er kjent med at Hydro, Statoil og Aker Maritime har kommet langt i utviklingen av teknologi som skiller ut CO₂, og som gjør det mulig å redusere klimagassutslippene fra gasskraftverkene betydelig. Etter dette medlems syn er det langt mer fornuftig å utvikle miljøvennlige gasskraftverk enn å satse på dagens sterkt forurensende teknologi. På denne måten kan vi få de positive virkninger for sysselsetting og distriktene som en videreføring av gass i Norge kan gi, samtidig som vi tar vare på miljøet. Dette medlem mener det ikke er riktig at denne teknologien ligger langt fram i tid, de teknologiske alternativene finnes allerede. Gjennom et offensivt forsknings- og utviklingsprogram kan Norge bli internasjonalt ledende på dette området. Et vanlig gasskraftverk gir ingen slike utviklingsfordeler.

Dette medlem vil understreke at et gasskraftverk skal være i drift i minst 30 år. Det er derfor verdt å vente tre til fire år på en framtidsrettet teknologi, framfor å foreta en forhastet investering basert på fortidas løsninger.

Dette medlem vil også vise til uttalelsen fra SFT hvor de blant annet skriver følgende: "Gasskraftverk har imidlertid lang levetid og det er sannsynlig at de akkumulerte utslippene på lang sikt vil være lavere med CO₂-frie gasskraftverk selv om en må vente på renseteknologien og importere kullkraft i en periode på 3-10 år."

Bruk av naturgass

Komiteen er kjent med at Norge i dag eksporterer så godt som all gassen som blir produsert på norsk sokkel. Det har tidligere vært et mål for Stortinget at en

større del av våre gassressurser skal tas i bruk innenlands. Bruk av gass innenlands vil også spille en viktig rolle i en mer miljøvennlig energipolitikk, da gassen på mange områder vil erstatte mer forurensende energi og bidra til reduserte utslipp.

Komiteen har med stor interesse merket seg det pionerarbeid som er i gang i deler av landet, bl.a. knyttet til tanken om å etablere en naturgassveg langs kysten fra Kristiansand til Trondheim. Gass tas nå i bruk som drivstoff i biler, busser og ferjer og til drift av produksjonsanlegg og oppvarming av bygninger. Komiteen vil også minne om at gass kan spille en betydelig rolle som ledd i en politikk for å stimulere til installasjon av vannbåren varme, som er en hovedstrategi i energimeldingen. Gass kan være en viktig energikilde for fjernvarmeanlegg. Derfor må det være en sentral målsetting å gjøre gassressursene tilgjengelige for de mange brukerinteressene.

Komiteen vil også vise til at bruk av naturgass gir oss et stort potensial når det gjelder verdiskaping og sysselsetting, både som energibærer og som råstoff i industrien. Komiteen har merket seg at SINTEF har anslått at den største potensielle verdiskapingen av naturgass som råstoff ligger i å produsere fiskefôr til fiskeoppdrett.

Komiteen mener at Norge må ha en langt mer offensiv politikk på området bruk og distribusjon av naturgass. Komiteen mener det er behov for en helhetlig strategi for distribusjon og bruk av naturgass i Norge.

Komiteen foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for bruk av naturgass i Norge."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, og vil videre gi naturgass en større plass i den fremtidige energiforsyningen. Det vil være av stor verdi for Norge som gassnasjon å få videreføret mer av gassen innenlands, og forholdene må legges bedre til rette for de aktører som opererer i dette markedet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, mener at det i en introduksjons- og utviklingsfase vil være nødvendig med offentlig støtte for å få utbygget infrastruktur for distribusjon av gass.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Stortinget for år 2000 bevilget 340 mill. kroner til omlegging av energibruk og energiproduksjon. Av dette beløpet er det kun noen ganske få millioner som går til ulike gassprosjekter. Dette til tross for den miljøgevinst som ligger i å ta naturgassen i bruk. Disse medlemmer legger til grunn at den andelen som kan brukes til å få realisert ulike gassprosjekter økes betydelig i årene som kommer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser svært positivt på de lokale initiativ som er vist på Vestlandet og i Midt-Norge med hensyn på å ta i bruk gass som energibærer. Det er imidlertid mye som tyder på at det som er fått til på dette området alt for ofte er kommet i stand på tross av og ikke ved hjelp av sentrale myndigheter. Her må sentrale myndigheter være sitt ansvar bevisst og gi tilfredsstillende rammevilkår, samt vise en langt større velvillighet overfor lokale myndigheter og næringsliv som har ønsket og ønsker bruk av gass. Disse medlemmer vil gi honnør til de lokale krefter som har fått til utbygging av infrastruktur, herunder distribusjonsnett for gass.

Disse medlemmer vil videre understreke at Gassforhandlingsutvalget (GFU) bør vise større velvillighet med hensyn til de lokale distributører av gass.

Disse medlemmer har merket seg den enorme verdiskapingen gass medvirker til i forhold til forskjellige former for industriproduksjon og at dette kan bidra sterkt i videreutvikling av vår industri, samt gjøre den mer konkurransedyktig i fremtiden.

Omlegging av energiforbruket og energiproduksjon

Komiteen mener at forholdene må legges til rette for utbygging og drift av fjernvarme og vannbåren varme, ved hjelp av forenkling av regelverk, og hurtig og positiv behandling av konsesjonssøknader.

Komiteen viser til komiteens høringer og høringsuttalelser, og har merket seg at SINTEF Energiforskning, Institutt for Energiteknikk og NTNU har tatt initiativ til utvikling av et norsk kompetansesenter for vindkraft med et eget FoU-program på Valsneset i Bjugn kommune. Det er inngått en intensjonsavtale med Valsneset Energi- og Industriselskap om en praktisk teststasjon. Forhåndsmeldingen til NVE er ferdig utarbeidet.

Stasjonen skal brukes til praktiske forsøk for å støtte utviklingen av en kommersiell norsk vindkraftindustri. Senteret vil ivareta nettverksfunksjonen som vil knytte nasjonale og internasjonale erfaringer sammen, og være det redskapet som trengs for å bygge kompetanse og kunnskap hos norske myndigheter, utbyggere og industri. Det vil også være senter for utdanning av fagfolk, drive forskning innen vindkraft ved NTNU og andre utdanningsinstitusjoner og fungere som en drivkraft innen FoU. Danmarks forskningscenter for vindkraft på Risø har spilt en avgjørende rolle for danskernes solide posisjon på hjemme- og eksportmarkedene.

Komiteen har spesielt merket seg at Kompetansesenteret i samspill med utbyggere og industri vil bidra til utvikling av kostnadseffektive vindkraftverk for norske forhold, kraftverk som på sikt vil gjøre dagens tilskuddsordninger overflødige. Komiteen forutsetter at satsing på vindkraft må ha dette som en klar målsetting.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti,

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener at Kompetansesenteret med teststasjon på Valsneset kan gi et viktig bidrag for å lykkes i utbyggingen av norsk vindkraft, utvikle nye norske industriarbeidsplasser og etablere det faglige miljøet som er nødvendig for å nå en målsetting om 3 TWh vindkraftproduksjon de neste 10 årene. Det er en samfunnsoppgave å etablere denne nye virksomheten. Flertallet forutsetter at staten både finansielt og organisatorisk deltar aktivt i etableringen av senteret og sørger for at et femårig FoU-program blir gjennomført.

Flertallet deler Regjeringens vurdering av at Norge har store muligheter til å skaffe energi fra nye, fornybare energikilder. Etter flertallets syn er det viktig at vi bruker muligheten til å ligge i forkant av utviklingen. Flertallet støtter derfor Regjeringens omfattende utviklingsprogram for å stimulere utviklingen av fornybare energikilder.

For å legge forholdene til rette for en mer allsidig energiforsyning mener flertallet energiplanlegging bør brukes mer aktivt både på fylkeskommunalt og kommunalt nivå. Arealplanlegging og kollektiv varmeplanlegging er oppgaver der kommunene må spille en viktigere rolle og der e-verkene bør delta. I dette arbeidet bør fylkeskommunene og kommunene legge opp til større satsing på energieffektivisering og bruk av fornybare og lokale energikilder, herunder spillvarme, bioenergi, varmepumper med mer.

Flertallet viser til at en forutsetning for å oppfylle målsettingen om 3 TWh vindkraftproduksjon de neste 10 årene, er at denne industrien sikres stabile og langsiktige rammevilkår. Flertallet legger derfor til grunn at dagens støtteordninger videreføres.

Etter et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstres, syn er de mål som er satt, det vil si en utbygging av vindkraft på 3 TWh/år og mer vannbåren varme basert på nye, fornybare energikilder på 4 TWh/år innen 2010 ambisiøse, men nødvendige.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter en offensiv satsing på energieffektivisering og økt produksjon av ny fornybar energi. Disse medlemmer mener at riktige incentiver vil kunne bringe frem mer forurensningsfri kraft enn det som ligger i Regjeringens opplegg.

Disse medlemmer viser til Regjeringens mål om å realisere 3 TWh vindkraft innen år 2010. Disse medlemmer vil ikke slutte seg til dette målet. Det vises til at vindkraft i dag er avhengig av driftsstøtte i tillegg til behovet for investeringsstøtte. I tillegg legger disse medlemmer vekt på at 3 TWh vindkraft vil innebære betydelige naturinngrep som disse medlemmer mener ikke står i forhold til økonomien i prosjektene og kraftmengde.

Disse medlemmer vil videre understreke at det ikke er bevilgningsnivå, men resultatene som må være suksesskriteriet både når det gjelder målet om mer effektiv energibruk og målet om å øke produksjonen av fornybar energi. Disse medlemmer er i tvil om resultatene i dag står i forhold til bevilgningsnivå. Disse medlemmer kan heller ikke se at Regjeringen godtgjør at det er nødvendig å bevilge 5 mrd. kroner over 10 år for å oppnå de mål som er satt for kommende år. Disse medlemmer viser til at det i forbindelse med komiteens høringer har kommet flere innspill på alternative måter å organisere enøkarbeidet på som ikke er så kostnadskrevende.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet påpeker at Regjeringen ikke tar signalene om økningen i energiforbruket særlig alvorlig og at en i stedet for økt nasjonal energiproduksjon heller tar sikte på forskjellige virkemidler for å begrense forbruksveksten. I dagens situasjon er ikke dette særlig realistisk, i hvert fall ikke på kort sikt.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens store satsing på vannbåren varme og fjernvarme. Det hevdes at elektrisitet til oppvarming bør begrenses ved å legge forholdene bedre til rette for vannbåren varme, og at vannbåren varme vil være en forutsetning for å øke bruken av mange av de nye, fornybare energikildene, varmepumper og spillvarme.

Disse medlemmer vil peke på at vannbåren varme og fjernvarme egner seg best i tett befolkede strøk der det vil være enklere og mer økonomisk forsvarlig å bygge ut den nødvendige infrastruktur for å tilby dette i markedet. Imidlertid er store deler av vårt land spredt befolket, slik at utbygging av infrastruktur vil medføre enorme økonomiske uttelling, og som følge av dette aldri bli lønnsomt.

Disse medlemmer vil videre gå i mot at kommunene og fylkeskommunene skal tvinges, gjennom økonomiske incentiver og eventuelle endringer i plan- og bygningsloven, til å gjennomføre Regjeringens planlagte energipolitikk basert på ulønnsomme fornybare energikilder.

Disse medlemmer vil derfor advare mot at en setter i gang slike prosjekter i spredt befolkede områder.

Disse medlemmer vil understreke at utbygging av fjernvarme må basere seg på lønnsomme investeringer og lønnsom drift, og ikke gis noen former for økonomiske støttetiltak eller subsidier.

Disse medlemmer vil imidlertid ta avstand fra eventuelle særordninger, økonomiske og andre, som kan gi konkurransevridninger, men ta til orde for lik behandling av de forskjellige former for energibærere.

Disse medlemmer har merket seg Regjeringens store satsing på nye fornybare energikilder.

Disse medlemmer vil påpeke at denne enorme og kostbare satsingen bare i svært liten grad vil imøtekomme økningen i etterspørselen på kraft. Satsingen

vil medføre at vi får store økonomiske uttelling via statsbudsjettet i mange år fremover.

Disse medlemmer vil midlertid ikke motsette seg utbygging av vindmøller generelt, men forutsetter at alle de nevnte momenter blir tatt i betraktning før utbyggingsprosjekter blir igangsatt, og at prosjektene skjer for utbyggernes regning og risiko, uten noen form for offentlige tilskudd, eller avgiftsfritak til disse prosjekter spesielt.

Disse medlemmer tar på bakgrunn av dette avstand fra Regjeringens enorme og kostbare satsning på vindmølleprosjekter, med bakgrunn i de store kostnader dette innebærer, og den minimale effekt dette har for vår nasjonale forsynings situasjon.

Disse medlemmer vil gå i mot Regjeringens økte satsning på vindkraft. Hovedbegrunnelsen for dette er at slike utbygginger ikke er lønnsomme uten betydelige subsidier fra det offentlige.

Disse medlemmer vil videre påpeke, selv med Regjeringens forslag, at vind bare vil bli ett av flere marginale tilskudd selv etter at en eventuell innføring av miljøkostnader generelt har økt vindkraftens lønnsomhet gjennom økte kraftpriser i markedet.

Disse medlemmer viser til at det i meldingen gjøres et poeng av at "den sterke satsningen på vannkraft innebærer også at den norske energiforsyning er sårbar for svikt i nedbøren".

Disse medlemmer finner her grunn til å understreke at vannkraft, bl.a. gjennom magasinering av vannet, har vesentlig større evne til å jevne ut produksjon enn vindkraft. Dette gjelder også for kortsiktige svingninger. Vindkraft er på grunn av variasjoner i vinden avhengig av et bakenforliggende produksjonssystem som kan kompensere bortfallet av vindkraftproduksjonen både når det gjelder energi og effekt. I Norge vil det være vannkraft som gir de største muligheter for å kompensere for vindkraftens variasjoner.

Disse medlemmer er kjent med at det i dag drives forskning på varmepumper for å gjøre dem mer effektive, og over tid forventes effektiviteten å kunne øke med 50-60 pst. Utnyttelsen av varmepumper er imidlertid avhengig av en lett tilgjengelig varmekilde og egnede distribusjonssystemer for varme.

Disse medlemmer er videre kjent med at sjøvann, luft og prosessvarme er de varmekilder som hittil har hatt størst betydning.

Disse medlemmer vil gå imot selektive støtteordninger i form av subsidiering for å gjøre vannbåren varme til et konkurransedyktig alternativ.

Disse medlemmer mener at man i stedet bør fjerne eventuelle markedshindringer som gjør at vannbåren varme taper i konkurransen mot andre energibærere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at energipolitikken forholder seg til de store utfordringene de globale miljøproblemene og kravet til teknologiutvikling utsetter oss for. Norge må ha en offensiv, moderne og miljøret-

tet energipolitikk. Norsk energiproduksjon og forbruk må komme som en konsekvens av energipolitikken, ikke omvendt.

Dette krever to klare mål: For det første må vi bruke energien langt mer effektivt og riktigere enn vi gjør i dag, og dermed bruke mindre. Riktig energitype må brukes til riktig formål. Dessuten må vi legge om produksjonen av energi og elektrisitet i en fornybar og mer desentralisert retning. Strøm har høy kvalitet og bør forbeholdes formål som belysning, strøm til elektriske apparater og mekanisk arbeid.

Elektrisitet er ineffektiv ved direkte bruk til oppvarming. Det er mulig å utføre samme oppgaven med langt mindre innsats av energi. Ved bruk av varmpumper får man tre til fire ganger så mye varme ut av den samme mengde strøm som ved bruk av en panelovn. Fornuften i dette har man skjønt i vårt naboland, Sverige: I løpet av to år har valg av oppvarmingssystem gått fra 90 pst. direkte el til 80 pst. avtrekksluftvarmepumper og vannbårent varmesystem i nye villaer. Direkte el velges nesten ikke i Sverige i dag. Det vises til at et samlet Stortinget tidligere har bedt om konkrete tiltak for å øke bruken av varmpumper.

En slik omlegging i Norge ville også frigjøre store mengder vannkraft som for eksempel ville kunne selges på det nordiske markedet til meget gode priser i perioder med stor etterspørsel.

Dette medlem viser til energiutvalgets innstilling (NOU 1998:11) der det pekes på at det viktigste forholdet som begrenser muligheten til å utnytte nye fornybare energiformer i dag er at vi mangler en omfattende infrastruktur for vannbåren varme. Videre er det viktig å se på andre barrierer for bruk av vannbåren varme, og ett eksempel er konkurranseforholdene. I dag kan en ny bruker knytte seg opp mot elnettet, der kostnaden oppkoplingen innebærer dekkes av den eksisterende kundemassen. Dersom en bruker derimot velger bruk av vannbåren varme til oppvarmingsformål, må denne kostnaden dekkes av brukeren selv.

Dersom en reell pris ble lagt på oppkoplingen, ville det åpne for installasjon av vannbåren varme til deler av husholdningenes energibehov. Et regneeksempel kan illustrere situasjonen: En husholdning må betale for oppkopling av elektrisitet. Husholdningen har valget mellom å installere en hovedsikring på 25 ampere med en effekt på 8 kW, eller en hovedsikring på 83 ampere, med en maksimal effekt på 25 kW. Den minste oppkoplingen vil være tilstrekkelig til de vanlige behovene som er såkalt elspesifikke, mens dersom man ønsker å ha elektrisitet til oppvarming i tillegg må den største oppkoplingen på 25 kW være nødvendig.

Dersom man beregner en oppkoplingspris på 2000 kr/kW, vil det koste 34 000 kroner ((25-8) x 2000 kr) mer å bruke el til oppvarming i stedet for vannbåren varme. Det er innlysende at dette vil bidra til å flytte forbruket fra el til varme, slik Regjeringen presiserer at de ønsker i meldingen.

Dette er kun ett av flere eksempler. Poenget er å fokusere på de barrierer som hindrer bruk av miljøvennlige og rene alternativer til elektrisitet i oppvarmingsformål. Sammen med en omfattende infrastruktur for fjernvarme, er fjerning av slike barrierer og konkurransevridende forhold de viktigste elementene for å introdusere nye og fornybare energiformer i Norge.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for bruk av vannbåren varme til oppvarming."

Dette medlem viser til at utviklingen av energiproduksjonen som eksperter ser er i ferd med å utkrysallisere seg, bare kan sammenlignes med den utviklingen datamaskiner gikk igjennom fra de store sentraliserte "mainframe" maskiner til dagens PC-er. På samme måten som dagens PC både kan være fra-koplet og jobbe separat, og tilkoplet og forbundet med andre maskiner, vil fremtidens energiteknologi være tilkoplet et nasjonalt nett - men samtidig forsyne brukeren direkte.

Denne utviklingen er kjennetegnet like mye av hvordan og hvor energikildene anvendes som av hvilke kilder som brukes. Utviklingen kan betegnes med begrepet "Den nye mikrokraften", og er grundig beskrevet i siste utgave av "Jordens tilstand 2000". Produsentene av energiteknologi har allerede begynt, og vil fortsette i fremtiden, med å produsere nye generatorsystemer som er så små at de ville vært utenkelige for få år siden.

Dette medlem viser til at små innretninger etter hvert vil bli anvendelige for kraftproduksjon i hoteller, skoler, småbedrifter, sykehus og boliger. Denne typen kraftproduksjon har flere fordeler som allerede kan observeres de steder den er installert. En stor fordel ved mikrokraften er at den er modulbasert - det vil si at dens størrelse kan justeres opp eller ned etter behov. Plan- og installasjonsperioden er kort, noe som ikke minst er en fordel med tanke på kostnader og faren for at teknologien kan bli avlegs før den er ferdig installert - noe som høyst sannsynlig kan skje med gasskraftverk. En annen stor fordel er at ettersom kraftproduksjonen er desentralisert, får brukerne en langt større sikkerhet i tilgangen enn ved forsyning fra sentraliserte kraftverk, som gjerne er lokalisert langt unna. Grunnet bruken av dagens datautstyr er kravet til kraftkvalitet meget stor - en vanlig datamaskin tåler ikke lengre avbrudd i kraftforsyning enn åtte tusendeler av et sekund, et avbrudd kraftselskapene ikke engang betrakter som en feil. Betydningen av dette problemet kan illustreres ved at næringslivet i USA taper omkring 24 mrd. dollar årlig på datasvikt av denne typen.

Norge burde være godt plassert til å spille en sentral rolle i denne viktige teknologiutviklingen. Ikke minst vår rolle som energinasjon, med stor kunnskap og ekspertise på turbiner, instrumentering og kraftproduksjon, har stor betydning. Men dette medlem er

meget bekymret for at med mindre det tas sterke grep for å starte forskning på disse områdene, kan Norge komme til å bli etterlatt i skyggen av aktører som vil vokse frem rundt om i verden.

Et eksempel på fremtidens energiteknologi produseres av det norske firmaet Sigma Elektroteknisk, som produserer et minikraftverk basert på en Stirlingmotor. Dette kraftverket er på størrelse med en vaskemaskin, produserer både varme og elektrisitet ved hjelp av gass og er meget ettertraktet på det europeiske markedet. Ved anvendelse av dette minikraftverket for eksempel i en bolig i Tyskland, hvor gass tradisjonelt har vært brukt til produksjon av varme, vil elektrisitet bli produsert uten noen utslipp av CO₂ fordi effektiviteten er langt høyere enn bruk av gass til oppvarming alene (virkningsgraden økes fra 70 til 95 pst.).

Dette medlem anser det som en næringsmessig og miljømessig skandale dersom slik viktig teknologiutvikling ikke forblir i Norge, og tilsvarende former for fremtidig teknologi ikke utvikles som en del av norsk næringsvirksomhet.

Dette medlem anser det som uforståelig at det finnes internasjonale sentra for energi (International Energy Agency) og atomenergi (International Atomic Energy Agency), men ingen for ny og fornybar energi. Dette medlem ønsker derfor at det etableres et slikt senter i Norge, og at det i første omgang finansieres gjennom en elavgift på f.eks. 0,05 øre/kWh. En slik avgift vil i første omgang innbringe rundt 55 mill. kroner pr. år. Det foreslås imidlertid at det arbeides for at senteret skal ha en internasjonal funksjon, være organisert under FN og at det på sikt finansieres av medlemsland. Dette medlem foreslår at senteret skal ha til oppgave primært å forske på og følge utviklingen av nye og fornybare energiteknologier og de rammer de introduseres i, økonomiske og institusjonelle, med hovedfokus på desentraliserte energiteknologier. Videre foreslår dette medlem at et slikt senter knyttes opp til internasjonale Centres of Excellence på dette området via internett og på andre måter. Dette medlem foreslår at et slikt senter lokaliseres et passende sted i Norge, som et internasjonalt fornybart energisenter, og senteret må også knyttes nært opp til andre kompetansesentre i Norge, som NTNU og de regional enøkssentrene.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et internasjonalt senter for nye og fornybare energiformer."

Om enøk

Komiteen viser til det store potensialet som ligger i å gjenvinne varme/kraft fra bl.a. smelteverkene og andre større og mindre industribedrifter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti

og Venstre, viser til Innst. S. nr. 150 (1997-1998) hvor et flertall mente at de 0,3 ørene pr. kWh som i dag legges på toppen av overføringstariffen, burde gjøres obligatorisk. Flertallet mente også at dette påslaget i større grad burde kunne benyttes til direkte støtte til investeringer i enøktiltak og varmepumpeteknologi. I samme innstilling ble det også påpekt at enøkssentrene i større grad burde vurderes fristilt fra energiselskapene. Flertallet mener disse merknadene danner et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med enøkorganiseringen.

Flertallet vil peke på at det kan være hensiktsmessig å avlaste NVE for ansvaret for å forvalte støtten til omlegging av energibruk og energiproduksjon. Flertallet mener på denne bakgrunn at det bør vurderes å opprette et nytt organ med ansvar for enøk og nye fornybare energikilder. Kjernen i virksomheten til et nytt enøkorgan bør være å bidra til prosjekter for å nå mål innen energisparing, overgang fra el til varme og satsing på vind.

Flertallet har registrert en økende interesse for utbygging av vindkraftverk og satsing på vannbåren varme basert på nye, fornybare energikilder. Flertallet legger til grunn at dette innebærer at målene for omleggingen er innen rekkevidde.

Flertallet viser til at strategien for omlegging av energiforbruk og -produksjon er fulgt opp i budsjettet for 2000. Satsingen på omlegging av energibruk og energiproduksjon beløper seg til 340 mill. kroner. I tillegg er elavgiften økt med 2,5 øre/kWh og avgiften på fyringsoljer er økt tilsvarende. Flertallet legger vekt på at dette første trinnet i strategien fikk støtte i stortingsbehandlingen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser videre til at Regjeringen har lagt opp til å utnytte den måten energimarkedene fungerer på i en omlegging av energiforbruk og -produksjon. Blant annet vil omleggingen utnytte de mulighetene som ligger i at prisene i kraftmarkedet bidrar til balanse mellom produksjon og forbruk. Regjeringen vil bidra til en utvikling der også energiverkene vil interessere seg for å samarbeide med forbrukerne om lønnsomme energiløsninger som bidrar til en omlegging.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg Regjeringens satsninger og målsetninger vedrørende energiøkonomisering.

Disse medlemmer vil peke på at det er brukt store økonomiske midler på enøktiltak uten at dette har gitt de forventede resultater.

Disse medlemmer mener at en må se på nye og alternative måter å drive energiøkonomisering på som kan gi bedre resultater, uten store og ukritiske overføringer fra det offentlige. Stiftelsen Vekst har i komitéhøringene vist til et meget interessant konsept som ikke vil kreve store overføringer, men som i en start-

fase kun vil kreve små garantiordninger, for deretter å stå på egne ben økonomisk.

Disse medlemmer vil derfor be Regjeringen stille seg positiv til dette og eventuelle andre lignende konsepter, som kan gi langt bedre energiøkonomisering for hver krone enn det som det legges opp til i meldingen.

Disse medlemmer vil arbeide for at energiøkonomiseringstiltak skal være mest mulig selvfinansierende, og at det er sluttbrukers økonomiske gevinst ved å ta i bruk disse tiltak som skal være den initierende drivkraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sine innledende merknader om enøk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at for å nå målet om reduksjon av det stasjonære energiforbruket, er dette medlem opptatt av hvordan enøkarbeidet i Norge er organisert. Til tross for at det anvendes mye penger til enøksentre, og mange mennesker er engasjert, fører ikke dette til den reduksjon av energiforbruket man kunne håpe på. Dette medlem tror at årsaken til dette ligger i hvordan sentrene er organisert.

Dette medlem har merket seg at Regjeringen utreder hvordan enøkarbeidet bedre kan organiseres, utføres mer målrettet og få en mer sentral rolle enn i dag. Et av forslagene som utredes er opprettelsen av et enøkdirektorat. Dette medlem støtter en slik tanke, men ønsker å utvide arbeidsområdet.

Et viktig mål i energipolitikken må være å redusere bruken av elektrisitet til "mindreverdige" formål som oppvarming av rom og vann. Dette betyr et behov for en kraftig satsing på vannbåren varme. Utbygging av et vannbårent varmesystem er helt nødvendig for å kunne utnytte lavkvalitets energikilder som bioenergi, solvarme, spillvarme og varme fra omgivelsene gjennom bruk av varmepumper. En slik utbygging krever en systematisk tilnærming til de ulike energibærernes kvalitet, for å unngå at høykvalitets energibærere som elektrisitet brukes til lavkvalitets formål som romoppvarming. I tillegg til reduksjon i elektrisitetsforbruket bør et slikt "energibruksdirektorat" derfor også få ansvaret for overgangen til vannbåren varme.

Ansvaret for de regionale enøksentrene bør legges inn under det nye energibruksdirektoratet. Dette er nødvendig fordi de regionale enøksentrene er eid av kraftselskapene. Pr. i dag har kraftselskapene få incentiver til å oppnå reell strømsparing, og dette kan få konsekvenser for hvordan de forvalter sitt eierskap av de regionale enøksentrene. Selv om noen selskaper gjør en brukbar innsats, er det ikke særlig logisk at de regionale enøksentrene skal eies og ledes av de samme selskapene som vil tape penger dersom sentrene lykkes i å redusere forbruket.

Underlagt et energibruksdirektorat som har klare og presise målsettinger for sin virksomhet, og som går aktivt inn for å spare energi, vil de regionale enøksen-

trene i større grad enn i dag få utløp for medarbeidernes kunnskaper og engasjement. Dette vil bidra positivt til et målbart resultat. Etterhvert er det å håpe at det også går an å etablere lokale enøksentre for enkelte kommuner m.m., i tillegg til de regionale enøksentrene. De ulike riksdekkende operatørene for ulike sider av dagens enøkarbeide innenfor NVE kan også legges til et energibruksdirektorat.

Etterhvert bør nettet av ledninger for transport av vannbåren varme bli en like viktig energibærer i Norge som strømmettet, i hvert fall i tettbygde strøk. Den offentlige innsatsen for å stimulere til bygging av slike vannbårne varmenett bør styrkes kraftig. På samme måte som med strømmettet, bør det være en todeling mellom Energibruksdirektoratet og NVE. Direktoratet tar seg av positive virkemidler for stimulering av bygging, og driften av nettverkene, mens NVE tar seg av konsesjonsbehandling av byggingen av nettene, i den grad dette ikke kan håndteres i kommunene under plan- og bygningsloven. Det foreslås at enøkavgiften på 0,3 øre/kWh til enøksentrene (NVE 0,1 av disse) foreløpig økes til f.eks. 0,6 øre/kWh, og at denne avgiften da finansierer både energibruksdirektoratet og enøksentrene.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere muligheten for et energibruksdirektorat som en del av arbeidet som nå utredes med tanke på effektivisering og reorganisering av enøkarbeidet. Et slikt direktorat bør også være ansvarlig for bygging av vannbårne varmenett."

For at enøktiltak som er lønnsomme og effektive blir gjennomført, er dette medlem opptatt av at de økonomiske rammene legges på plass. Først og fremst dreier dette seg om finansieringen. Det er et faktum at tiltak som bør gjennomføres ikke blir det fordi den enkelte aktør enten ikke har økonomi til det eller ser lønnsomheten ved det. Dette medlem ønsker derfor å foreslå en finansieringsform som er lik den telefonselskapene brukte da de ønsket å introdusere mobiltelefonen.

Mobiltelefoniselskapene har lenge operert med priser på mobiltelefoner langt under de reelle kostnadene. Dette har på ingen måte vært noe sosialt tiltak fra selskapenes side. Tvert imot har det vært basert på vissheten om at kostnadene kan tas inn på telefonregningen. Investeringen har for kundene vært overkommelig, og selskapene har hatt vissheten om at de kan tjene inn subsidiene på et senere tidspunkt ved å "dele ut" billige telefoner. Dette medlem kan tenke seg en liknende modell for finansiering av enøktiltak, dvs. innføring av energieffektiv varme, ventilasjon og lys, i private husholdninger.

En slik modell kan f.eks. gå ut på følgende: Kunden får gjennomført enøktiltakene finansiert gjennom et spesielt "enøkfond". Gjennom dette fondet får kunden finansiering i form av et "rentefritt lån" med avdragstid på 4-6 år, som skal nedbetales over strømregningen -

lagt inn i overføringstariffen. Nedbetalingen fordeles pr. kWh på nytt beregnet strømforbruk etter enøktiltaket. På denne måten vil private husholdninger få råd til å gjennomføre strømsparende tiltak hjemme samtidig som regnestykket vil gå i pluss både for kunden og samfunnet. For kunden ved at strømregningen blir lavere (inkludert kostnaden på lånet), og for samfunnet ved at det frigjøres strøm til andre formål.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette muligheter for å finansiere enøktiltak, inkl. bruk av varmepumper, i private husholdninger og offentlige bygg over nettleien basert på et prinsipp der investeringen til tiltakene finansieres fra et fond, og hvor kunden betaler tilbake investeringen over en periode på 4-6 år, gjennom strømregningen."

Vannkraften

Komiteen viser til at nær halvparten av det samlede innenlandske energiforbruket dekkes av vannkraft. Miljømessig har vannkraft klare positive sider. Dette skyldes først og fremst at vannkraft ikke bidrar til utslipp av CO₂, nitrogenoksider, svovel og partikler.

Komiteen er kjent med at vannkraftressursene har stor betydning for de kommuner hvor ressursene er lokalisert og at vannkraftproduksjonen ofte er den viktigste næringen målt etter verdiskapingen. Norges vannkraftressurser har vært og er en av de viktigste bærebjelker for industriell utvikling og vekst.

Komiteen vil peke på at vannkraftproduksjonen er en meget kapitalintensiv og teknologisk avansert næring der det norske samfunn har plassert en del av sin sparing, og hvor det er utviklet en omfattende kunnskap.

Komiteen vil videre peke på at den lange levetiden for vannkraftanlegg gjør at den kapitalen som er nedlagt vil være med å gi inntekter til samfunnet i et meget langt perspektiv.

Komiteen mener at man i langt større grad bør tilstrebe å ivareta intensjonen om å satse på opprusting og bedre utnyttelse av allerede eksisterende vannkraftanlegg.

Komiteen er positiv til utbygging av mikro- og minikraftverk, og mener at det snarlig må iverksettes arbeid for å forenkle dagens regelverk.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at dette gjelder så fremt disse ikke kommer i konflikt med verneinteresser.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil peke på at det fortsatt er muligheter for å bygge ut vannkraft, både gjennom nye prosjekter og ved tilleggsutbygginger, men epoken med de store vannkraftutbyggingene er over med de begrensninger som er lagt på videre utbygging.

Komiteen viser til at realkapitalen i overføringsnett og kraftstasjoner var anslått til 185 mrd. kroner ved utgangen av 1996, og at kraftforsyningen stod for om lag 3 pst. av bruttonasjonalprodukt i Fastlands-Norge i 1996.

Komiteen er kjent med at det er om lag 320 prosjekter som er frigitt for konsesjonsbehandling. Av disse er det 235 prosjekter som har en kraftproduksjon lavere enn 50 GWh/år. Det er 135 opprustnings- og utvidelsesprosjekter, og det er bare 2 prosjekter som har høyere produksjon enn 500 GWh/år.

Komiteen viser til at det har vært en kraftig nedgang i investeringer i ny vannkraft på 90-tallet, og at i de siste 8 årene har tilgangen på ny kraftkapasitet vært 0,45 TWh/år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at et flertall i energiutvalget anbefaler å fjerne skillet mellom kategori I og II i Samlet Plan, og at mange høringsinstanser som kommenterer dette, er positive.

Disse medlemmer er enige med de høringsinstanser som mener at vannkraft bør få betingelser på linje med annen fornybar produksjon.

Disse medlemmer vil peke på at Stortinget gjennom tidligere behandling har klargjort vel 15 TWh for konsesjonsbehandling gjennom Samlet Plan kategori I. Selskaper som i tråd med dette vedtak fremmer utbyggingsøknader, opplever imidlertid en lite forutsigbar saksbehandling ved at departementet nærmest ser bort fra utbygging av nye vannkraftprosjekter.

Disse medlemmer viser til at vannkraftens konsesjonsbehandling generelt er mer omfattende og ressurskrevende enn hva som er tilfelle for andre energikilder. I tillegg har vannkraft, som den eneste produksjonsform, et instrument for forhåndsiling av prosjekter, nemlig Samlet Plan.

Etter disse medlemmers syn utgjør denne kombinasjonen et meget effektivt hinder for nye vannkraftprosjekter, samt utvidelse av eksisterende anlegg.

Disse medlemmer viser til at Samlet Plans metodikk er basert på konflikter med andre brukergrupper og gir derfor ikke noe godt uttrykk for miljøkostnadene direkte.

Disse medlemmer vil påpeke at en modernisering eller endring av Samlet Plan først må skje når miljøkostnadene er kjent, og at man i påvente av en tilfredsstillende definisjon av de ulike energibæreres miljøkostnader foretar konsesjonsbehandling av enkeltprosjekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, viser til at dette flertallet i forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 1999 påla Regjeringen å gi midlertidig fritak for investeringsavgift for nye vannkraftprosjekter i 2 år. Flertallet la opp til at fritaket skulle gjøres gjeldende straks med virkning for prosjekter som meldes opp allerede i 2.

halvår 1999. Det vises til flertallets vedtak om at Regjeringen skulle komme tilbake med lovteknisk gjennomføring i forbindelse med statsbudsjettet 2000, jf. Innst. S. nr. 236 (1998-1999) avsnitt 19.2.12.

Flertallet viser videre til at Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet 2000, jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000) avsnitt 3.2.2, ikke har funnet å kunne gjennomføre fritaket for vannkraftprosjekter. Flertallet viser i denne sammenheng til Regjeringens redegjørelse hvor det bl.a. heter følgende:

"Departementet mener imidlertid at det er nødvendig med en ytterligere klargjøring av hva som ønskes omfattet av et investeringsavgiftsfritak for vannkraftverk, slik at en kan finne hensiktsmessige og praktiske avgrensninger. Departementet vil, på bakgrunn av Stortingets tilbakemelding, komme tilbake med løsningsforslag."

Flertallet viser til finanskomiteens merknader i Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000) avsnitt 6.2.2 hvor det framgår at et flertall i komiteen forutsetter at Stortingets vedtak blir fulgt opp gjennom nødvendige forslag til regelendringer og slik at det gis fritak for nye vannkraftprosjekter i den aktuelle perioden. Flertallet legger vekt på at forsinkelsen i gjennomføring av fritaket for investeringsavgift ikke skal medføre at noen prosjekter går glipp av den økonomiske fordel som investeringsavgiftsfritaket gir. Etter flertallets syn må eventuelt fritaksperiodens lengde vurderes dersom forsinkelsen gir slike virkninger.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at forslaget om tidsbegrenset fritak for investeringsavgift for nye vannkraftprosjekter, har reist en rekke avgrensingsproblemer. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen av denne grunn fant det nødvendig å forelegge problemstillingen for Stortinget i forbindelse med Nasjonalbudsjettet 2000 for derigjennom å få avklart nærmere omfang av fritaket. Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen arbeider videre med å utforme et konkret regelverk med bakgrunn i merknadene i Innst. S. nr. 1 (1999-2000).

Disse medlemmer vil understreke at disse reglene bør være enkle og forutsigbare.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser positivt på en utbygging av samfunnsøkonomisk lønnsomme vassdragsprosjekter, dvs. prosjekter med netto grunnrente.

Disse medlemmer vil understreke at vannkraft er en del av vår felles formue og grunnrenten fra vassdragsutbygging bør tilfalle fellesskapet. Fellesskapet bør drive inn grunnrenten gjennom å auksjonere bort retten til å bygge ut vassdrag og/eller ved å innføre et system med progresjonsavhengig grunnrentebeskatning til erstatning for hjemfall og offentlig forkjøpsrett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, vil understreke at de miljømessige forholdene rundt norsk vannkraft og gasskraft vil få økt betydning i framtiden. Norges naturgitte forutsetninger for en industriell utnyttelse av vann- og gasskraftressursene kan sikre Norge betydelig økt verdiskaping.

Flertallet vil også understreke at kraftforsyningen i Norge nå er en konkurranseutsatt næring med behov for mer like rammevilkår som andre bransjer, blant annet på skattesiden. Denne næringen konkurrerer også i et åpent nordisk/nordeuropeisk marked.

Flertallet viser til at det er ulike oppfatninger av rammevilkårene for norske kraftprodusenter i forhold til andre kraftprodusenter som mer og mer vil komme inn på markedet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, er derfor av den oppfatning at Regjeringen må kartlegge de faktiske forhold og komme tilbake til Stortinget med dette. Regjeringen må innenfor det vedtatte kraftskatteregimet for 1996 arbeide for mer like rammevilkår for kraftprodusentene som det konkurrentene i Norden/Nord-Europa har.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil vise til at Stortinget så sent som i 1996 behandlet rammevilkårene for kraftnæringen og særlig skattevilkårene. Det var bred enighet i Stortinget om de løsninger som ble vedtatt. Både den daværende Arbeiderpartiregjeringen og stortingsflertallet, inkludert Høyre, la stor vekt på at lokalsamfunnet hvor det er foretatt vannkraftutbygging, med tilhørende naturinngrep, skulle få del i den verdiskaping som kraftproduksjon gir. Det ble blant annet vist til at kraftkommunene har akseptert utbygging av kraftanlegg i sin kommune i en situasjon der skatteinntektene ble beregnet uavhengig av lønnsomheten i kraftproduksjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at de første konsesjonslovene knyttet til erverv og bruk av vannkraftressursene hadde som begrunnelse å hindre overmektig innflytelse fra utenlandsk kapital og spekulasjon med de norske vannkraftressursene. Svakt utviklede nasjonale, industrielle miljøer og mangelfulle instrumenter for prising av vannkraftressursene tilsa den gang at det ble lagt visse begrensninger på utenlandske oppkjøp av norske vannkraftressurser. Disse medlemmer mener de forholdene som den gang tilsa at man sikret nasjonal kontroll med viktige naturressurser, ikke lenger er like relevante. Liberaliseringen av energimarkedet på 90-tallet og vel fungerende finansmarkeder betyr at man i dag har instrumenter som gjør det mulig å sette realistiske priser på verdien av vannkraftressur-

sene med tilhørende anlegg. Samtidig har EØS-avtalen umuliggjort et slikt skille mellom norske eiere og andre eiere fra EØS-området.

Disse medlemmer viser til at konsesjonsloven fra 1909 innførte konsesjonsplikt for alle selskaper uansett nasjonalitet. Hjemfall av vannfallet til staten uten vederlag ble dermed gjort gjeldende også for norske borgere og selskaper. Dette sto det betydelig politisk strid om og i Indst. O. II - 1909 skrev den for anledningen sammenslåtte justis- og landbrukskomiteens flertall bl.a. følgende om hjemfallsinstituttet:

"Flertallet finder ogsaa, at der kan reises de sterkeste innvendinger mot denne ordning, naar den gives saa vid anvendelse, som den har faat i prp. no. 1. Skal den være anvendelig ved salg, ikke bare til udlændinger og udenlandske selskaber, men ogsaa til innenlandske selskaber, faar den - som før nævnt - en ekspropriationsartet karakter. Hvorvidt en sliq regel kunde forenes med grundlovens § 105, skal flertallet ikke oppholde seg ved, da det under alle omstændigheder maa paa det bestemteste fraraade at denne vei følges. Den strider mod vort folks retsbevidsthed og vil afgive et i høi grad farligt præcedens, naar i fremtiden spørsmål af lignende art reises. Staten faar som enhver anden betale for det, den har brug for."

Til tross for dette ble hjemfall til staten innført som konsesjonsvilkår uavhengig av konsesjonærens nasjonalitet. Lovverket har deretter i mer enn 90 år fungert som en garanti for offentlig kontroll med vannkraftressursene.

Disse medlemmer viser til at innføringen av energiloven i 1991 og den påfølgende strukturendringen i kraftmarkedet har synliggjort en rekke nye problemer knyttet til gjeldende konsesjonslovgivning og statens hjemfallsrett. Liberaliseringen av kraftmarkedet har ført til omorganisering av de fleste kommunale kraftselskapene med påfølgende markedsmessige konsolideringer i form av fusjoner, oppkjøp og samarbeidsavtaler. Den gamle forvaltningstanken innenfor energiforsyningen byttes gradvis ut med markedstenkning og fri konkurranse. Aktørene er i første rekke regionale og kommunale sammenslutninger og Statkraft. Disse medlemmer viser til at private interesser bare i beskjeden grad deltar i denne konsolideringsprosessen. Vilkåret om minst 0 offentlig eierskap og kontroll med konsesjonsbelagte vannkraftanlegg for å unngå hjemfall legger betydelige begrensninger på private aktørers muligheter til å posisjonere seg og delta i strukturutviklingen i kraftbransjen. I den grad private aktører engasjerer seg, er det i praksis snakk om finansielle plasseringer som ikke gir dem reell innflytelse over selskapet. Disse medlemmer erkjenner at dette er en tilsiktet virkning av politikken på området, men understreker at det er betydelige problemer knyttet til denne private eierbegrensningen.

Disse medlemmer viser til at dagens lovgivning kan føre til at verdipotensialet på kommunalt og statlig eide kraftanlegg ikke blir fullt utnyttet. Private eiere kan tilføre selskapene verdifull eiermessig kompetanse

og bidra til å utmeisle forretningsmessige strategier. Offentlige eiere og kommunale byråkratier er erfaringsmessig relativt dårlige bedriftseiere og tilførsel av privat, kompetent eierskap som ser forretningsmuligheter og stiller strenge krav til langsiktig avkastning på investert kapital kan dermed bidra til å øke verdien på selskapene. Konsesjonslovgivningen hindrer imidlertid strategiske investeringer fra private investorer og bidrar etter alt å dømme til et lavere prisnivå på energiselskapene. Energiselskapene er i tillegg avskåret fra den løpende vurderingen av selskapets beslutninger og resultater som en børsnotering kan gi. Disse medlemmer peker på at det er selskapenes nåværende eiere, i all hovedsak kommunene, fylkeskommunene, staten og deres innbyggere, som taper på dette.

Disse medlemmer påpeker at begrensningene på private investeringer i energibransjen kan føre til betydelige offentlige eierkonsentrasjoner. Lavere verdi på energiselskapene kan i utgangspunktet gjøre det lettere for energiselskapene å finansiere oppkjøp av andre offentlige energiselskaper. Gjentatte kapitalutvidelser i Statkraft er samtidig i ferd med å gi dette selskapet finansielle muskler til å få en dominerende posisjon på det norske kraftmarkedet. Selv om en slik dominerende markedsposisjon til en viss grad kan motvirkes av det felles nordiske energimarkedet, kan utviklingen få konsekvenser for konkurransen på det norske markedet.

Disse medlemmer viser videre til at utsiktene til at kraftanlegg skal hjemfalle vederlagsfritt til staten kan føre til at samfunnsøkonomiske investeringer og opprustninger i eksisterende kraftverk uteblir. Dette problemet blir større jo nærmere man i det enkelte tilfellet kommer hjemfallstidspunktet.

Disse medlemmer mener utviklingen gjør det nødvendig med en gjennomgang av fordeler og ulemper knyttet til ordningen med vederlagsfritt hjemfall av vannkraftanleggene til staten etter 60 år og ber Regjeringen legge fram en vurdering av hjemfallsinstituttets rolle og hensiktsmessighet i dagens energimarked.

Komiteen mener det er viktig at vi får maksimalt ut av de vannkraftverkene vi allerede har bygget. Energimeldingen peker på at potensialet til O/U (opprustning og utvidelse) prosjekter som er åpnet for konsesjon eller gitt konsesjon er anslått til ca. 7,5 TWh. Økt produksjon i slike prosjekter går ut på å øke virkningsgraden i turbiner, redusere falltap i vannveier og eventuelt mindre utvidelser som for eksempel å ta inn mer flomvann.

Dette er tiltak som har begrensede naturkonsekvenser. Senere teknologiutvikling, spesielt innen turbin-teknologi, har økt potensialet ved slike utbygginger. I dag er det således et betydelig potensial for økt produksjon. O/U-prosjekter vurderes å være blant de billigste og de mest miljøvennlige av de fornybare energikildene i Norge.

Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om incentiver slik at det store potensialet av utbedring og opprustning av eksisterende vannkraftverk kan utløses, samt incentiver som kan øke energigjenvinningen i industrien."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at begrunnelsen for støtte til de nye/fornybare energikildene blant annet er at de trenger betydelig teknologiutvikling for å bli konkurransedyktige. Teknologiutviklingen tar i tillegg tid. O/U-prosjektene vil derimot ta i bruk dagens teknologi slik at de raskt kan realiseres. Begrunnelsen for å gi støtte til O/U-prosjektene er for å møte det meget uforutsigbare kraftmarkedet hvor tilsiget svinger +/- 25 pst.

Overføring av kraft

Komiteen viser til at Energiutvalget anbefalte å gjennomgå ordningen med overføringstariffer for å gjøre dem mer kostnadsriktige. Det er ofte mange hensyn som ønskes ivarettatt ved utforming av overføringstariffer. I mange tilfeller resulterer det i et ønske om å oppfylle kryssende interesser samtidig. Det lar seg ikke gjennomføre i praksis.

Komiteen viser til at en kostnadsriktig utforming av tariffene ikke er et prinsipp i dagens regulering. Kostnadsriktige tariffen er ikke klart definert. Prinsippet kan dessuten være vanskelig å oppnå innenfor en ramme hvor tariffenes hovedformål (nedfelt i energiloven) er å sørge for en samfunnsøkonomisk effektiv utnyttelse av nettet. Kostnadsriktige tariffen kan også komme i konflikt med ønsket om å gi brukerne av nettet bedre signal, blant annet når det gjelder å stimulere til samfunnsøkonomisk riktige effektinstallasjoner.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at det er en bred debatt i bransjen angående tariffingsprinsipp for de faste ledene i sentralnettstariffen, jamfør Regjeringens forslag om å vurdere de langsiktige signalene i tariffingen. Bransjen, NVE og departementet har satt i gang flere ulike utredningsprosjekt. Utforming av tariffen reiser mange prinsipielle og ikke minst praktiske spørsmål. Endringer av utformingen av tariffen vil kreve endring av forskrift med tilhørende bred høringsrunde som vil omfatte alle involverte parter. Flertallet ser derfor ikke at det er behov for eller hensiktsmessig med et eget bredt sammensatt utvalg for å utrede disse spørsmålene. Nedsettelsen av et slikt utvalg vil forsinke de prosessene som allerede er i gang.

Flertallet legger vekt på distriktshensyn i kraftoverføringen. Det gjelder både å sikre fordelene ved kraftforbruk i nærheten av kraftproduksjon og utjevning av overføringstariffene mellom områder med ulikt befolkningsgrunnlag og ulike geografiske forhold. Det legges vekt på å ha en strømforsyning for fastboende og næringsvirksomhet med tilfredsstillende leveringskvalitet i alle deler av landet.

Flertallet viser til at overføring av kraft er definert som et naturlig monopol, og reguleres av energiloven med tilhørende forskrifter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at mulighetene for å jevne ut overføringstariffene til sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett ved å endre tariffingsprinsippene er begrenset. En sluttbrukers overføringstariff består i gjennomsnitt av 6 pst. sentralnettskostnader, 16 pst. regionalnettskostnader og 78 pst. distribusjonsnettskostnader. Kostnadene i regional- og distribusjonsnett kan lettest jevnes ut ved sammenslåing av nettområder, men dette må nettselskapene selv avgjøre.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at en utjevning av overføringstariffene bl.a. kan oppnås ved at det legges til rette for en mer effektiv nettorganisering. Statnett bør derfor selge ut sine eierandeler i regionalnettet for å sikre mer rasjonelle og sammenhengende regionalnett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at variasjonene i overføringstariffene, ut fra dagens system, er så store at de årlige kostnadene for en normalhusholdning varierer fra 2 300 kroner til 7 300 kroner ekskl. mva.

Disse medlemmer ser det som viktig at kostnadene for nettdriften tariffes etter prinsippet som baseres på effektiv utnyttelse av nettet og likebehandling.

Disse medlemmer viser til energiutvalgets konklusjoner, og er enige i at det nedsettes et uavhengig og bredt sammensatt utvalg som får til mandat å gjennomgå ordningen med overføringstariffer for å gjøre dem mer kostnadsriktige.

Disse medlemmer forutsetter videre at eventuelle utjevningsordninger må basere seg på at brukerne av ledningsnettet betaler for ordningen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at ifølge Statnett kan energibalansen i dag vurderes å være knapp, men ikke kritisk. Når det gjelder spørsmålet om effekt kan vi imidlertid stå overfor større problemer, og effektknapphet vurderes da også å være den mest akutte problemstillingen.

Uttatt effekt varierer kraftig over døgnet. En typisk dag vil ha to topper (morgen og ettermiddag) og en bunn, rundt midnatt.

Dette medlem mener det er sterkt ønskelig å jevne ut forbruket, slik at effektuttaket blir jevnere, og flytte deler av forbruket fra toppbelastningen morgen og ettermiddag til natten. Dette vil effektivisere kraftproduksjonen, gjøre oss mindre sårbare for ekstreme perioder og mindre avhengig av import.

Det er svært få grep som er nødvendig for å redusere effektuttaket og spre forbruket. Som eksempel kan nevnes at en varmtvannsbereder som slår inn mellom 10 og 11 i stedet for mellom 8 og 9 vil redusere det

totale effektuttaket i denne perioden med rundt 2 000 Mwh/h, noe som representerer anslagsvis 12 pst. av uttaket, dersom man betrakter 1 million husstander. Tilsvarende vil en oppvaskmaskin som settes på ved midnatt i stedet for klokken 18 redusere effekten i perioden 18-19 med den samme størrelsen.

Dette medlem viser til at flere tiltak ville kunne gjøre en utjevning av forbruket mulig. Et to-prissystem på strøm, hvor forbruk i perioder med toppbelastning ville være dyrere enn forbruk i perioder hvor belastningen er lav, ville kunne bidra til å fordele forbruket på en mer ønskelig måte. Med en høyere pris i periodene med toppbelastning, nemlig mellom 8 og 9 om morgenen, og mellom 17 og 18 om ettermiddagen, alle hverdager, ville forbruket blitt mer jevnlig fordelt.

En annen måte å løse problemet med ujevnt effektuttak er en metode som allerede er brukt overfor store brukere av kraft. Det dreier seg om at disse brukerne frivillig går med på å redusere sin bruk i perioder der belastningen er høy, mot en økonomisk kompensasjon. Et eksempel er avtalen mellom Statnett og Norsk Hydro, hvor Hydros kraftforbruk kan reduseres i kortere perioder på spesielt kalde vinterdager med særskilt høyt kraftforbruk.

Dersom tiltakene skal iverksettes også overfor individuelle forbrukere, krever det imidlertid at det installeres en ny type målere, som kommuniserer begge veier - både fra forbruker til produsent, og omvendt. Dette muliggjør at kraftprodusenten kan gå inn hos den enkelte forbrukeren og kople ut deler av kraftforbruket mot økonomisk kompensasjon, i henhold til avtale. Denne nye typen teknologi gjør det mulig å måle forbruk i forhold til tidspunkter, samt overforbruk i forhold til et bestemt grunnforbruk, noe som gjør det mulig å iverksette et toprissystem.

Dette medlem peker dessuten på at utviklingen mot et mer desentralisert kraftproduksjonssystem, hvor større deler av kraften produseres i mikroanlegg nærmere brukeren, også trenger nye typer kraftmålere hos forbrukerne. Dette fordi det vil gjøre det mulig for forbrukeren ikke bare å produsere kraft til eget bruk, men også selge kraft til nettet når eget forbruk er lavere enn produksjonen.

Dette medlem har merket seg at Regjeringen utreder et toprissystem for strøm som følge av forliket med Arbeiderpartiet om budsjettet for 2000. Med bakgrunn i det, og det overstående, fremmer dette medlem følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å introdusere teknologi som gjør toveis kommunikasjon mellom kraftprodusent og forbruker mulig, som en del av arbeidet med utredningen av et toprissystem."

Tap i kraftnettet og effektiviseringsmuligheter

Komiteen vil peke på at tap vil forekomme i alle deler av energisystemet, både i form av rene varmetap til omgivelsene og i form av redusert anvendelighet etter omforming.

Komiteen vil videre vise til at sentrale begreper i denne sammenheng er :

- brutto energiforbruk, et mål på bruk av primær-energi eller energibærere
- nyttiggjort energi, et mål på energiforbruket etter tap i omformingsprosessen
- virkningsgrad, et mål på hvor stor del av brutto energi som omformes til nyttiggjort energi.

Komiteen er kjent med at energitapet i prosent av totalt omsatt energi i kraftnettet i løpet av de siste 20 årene er redusert fra 10-12 pst. til 6-8 pst., til tross for at omsatt energi er fordoblet. Dette skyldes i hovedsak at det har foregått en betydelig nybygging/oppgradering av nettet.

Komiteen er videre kjent med at energitapet i eksisterende nett med dagens produksjonslokalisering, nettstruktur og forbruksmønster er anslått til 8-9 TWh.

Komiteen vil peke på at det med dagens rammebetingelser er anslått mulige tapsreduksjoner på 2-4 TWh, utover de besparelser som allerede er gjort.

Komiteen vil peke på at potensialet for reduksjoner av energitapet i kraftnettet er knyttet til mulige endringer innen:

- teknologi
- dimensjonering
- drift/vedlikehold
- ansattes kompetanse og holdninger
- innføring av lokal produksjon
- forbruksmønster

Når det gjelder mulighetene for å redusere overføringstapene legger komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vekt på at det må vurderes opp mot kostnadene ved blant annet investeringer. Reguleringen av bransjen gir incentiver - og er med å sikre - effektiv drift og effektive investeringer. Hensynet til overføringstapene anses derfor å være ivarettatt på en tilfredsstillende måte innenfor dagens regulering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil be Regjeringen nedsette et bredt og uavhengig utvalg som skal skissere ulike endringer innen ovennevnte områder. Formålet med eventuelle endringer skal være å begrense energitapet i kraftnettet.

Disse medlemmer vil påpeke at nettets primære oppgave er å definere og legge til rette for den markedsbaserte kraftomsetningen og ivareta hovedintensjonen med dereguleringen av kraftmarkedet.

Disse medlemmer mener at en bedre nettutnyttelse må henge sammen med en samfunnsøkonomisk effektiv utnyttelse av nettet og dermed en effektiv resursutnyttelse.

Disse medlemmer vil påpeke at tariffen ikke må utformes på en måte som svekker konkurransen i kraft-

omsetningen eller stimulerer til overforbruk av elektrisk kraft. Ingen tariffledd bør derfor gis en utforming som resulterer i negativ kostnad for bruk av nettet.

Disse medlemmer har registrert at departementet har gitt Statnett, som systemansvarlig, fullmakt til tvangsmessig leveringsinnskrenking for vinteren 2000. Dette er begrunnet i manglende effektkapasitet (mangel på aggregatkapasitet).

Disse medlemmer vil be Regjeringen bidra til en omlegging av tarifferingen av produksjon som stimulerer til installasjon av effekt og hindrer at eldre aggregater blir tatt ut av produksjon.

Disse medlemmer vil understreke at de prinsipper som legges til grunn for nettariffene må kunne være gjennomgående for både sentralnettet, regionalnettet og distribusjonsnettet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil be Regjeringen om at det nedsettes et uavhengig og bredt sammensatt utvalg som skal gjennomgå ordningen med overføringstariffer for å gjøre dem mer kostnadsriktige, det forutsettes videre at eventuelle nye ordninger ikke vanskeliggjør fri kraftomsetning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å nedsette et bredt sammensatt og uavhengig utvalg som skal se nærmere på mulige endringer innen dagens nettstruktur og tariffing, med det siktemål å redusere energitapet i kraftnettet, samt øke konkurransen. Stortinget forutsetter at Regjeringen fremmer egen sak for Stortinget innen utgangen av år 2000."

Komiteen er enig med Regjeringen i at tariffene med naboland harmoniseres for å unngå konkurransevridning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil presisere at Statnett er ansvarlig for å legge de fysiske forholdene til rette for at kraftmarkedet skal fungere best mulig i sentralnettet.

Tilpasning av inntektssystemet for å gjøre samfunnsøkonomiske investeringer også bedriftsøkonomisk lønnsomme for det enkelte nettselskap, bør prioriteres. Dette er nødvendig for å oppnå en sikker strømforsyning med tilstrekkelig kvalitet over hele landet. De tre nettnivåene må sees både samlet og hver for seg, sentral-, regional- og distribusjonsnettet har ulike funksjoner i kraftsystemet.

Kravene til nettselskapene må derfor differensieres ut fra nettnivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ber Regjeringen vurdere betingelsene for regional- og distribusjonsnettet.

Disse medlemmer mener at det bør åpnes for at nettselskapene gis rett til å bruke inntektene fra salg av nettjenester på alternative løsninger som i dag ikke inngår i NVEs inntektsrammer. Disse medlemmer viser i denne sammenheng til utbygging av fjernvarmenett.

Disse medlemmer understreker at en forutsetning for dette er at det kan påvises bedre samfunnsøkonomi.

Disse medlemmer forutsetter at en slik omlegging skal kunne bidra til et selvfinansierende fjernvarmenett som vil komme nettselskapets abonnenter til gode, samtidig som det vil bidra til økt bruk og utvikling av alternative energisystemer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at punktтарiffsystemet sikrer alle adgang til nettet på like vilkår og legger til rette for en effektiv kraftomsetning. Tariffer belastes ved innmating og uttak av kraft. En nettkunde betaler samme overføringstariff, uansett hvem han inngår kjøps- og salgskontrakt med. Kostnadene fra overliggende nett dekkes inn av tilknyttede aktører og av underliggende nett. Videre varierer kostnadene mellom de ulike nettene blant annet som følge av variasjoner i topografi, klima og bosetting. Nivået på den samlede tariffen avhenger av hvor tilknytningspunktet er i nettet.

Flertallet viser til at utformingen av tariffene skal gi brukerne av nettet signal om en samfunnsmessig effektiv utnyttelse. Nettet har lave drifts- og tapkostnader og høye kapitalkostnader ved normal avkastning. Belastningen på nettet gjenspeiles i hovedsak gjennom et energiledd som søker å reflektere verdien av de marginale tapene ved endret innmating og uttak av kraft. I tillegg benytter sentralnettet en egen tariff når det oppstår flaskehals i nettet. I tillegg er det ulike former for faste ledd. De skal sørge for tilstrekkelige inntekter i forhold til nettets inntektsramme.

Flertallet viser til at kraftprisene og energileddene i overføringstariffen gir produsenter og forbrukere av kraft viktige økonomiske signal når det gjelder den kortsiktige og langsiktige tilpasningen. De faste leddene i tariffen er bare av betydning for den langsiktige tilpasningen. Flertallet ser det som naturlig at problemstillinger vedrørende riktigere langsiktige signaler til produsenter og forbrukere i større grad vurderes ved tarifferingen.

Flertallet viser til at utformingen av energileddene i sentralnettet legger grunnlaget for en bedre utnyttelse av nettet enn tidligere. Uttak av kraft i produksjonsnære strøk reduserer i mange tilfeller tapet i sentralnettet, og skal belønnes for det.

Flertallet viser til at en geografisk differensiering av de faste leddene kan være aktuelt. Problemstillingen har fått økt betydning blant annet ved at kapasitetsutnyttelsen i deler av nettet har vært økende de siste år med bakgrunn i forbruksøkningen av strøm. I første

omgang vil det være naturlig at spørsmålet drøftes og analyseres i forbindelse med tarifferingen i sentralnettet. En geografisk differensiering av sentralnettstariffens faste ledd vil i forhold til i dag kunne gi lavere eller negative satser for sentralnettskunder som forårsaker mindre overføringsbehov i sentralnettet, og høyere satser for kunder som forårsaker større overføringsbehov. Et viktig utgangspunkt for en eventuell differensiering av fastleddene må være at tariffene eventuelt kan gi bedre signal til produsenter og forbrukere av kraft, for eksempel ved lokalisering eller ved effektutvidelser/reduksjoner.

Flertallet viser til at det er en bred debatt i bransjen angående tarifferingsprinsipp for de faste leddene i tariffen. Bransjen, NVE og departementet har satt i gang flere ulike utredningsprosjekt. Utforming av tariffen reiser mange prinsipielle og ikke minst praktiske spørsmål. Endringer av utformingen av tariffene vil kreve endring av forskrift med tilhørende bred høringsrunde som vil omfatte alle involverte parter.

Flertallet legger til grunn at for den videre utviklingen av overføringstariffene skal hensynet til effektiv bruk av nettet, effektive investeringer og akseptabel leveringskvalitet i alle deler av nettet vektlegges. Dette underbygger omleggingen av energiproduksjon og -forbruk.

Flertallet legger til grunn at for den videre utviklingen av overføringstariffene og inntektsrammereguleringen skal hensynet til effektiv bruk av nettet, effektive nettinvesteringer og akseptabel leveringskvalitet i alle deler av nettet vektlegges. Dette underbygger omleggingen av energiproduksjon og -forbruk. Flertallet ber departementet sørge for en tariffstruktur og inntektsrammeregulering som er i samsvar med disse prinsippene.

Flertallet viser til at en koordinering av rammebetingelser innenfor det nordiske markedet, på norsk side må ses i sammenheng med den primære målsettingen om å legge til rette for en mest mulig effektiv utnyttelse av de norske kraftressursene. På grunn av ulik struktur og tradisjon har landene i det nordiske markedet forskjellig regelverk og praksis. Det har vist seg at det ikke er nødvendig med full harmonisering på alle områder for å oppnå god ressursutnyttelse og tilfredsstillende konkurransevilkår. Det er imidlertid ønskelig å koordinere rammebetingelser slik at uønskede og utilsiktede virkninger for aktørene unngås, jf. St.prp. nr. 1 (1997-1998) for Olje- og energidepartementet, Del III.

Flertallet viser til at det er store variasjoner i overføringstariffen for husholdningskunder i de om lag 200 distribusjonsnettene. Variasjonene skyldes i stor grad ulike kostnadsforhold for nettselskaper som følge av topografi, klima, bosetting og tidspunktet for investeringer i nettet.

Flertallet mener at forskjellene i overføringstariffene på landsbasis som følge av naturgitte forhold bør reduseres.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at en ordning som direkte reduserer overføringstariffene for sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnettet i områder i landet med høye overføringskostnader er innført fra 2000, jf. St.prp. nr. 1 (1999-2000) for Olje- og energidepartementet og Budsjett-innst. S. nr. 9 (1999-2000). Ordningen har fått et tilskudd på 10 mill. kroner. Disse medlemmer mener at ordningen bør utvides. Disse medlemmer ber departementet om at det kan legges opp til en utjevne ordning basert på finansiering ved et påslag på tariffen til alle sluttbrukere tilsluttet distribusjonsnettet.

Komiteen viser til forslaget om å la netteier overta det administrative ansvaret for elavgiften. Komiteen viser til at kunden kan skifte leverandør ofte i dagens marked og at elavgiften må avregnes ved hvert leverandørbytte. Samtidig er det netteieren som har ansvaret for å måle kraftforbruket, og det er netteier som besitter detaljkunnskap om kundegrupper i forhold til elavgiften. Komiteen støtter derfor forslaget i meldingen om å overføre det administrative ansvaret for elavgiften fra kraftleverandør til netteier.

Sikkerhet i energiforsyningen

Komiteen viser til at i de siste årene har investeringer i energianlegg blitt redusert vesentlig samtidig som forbruket har fortsatt å vokse. Det har gitt en høyere utnyttelse av særlig overføringsnettet enn tidligere.

Komiteen mener det er viktig å opprettholde sikkerheten i kraftleveringene, både for å mestre toppene i forbruket, og for å kunne ha en god evne til å klare forsyningen i år med vesentlig svikt i vannkraftproduksjonen som følge av lite nedbør. Et godt dimensjonert overføringsnett og et velfungerende kraftmarked er en forutsetning for å mestre sikkerheten i elforsyningen.

Komiteen viser til at målet må være å håndtere systemansvaret på en effektiv måte. I tillegg til de virkemidler Statnett allerede disponerer for å opprettholde sikkerheten i systemet, kan det være aktuelt å ta i bruk andre virkemidler i samarbeid med produsenter, forbrukere og andre netteiere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at kraftprisen har en avgjørende funksjon når det gjelder å sikre at det til enhver tid er balanse mellom produksjon og forbruk. I et velfungerende kraftmarked foretar nettselskap, produsenter og forbrukere i ulike deler av kraftsystemet effektive tilpasninger og tiltak. Slike tiltak og tilpasninger kan være lønnsomme for den enkelte produsent og forbruker, og for nettselskapene. Nettselskapene, herunder Statnett SF, må vurdere alternative tiltak til investeringer i økt overføringskapasitet, for eksempel gjennom tarifferingen av nettet og effektregulerende tiltak som stimulerer forbrukere og produsenter til å

bidra aktivt i reguleringen, samt annet samarbeid med nettkundene. Det kan begrense og utsette eventuelle behov for investeringer i økt overføringskapasitet, som følge av knapphet på både energi og effekt. Dette vil også gi incentiv til å opprettholde eksisterende effekt-kapasitet og stimulere til nyinvesteringer.

Flertallet mener at mulighetene for å veksle mellom ulike energibærere må forbedres. Større satsing på vannbåren varme og nye fornybare energikilder vil øke fleksibiliteten og allsidigheten i energiforsyningen og bidra til å øke forsyningssikkerheten i tørrår.

Flertallet viser til at et effektivt overførings-system vil være avgjørende for en framtidig mest mulig miljøriktig utnyttelse av våre fornybare energikilder.

Flertallet viser videre til at et effektivt overførings-system også vil være avgjørende for en riktigere prising av vannkraft som effektregulator i et nordisk og senere et nordeuropeisk elmarked.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til at staten i dag eier i underkant av 75 pst. av sentralnettet, samt at den er en svært stor regional netteier i Norge. Samtidig er Statnett operatør for hele sentralnettet og har rollen som nasjonal systemansvarlig for hele kraftsystemet.

Disse medlemmer vil videre peke på at NVE er bemyndiget til å ivareta statens rolle som regulator innenfor kraftsektoren med OED som overordnet myndighet og "overdommer" i tvistesaker. OED har samtidig rollen som eier av Statnett. Satt på spissen kan man si at staten i relasjon til Statnett driver incentivregulering av seg selv.

Med bakgrunn i ovennevnte problemstilling finner komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet det betimelig å spørre om staten bør begrense sin deltagelse til rollen som forvalter og regulator.

Disse medlemmer vil peke på at energimeldingen vurderer muligheten til å ta i bruk eksempelvis gassturbiner som reserveproduksjon i det norske kraftsystemet. Statnett som er tildelt rollen som sentralnettoperatør, får dekket alle kostnadene av nettkundene.

Disse medlemmer er av den formening at tilleggsinstallasjoner som man måtte finne nødvendig for å sikre energiforsyningen, må etableres etter generelle anbudsprinsipper der bransjens aktører, både forbrukere og produsenter, kan bidra.

Nordisk samarbeid og handel

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Regjeringen i meldingen skriver at den "vil arbeide for at prisene på elektrisitet inkluderer miljøkostnadene ved elektrisitetsproduksjon. Dette kan skje gjennom kvotehandel, avgifter eller ved marked for grønn elektrisitet, jf. kap. 4. Det arbeides med dette spørsmålet innenfor Nordisk Ministerråd, bl.a. i forhold til Nordisk Råd".

Blant annet på bakgrunn av dette mener flertallet at:

- Det nordiske samarbeidet og handel med kraft må bygges videre ut. På denne måten kan kraftbalansen i Norden styrkes. Samtidig må innsatsen for å begrense veksten i energiforbruket styrkes og energiforsyningen må omlegges til renere energikilder.
- Som en del av et tettere energi- og miljøsamarbeid og et første steg i en bredere europeisk løsning, bør de nordiske landene arbeide for å innføre et felles system for handel med utslippskvoter. Det er spesielt viktig med et slikt system for kraftsektoren, men jo flere sektorer som inkluderes, jo mer effektivt vil systemet fungere. Handel med utslippskvoter i Norden må knyttes opp mot Kyoto-protokollens bestemmelser om global handel med utslippskvoter og felles gjennomføring.
- Som en del av det nordiske energi- og miljøsamarbeidet, bør de nordiske landene videreføre og styrke arbeidsfordelingen når det gjelder forskning og utvikling av ny teknologi. Dette gjelder både teknologi for energieffektivisering og for utvikling av mer miljøvennlige energiformer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre mener videre at:

- Økt bruk av naturgass kan bidra til å redusere Nordens og det øvrige Europas avhengighet av kull og olje og dermed også redusere utslippene av klimagasser og andre forurensende stoffer. Det kan også bidra til å knytte de baltiske og nordiske landene tettere sammen og på den måten forbedre energiforsyningen og øke forsyningssikkerheten. Utbygging av et gassnett i Norden forutsetter at gass er lønnsomt og konkurransedyktig i forhold til andre energibærere og at bruken av gass bidrar til et bedre miljø.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til kraftskattereformen 1996, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995-1996) og Innst. O. nr. 62 (1995-1996). Flertallet viser videre til at flere sider ved kraftskattereformen ble omtalt i Nasjonalbudsjettet 2000. Flertallet viser i denne sammenheng til at Regjeringen snarest mulig skal legge fram forslag til lovendringer, slik at Stortingets forutsetninger ved behandlingen av kraftskattereformen blir oppfylt, jf. Budsjett-innst. S. I (1999-2000) avsnitt 2.11.3.2.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har registrert at Fremskrittspartiet ber Regjeringen fremme forslag om

modernisering av skattesystemet for kraftnæringen i forbindelse med Nasjonalbudsjettet for 2001. Internasjonal harmonisering er et formål med endringen.

Disse medlemmer viser til at skattesystemet for kraftnæringen senest ble endret fra 1997. Nøytralitet overfor andre næringer og en best mulig ressursutnyttelse var viktige hensyn. Regelendringene innebar større grad av overskuddsbeskatning. Disse medlemmer viser til at nettopp økende konkurranse i kraftforsyningen på tvers av landegrensene var en av motivasjonene for denne endringen.

Disse medlemmer viser til at vannkraft er en begrenset ressurs. Man har lagt stor vekt på at en betydelig del av inntekten skal tilfalle fellesskapet, herunder kraftkommunene. Grunnrenteskatten sikrer at deler av eventuell ekstraordinær fortjeneste tilfaller fellesskapet. Naturressursskatten ivaretar hensynet til kraftkommunene.

Disse medlemmer mener at gjeldende regler med overskuddsavhengig inntektsskatt, grunnrenteskatt og naturressursskatt gir en god avveining mellom hensynet til næringens konkurranseevne og inntektsfordeling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at dagens kraftskattesystem og konsekvensene av det ikke er vesentlig nevnt i meldingen, med unntak av at kraftsektorens betydning som viktige skatteyttere for kommune-Norge og for staten.

I denne sammenheng har komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merket seg utsagnet:

"Det er ikke aktuelt å endre de vilkår som gjelder for forhold til lokalsamfunnet og skattleggingen på noen vesentlig måte."

Disse medlemmer vil påpeke at det skatte- og avgiftssystemet norske kraftprodusenter i dag står ovenfor, er en blanding av et historisk betinget regelverk og det nye skattesystemet vedtatt med virkning fra og med 1997. At skattesystemet inneholder en blanding av resultatavhengige og resultatuavhengige elementer fører til en relativt sett høy beskatning også ved svake resultater, noe som skattebelastningen for 1997 viste.

Etter disse medlemmers syn er en vesentlig svakhet ved systemet at det er utformet også med sikte på å ivareta etablerte, provenymessige hensyn, men uten å ta hensyn til skatte- og avgiftssystemet hos konkurrerende naboland. Dette kan muligens tilskrives at utredningen ble gjennomført før det ble etablert et åpent nordisk marked med felles kraftbørs.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at i så vel Finland

som Sverige er det foretatt betydelige tilpasninger i skattesystemet som en konsekvens av dereguleringen av kraftmarkedene, ved at diskriminerende skatteelementer er fjernet.

Tatt i betraktning at Regjeringen holder fast ved markedet som en hensiktsmessig styringsmekanisme, ville disse medlemmer ha forventet en drøfting av konsekvensene av den skattemessige diskriminering som norske markedsaktører er utsatt for.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil fremheve behovet for modernisering av skattesystemet, der internasjonal harmonisering bør være et viktig formål, og vil på den bakgrunn be Regjeringen fremme forslag om endringer som medfører en slik modernisering i forbindelse med Nasjonalbudsjettet for 2001.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Nasjonalbudsjettet for 2001 fremme de nødvendige forslag til endringer i kraftskattesystemet slik at man oppnår internasjonal harmonisering av skatter og avgifter."

Forslag oversendt komiteen fra Stortinget

Komiteen viser til forslag oversendt av Stortinget 13. oktober 1999, om

"Stortinget ber Regjeringen legge forholdene til rette for produksjon av elektrisitet i Norge basert på gass fra kontinentalsokkelen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet foreslår at forslaget bifalles.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at Statkraft SF kan børsnoteres og delprivatiseres.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utarbeide et program for støtte til utvikling av CO₂-fri gasskraftteknologi. Programmet må inneholde støtte til investeringer og forskning og baseres på et samarbeid med industrien.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen utrede de administrative og økonomiske konsekvensene for staten av å ta del i bygging av en rørledning for deponering av CO₂ og komme tilbake med en sak til Stortinget.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen legge fram en proposisjon om et nasjonalt kvotesystem i tråd med de retningslinjer Stortinget har vedtatt, med sikte på at dette systemet kan være operativt fra årsskiftet 2001/2002.

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre:

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen innføre fritak for investeringsavgift for kraftverk bygget på CO₂-fri teknologi. Regjeringen bes videre legge fram forslag om hvordan en ordning med avgiftsfritak for elektrisitet og merverdi for slike kraftverk kan gjennomføres for en periode på 5 år.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen innen 1. april 2000 meddele SFT en omgjøring av Regjeringens avgjørelse av klager på utslippstillatelser til Naturkraft AS- gasskraftverk på Kårstø og Kollsnes av 22. juni 1999. Omgjøringsvedtaket utformes slik at det ikke stilles øvre grenser for utslipp av CO₂ inntil lovvedtak om omsetning av utslippskvoter er fastsatt, og slik at det meddeles at Naturkraft AS kan innfri kravene til NO_x-utslipp gjennom en fleksibel gjennomføring med investeringer i reduserte utslipp innen andre sektorer og bedrifter i regionen.

Eventuelle andre søknader behandles etter samme prinsipp som ovenfor.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen om å nedsette et bredt sammensatt og uavhengig utvalg som skal se nærmere på mulige endringer innen dagens nettstruktur og tariffing, med det siktemål å redusere energitapet i kraftnettet, samt øke konkurransen. Stortinget forutsetter at Regjeringen fremmer egen sak for Stortinget innen utgangen av år 2000.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med Nasjonalbudsjettet for 2001 fremme de nødvendige forslag til endringer i kraftskattesystemet slik at man oppnår internasjonal harmonisering av skatter og avgifter.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringen legge forholdene til rette for produksjon av elektrisitet i Norge basert på gass fra kontinentalsokkelen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen instruere konsesjonsgiver om å sette krav til at energiutnyttelsen ved eventuelle gasskraftverk som bygges på fastland skal ha minst like god energiutnyttelse som de mest energieffektive gasskraftverk i EØS-området.

Forslag 11

Stortinget ber Regjeringen vurdere muligheten for et energibruksdirektorat som en del av arbeidet som nå utredes med tanke på effektivisering og reorganisering av enøkarbeidet. Et slikt direktorat bør også være ansvarlig for bygging av vannbårne varmenett.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen legge til rette muligheter for å finansiere enøktiltak inkl. bruk av varmepumper, i private husholdninger og offentlige bygg over nettleien basert på et prinsipp der investeringen til tiltakene finansieres fra et fond, og hvor kunden betaler tilbake investeringen over en periode på 4-6 år, gjennom strømregningen.

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å introdusere teknologi som gjør toveis kommunikasjon mellom kraftprodusent og forbruker mulig, som en del av arbeidet med utredningen av et toprissystem.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for bruk av vannbåren varme til oppvarming.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et internasjonalt senter for nye og fornybare energiformer.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber Regjeringen snarest treffe tiltak for omgjøring av vilkårene i de tildelte utslippstillatelser for gasskraftverk. Behandlingen av omgjøringssakene og eventuelle utslippssøknader for nye gasskraftverk forutsettes å skje innenfor forurensningslovens rammer, og slik at følgende retningslinje legges til grunn:

Inntil et system for omsetning av utslippskvoter er lovregulert og satt i kraft stilles ikke strengere utslippskrav for klimagasser enn det som i dag er vanlig for gasskraftprodusenter i andre EØS-land.

II

Krav til utslippsreduksjoner av NO_x kan søkes imøtekommet ved at søkerne påtar seg forpliktelser som innebærer NO_x-reduserende tiltak i andre virksomheter, herunder i samferdselssektoren.

III

Stortinget legger til grunn at gasskraftverk som før Kyoto-protokollens første budsjettperiode deltar i internasjonale fondssystemer, kvoteordninger eller

andre ordninger som Kyoto-protokollen legger opp til, blir forhåndskreditert dette. Stortinget anser det som viktig at en slik kreditering blir lovregulert i god tid før Kyoto-protokollens gjennomføringsperiode.

IV

Stortinget ber Regjeringen vurdere ulike ordninger for å drive frem ny renseteknologi for gasskraft, og legge frem konkrete forslag for Stortinget.

V

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for bruk av naturgass i Norge.

VI

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om incentiver slik at det store potensialet av utbedring og opprustning av eksisterende vannkraftverk kan utløses, samt incentiver som kan øke energigjenvinningen i industrien.

VII

St.meld. nr. 29 (1998-1999) - Om energipolitikken - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 29. februar 2000

Olav Akselsen
leder

Øyvind Vaksdal
ordfører

Aud Blattmann
sekretær